

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ULUKIŞLA (NİĞDE) İLÇESİ'NİN BEŞERİ
VE EKONOMİK COĞRAFYASI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Nuri İNAN

HAZIRLAYAN

Soner ÖZSOYLU

KONYA-2007

ÖNSÖZ

“Ulukışla (Niğde) İlçesi'nin beşeri ve ekonomik coğrafyası” isimli yüksek lisans tez çalışmasının amacı; Ulukışla'nın bazı fiziki coğrafya özelliklerinin yanında, sahanın beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerini, mümkün olduğunca detaylı bir şekilde ortaya koymaktır.

Ulukışla, önemli kara ve demiryollarının geçtiği kavşak noktası üzerinde yer almaktadır. Halkın temel uğraşı tarımdır. Son yıllarda yaylacılık faaliyetlerinde büyük artış görülmektedir. Yükseltinin fazla olması ve iklim şartlarının elverişsizliğinden dolayı ekonomik anlamda kalkınmamıştır.

Bu çalışmada; fiziki şartlar, beşeri ve ekonomik özellikler ile ilgili sorunlar tespit edilerek, çözümleri için yapılabilecek çalışmaların belirlenmesi yönünde çaba gösterilmiştir.

Tez konusunun seçiminde ve araştırmanın bütün aşamalarında büyük yardımlarını gördüğüm danışmanım Yrd. Doç. Dr. Nuri İNAN hocama teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca gezi, gözlem, dökümanter veri toplama safhasında yardımlarını gördüğüm tüm kamu kurum ve kuruluşlarının yetkililerine yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Çalışmamın başından sonuna kadar, maddi ve manevi hiçbir desteği benden esirgemeyen eşim Güner OYMAK ÖZSOYLU'ya ve oğlum Ahmet Semih'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Soner ÖZSOYLU

Konya-2007

ÖZET

Araştırma sahasını oluşturan Ulukışla, idari yönden Niğde'ye bağlı bir ilçedir. İlçe topraklarının büyük bir bölümü Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde, küçük bir bölümü de İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak Bölümü'nde yer almaktadır. 1503 km² yüzölçümüne sahiptir. Ulukışla ilçe merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği, 1.450 m'dir. Araştırma alanının doğusunda Adana ilinin Pozantı, güneyinde Mersin (İçel) ilinin Tarsus, batısında Konya ilinin Ereğli, kuzeyinde de Niğde ilinin Bor ve Çamardı ilçeleri yer almaktadır.

Araştırma sahasında iklim genel olarak karasal iklim ile Akdeniz İklimi arasında bir geçiş özelliği gösterir. Araştırma sahasının güneyinde yükselti artar ve iklim batıya doğru gittikçe karasallaşır. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır. Erinç'e göre Ulukışla'nın iklimi yarı kuraktır.

Araştırma sahasında görülen hakim doğal bitki örtüsü yaz kuraklığına uyumuş kurakçıl bitkilerdir. Yükseklerde yer yer ormanlar da mevcuttur. Ova görünümlü yerlerde stepler, biraz yükseklerle çıkıldıkça step ve bozuk ormanlar karışık olarak bulunmaktadır.

Ulukışla, tarihi dönemlerden beri önemli yolların geçtiği bir hat üzerinde yer almıştır. İklim ve toprak şartlarının elverişli olmaması nedeniyle kasaba görüntüsünden sıyrılamamıştır. 2000 yılı nüfusu 32.928'dir.

Araştırma sahasında 4 belde, 34 köy bulunmaktadır. Yerleşmeler çoğunlukla suyun bol olduğu, tarımın ve hayvancılığın yapılabildiği plato alanlarına; bazen de yüksek kesimlerde vadi boylarına kurulmuştur. Sahanın temel ekonomik geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Ekilebilen topraklarda tahıl ziraati, bağcılık ve kiraz yetiştiriciliği oldukça yaygındır.

Önemli kara ve demiryollarının geçtiği kavşak noktası üzerinde bulunmasına karşın Ulukışla, ekonomik anlamda kalkınmamıştır. Son yıllarda yaylacılık faaliyetlerinde büyük artış görülmekle birlikte kaliteli içme suyu temininde yaşanan sıkıntılar yaylacılığın daha da gelişmesini engellemektedir. Araştırma sahası

turizm potansiyeli açısından oldukça zengin olmasına karşın bu potansiyel yeterince değerlendirilememiştir.

ABSTRACT

Ulukışla, the research area is a borough where is bound to Niğde administratively. The big section of borough ground is in Adana Region of Mediterranean Region, small section of borough is at Middle Kızılırmak Section of Middle Anatolia Region. It has 1503 km² acreage. Sea level of Ulukışla Borough Center is 1450 meters. Pozantı of Adana Province is at east of researching area, Tarsus of Mersin (İçel) is at south, Ereğli of Konya Province is at west and, Bor and Çamardı boroughs of Niğde province are at North of researching area.

The height increases at south of researching area and climate gets hardened through west. The climate of research area generally shows a passing specification between hard climate and Mediterranean Climate. In summer it is hot and dry, in winter cold and wet. According to Erinç the climate of Ulukışla is subdry.

The flora of research area is droughty plants which are suitable to summer dryness. There is forest at high sections. There are steps at plain view areas, steps and improper forest at a bit high places.

Ulukışla, is on an important line where roads passing since historical terms. It couldn't remove from town view because of not eligible climate and ground conditions. 2000 year population is 32 928.

There are 4 towns and 34 villages at researching area. The settlement is mostly at plateau areas where water, agriculture and animal keeping can be done, sometimes is canyon around at high sections. Basic economical daily bread is agriculture and ranch. At cultivable areas grain agriculture, vine growing and cherry growing is extremely widespread.

Ulukışla, is at important land way and railway junction point so it has been progressed economically. In recent years, big increase is seen at transhumance activities but some matters at supplying quality drinking water is preventing better development of transhumance activities. Researching area is too rich in respect of tourism potential but this potential can not evaluated sufficiently.

KEY WORDS: Ulukışla district, human geography, economical geography, flora, climate, social conditions, tourism potential.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	İ
ÖZET	İİ
ABSTRACT.....	İV
TABLolar LİSTESİ	İX
ŞEKİLLER LİSTESİ	Xİ
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	Xİİ
BÖLÜM I.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMA SAHASININ YERİ, SINIRLARI VE GENEL ÖZELLİKLERİ.....	1
1.2. ARAŞTIRMA ALANIYLA İLGİLİ DAHA ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI ve METODU	5
1.4. ARAŞTIRMA SAHASININ TARİHÇESİ	6
BÖLÜM II:.....	8
FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	8
2.1. JEOLojİK ÖZELLİKLER	8
2.2.ARAŞTIRMA SAHASININ JEOMORFOLOJİSİ	10
2.2.1 Dağlık Sahalar.....	10
2.2.2. Ova ve Plato Sahaları.....	11
2.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ	14
2.3.1. Genel Sirkülasyon ve Hava Kütleleri	14

2.3.2. İklim Elemanları	14
2.3.2.A. Sıcaklıklar	15
2.3.2.A.1. Yıllık Ortalama Sıcaklıklar	15
2.3.2.A.2. Termik Rejim	16
2.3.2.A.3. Ortalama Yüksek Sıcaklıklar	16
2.3.2.A.4. Ortalama Düşük Sıcaklıklar	16
2.3.2.A.5. Mutlak Ekstremler	17
2.3.2.A.6. Don Olaylı Günler	17
2.3.2.B. Nem ve Yağış	18
2.3.2.B.1. Nem	19
2.3.2.B.2. Kapalı Günler	19
2.3.2.B.3. Yağış	20
2.3.2.B.3.1. Genel Özellikleri	20
2.3.2.B.3.2. Yağış Miktarları	20
2.3.2.B.3.3. Yağışlı Günler	20
2.3.2.B.3.4. Kar Yağışları	21
2.3.2.B.3.5. Yağış Tesirliliği	243
2.3.2.B.3.6. Potansiyel Evapotranspirasyon	214
2.3.2.C. Rüzgar Durumu	27
2.4. HİDROGRAFİK DURUM	28
2.5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ	29
2.5.1. Kahverengi Topraklar	29
2.5.2. Kahverengi Orman Toprakları	29
2.5.3. Kolüvyal Topraklar	30
2.5.4. Kırmızı Kahverengi Topraklar	30
2.5.5. Toprakların Verimlilik Durumu	30
2.6. BİTKİ ÖRTÜSÜ	31
BÖLÜM III:	33
BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	33
3.1. NÜFUS MİKTARI ve ARTIŞI	33

3.1.1. Nüfus Hareketleri.....	36
3.1.1.1. Doğumlar ve Ölümler	36
3.1.1.2. Göçler.....	37
3.1.2. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri	37
3.1.2.1. Cinsiyet ve Yaş Yapısı.....	38
3.1.2.2. Nüfusun Eğitim ve Kültür Durumu	39
3.1.2.3. Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı.....	43
3.1.3. Aile Büyüklüğü.....	44
3.1.4. Nüfusun Beslenme ve Sağlık Durumu.....	45
3.1.5. Nüfusun Dağılışı ve Yoğunluğu	46
3.2. YERLEŞME VE BAŞLICA ÖZELLİKLERİ	48
3.2.1. Yerleşmenin Tarihçesi	48
3.2.2. Yerleşme Şekilleri.....	48
3.2.2.1. Şehir Yerleşmesi	50
3.2.2.2. Kır Yerleşmesi	50
3.2.2.2.A. Belde Yerleşmeleri.....	51
3.2.2.2.B. Köy Yerleşmeleri	54
3.2.2.2.C. Köyaltı Yerleşmeleri	55
3. 3. KONUT TİPLERİ.....	56
BÖLÜM IV:.....	59
EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	59
4.1. TARIM.....	59
4.1.1. Arazi Büyüklüğü ve Mülkiyet Durumu	60
4.1.2. Tarım Arazilerinin Sulama Durumu	61
4.1.3. Başlıca Tarım Ürünleri ve Ekiliş Sahaları	61
4.1.3.1. Tahıl Tarımı	62
4.1.3.2. Bağcılık ve Meyvecilik.....	63
4.1.3.3. Sebze Tarımı	65
4.1.3.4. Yumrulu Bitkiler.....	65
4.1.3.5. Baklagiller.....	66

4.1.4. Tarımda Karşılaşılan Sorunlar	66
4.1.5. Tarımsal Organizasyon	67
4.2. HAYVANCILIK	67
4.2.1. Büyükbaş Hayvancılık	67
4.2.2. Küçükbaş Hayvancılık :	68
4.2.3. Kütmes Hayvancılığı :	70
4.2.4. Balıkçılık	70
4.2.5. Arıcılık	71
4.2.6. Hayvancılığın Özellikleri ve Temel Sorunları	71
4.3. SANAYİ	71
4.4. MADENCİLİK	72
4.5. TİCARET	73
4.6. EL SANATLARI	74
4.7. ULAŞIM	74
4.7.1. Karayolu Ulaşımı	75
4.7.2. Demiryolu Ulaşımı	77
4.8. İLETİŞİM	77
4.9. KÜLTÜR VE TURİZM	78
BÖLÜM V	81
SONUÇ VE ÖNERİLER	81
BİBLİYOGRAFYA	85
YARARLANILAN DİĞER KAYNAKLAR	87

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1: Ulukışla'nın Su Bilançosu Tablosu.....	26
Tablo 2.2: Çiftehan Çayı'nda Ortalama Akımın Aylara Dağılışı(m ³ /sn).....	28
Tablo 2.3: Ulukışla'da Arazinin Kabiliyet Sınıflarına Dağılımı	31
Tablo 2.4: İlçedeki Ormanların Ağaç Türlerine Göre Dağılımı	32
Tablo 3.1: 1927'den Günümüze Sahanın Nüfusu ve Nüfus Artış Oranları.....	34
Tablo 3.2: Ulukışla İlçesinde Genel Doğurganlık ve Doğum Oranları (2004)	36
Tablo 3.3: Ulukışla İlçesi İlköğretim Okulları.....	41
Tablo 3.4: İlçe Merkezinde Çalışanların Sektörlere Dağılımı (2000)	44
Tablo 3.5: Ulukışla İlçe Merkezi Hane halkı Büyüklüğü (2000)	44
Tablo 3.6: Araştırma Sahasının Aritmetik Nüfus Yoğunluğu	47
Tablo 3.7: Araştırma Sahasının Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu	47
Tablo 4.1: Ulukışla İlçesinde Arazilerin Kullanılış Durumu (2004).....	60
Tablo 4.2: Büyüklüklerine ve Çiftçi Sayısına Göre Arazi Dağılımı (2004).....	61
Tablo 4.3: Ekili Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2004).....	62
Tablo 4.4: Tahıl Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretim Miktarları (2005).....	63
Tablo 4.5: Meyvelerin Ekim Alanları ve Üretim Miktarları (2005).....	64
Tablo 4.6: Özel İşletmelerin Meyve Üretim Miktarı	64
Tablo 4.7: Yetiştirilen Sebzeler, Ekim Alanları ve Üretim Miktarları (2005)	65
Tablo 4.8: Yetiştirilen Yumrulu Bitkiler, Ekim Alanları ve Miktarları (2005).....	66
Tablo 4.9: Baklagillerin Ekim Alanları ve Üretim Miktarları (2005)	66
Tablo 4.10: Büyükbaş Hayvan Varlığı (2004).....	68
Tablo 4.11: Küçükbaş Hayvan Varlığı (2004).....	69
Tablo 4.12: Ulukışla'da Küçükbaş Hayvanlardan Elde Edilen Ürünler.....	69
Tablo 4.13: İlçedeki Kümes Hayvanı Sayıları.....	70

Tablo 4.14: Özel Sektör Piliç ve Yumurta Üretim Miktarları	70
Tablo 4.15: Ulukışla'da Bulunan Alabalık Üretim Tesisleri	70
Tablo 4.16: Ulukışla İlçe Merkezi'nin Çevre İl ve İlçelere Olan Uzaklığı	76
Tablo 4.17: Bazı Yerleşmelerin Ulukışla İlçe Merkezi'ne Uzaklıkları	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası	3
Şekil 2.1: Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası	9
Şekil 2.2: Araştırma Sahasının Topografya Haritası	13
Şekil 2.3: Ulukışla ile Bazı Merkezlerin Yıllık Ortalama Sıcaklık Grafiği.....	15
Şekil 2.4: Ortalama Yüksek, Ortalama Düşük ve Ortalama Sıcaklık Grafiği	17
Şekil 2.5: Ulukışla'da Ortalama Don Olaylı Günler Grafiği.....	18
Şekil 2.6: Ulukışla'da Nisbi Nemin Aylara Dağılım Grafiği (1965-2004).	19
Şekil 2.7: Ortalama Karla Örtülü Günlerin Aylara Dağılımı	21
Şekil 2.8: Ulukışla'da Ortalama Yağışlı Günler Grafiği	22
Şekil 2.9: Ulukışla'nın De Martonne'a Göre Kuraklık İndisi	23
Şekil 2.10: Ulukışla'nın Erinç'e Göre Yağış Etkinlik İndis Grafiği.....	24
Şekil 2.11: Ulukışla'nın Thornthwaite Göre Su Bilançosu	25
Şekil 2.12: Rüzgar Gücü Diyagramı	27
Şekil 3.1: Ulukışla İlçesi Nüfus Piramidi (2000).....	39
Şekil 3.2: Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı	43
Şekil 3.3: Ulukışla İlçesi'nin Yerleşme ve Ulaşım Haritası.....	49
Şekil 3.4: Köylerdeki Mesken Tipi Planı Zemin Kat	57
Şekil 3.5: Köylerdeki Mesken Tipi Planı I. Kat.....	58
Şekil 4.1: Ulukışla İlçesi'nde Arazilerin Kullanılış Dağılımı (2004).....	60

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 2.1: Sahanın En Yüksek Yeri; Bolkar Dağı Medetsiz Zirvesi.....	88
Foto 2.2: Bolkar Dağı'nın Buzul Göllerinden Çinigöl	88
Foto 2.3: Bolkarlardaki Buzul Göllerinden Karagöl	89
Foto 2.4: Kılanözü Deresi Kaynak Kesimi (1700 m).....	89
Foto 2.5: Bolkar Dağı'nın Kuzey Eteklerinde Ormanlar.....	90
Foto 2.6: Plato Sahasında Önde Bozkır Geride Fidanlar.....	90
Foto 3.1: Ulukışla İlçe Merkezinin Genel Görünüşü (Güneyden).....	91
Foto 3.2: Ulukışla İlçe Merkezi'nde Kış Şartları.....	91
Foto 3.3: Darboğaz Kasabası	92
Foto 3.4: Yol Boyu Kır Yerleşmelerinden Köşkönü Köyü.....	92
Foto 3.5: Sahada Kırsal Kesimde Tek Katlı Konutlar	93
Foto 4.1: Emirler Köyü Göleti.....	93
Foto 4.2: Araştırma Sahasında Kiraz Paketleme	94
Foto 4.3: İlkbaharla Meraya Çıkan Sığırlar	94
Foto 4.4: İlçe Merkezi'nde Doğu-Batı Yönlü Uzanan İnönü Caddesi.....	95
Foto 4.5: Ulukışla Tren Garı.....	95
Foto 4.6: Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı'nın Güneyden Görünüşü.....	96
Foto 4.7: Bolkar Dağı'nın Kuzey Yamaçlarında Yürüyüş Yapan Turistler.....	96
Foto 4.8: Darboğaz Kiraz Festivalinden Bir Görüntü.....	97

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMA SAHASININ YERİ, SINIRLARI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak Bölümünde yer alan Niğde vilayetine bağlı olan Ulukışla ilçesi, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde yer almaktadır. Orta Toroslar kesiminin Medetsiz ve Bolkar Dağları arasındaki geniş bölümün ağzında, Aydos Dağları'nın Kuzey eteklerinde kurulmuştur. Araştırma Sahası, İç Anadolu Bölgesi Orta Kızılırmak Bölümü'nü, Akdeniz Bölgesi Adana Bölümü'ne bağlayan önemli kara ve demiryolları üzerinde yer almaktadır (Şekil 1.1).

Bu araştırmanın konusunu, Ulukışla ilçesinin Beşeri ve Ekonomik coğrafyası oluşturmaktadır. Bu nedenle çalışma sahasının sınırları tespit edilirken morfolojik birim yerine idari sınırlar esas alınmıştır.

İnsanlar kendileri açısından elverişli gördükleri alanlara yerleşerek buralarda çeşitli etkinlikler göstermektedirler. İnsanların yerleşim birimleri oluşturdukları bu sahaların nüfus ve yerleşme gibi özelliklerini rahatlıkla tespit edebilmek mümkündür. Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi Ulukışla İlçesi'nde de yerleşim faaliyetleri köklü bir geçmişe sahiptir. Saha, coğrafi konumu ve stratejik önemi nedeniyle, hemen her dönemde canlı ve hareketli olmuştur. Tarih boyunca değişik kültürden insan topluluklarını bünyesinde barındırmıştır.

Ulukışla İlçesi'nin nüfus yapısı ve özellikleri ile ilgili bilgiler Cumhuriyet Dönemi'nden itibaren Türkiye İstatistik Kurumu'nun sayım bilgilerine göre yayınlamış olduğu bültenlerden faydalanılarak ortaya konulacaktır.

Üzerinde yaşadığımız yeryüzü, sürekli ve hızlı bir şekilde gelişen insan faaliyetlerine sahne olmaktadır. İnsanların hayatlarını sürdürebilmeleri için yeryüzünde göstermiş oldukları bütün faaliyetler ekonomik coğrafyanın konusu içinde yer almaktadır. Bu araştırmada Ulukışla İlçesi'ndeki ekonomik faaliyetler de ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2004 yılı itibariyle araştırma sahasında 4.100 büyükbaş, 53.300 küçükbaş hayvan bulunmaktadır.

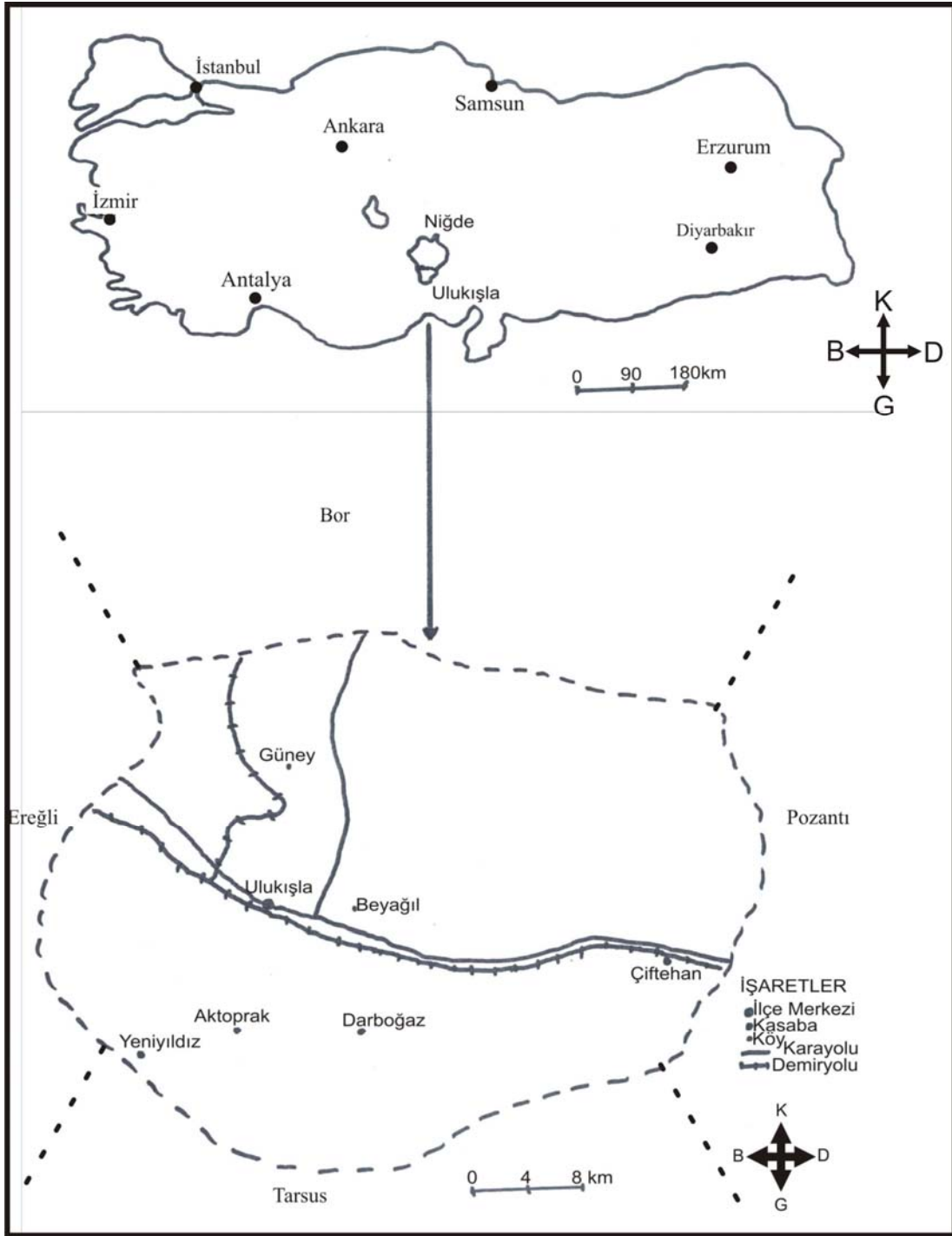
Ulukışla İlçe merkezi ticari açıdan çevresinde bulunan köy ve kasabaların pazar yeri konumundadır. İlçe merkezinde her pazartesi kurulan pazarda sadece yerli satıcılar değil ilçe dışından gelen satıcılar da bulunur.

Ulukışla'da Niğde Üniversitesi'ne bağlı Ulukışla Meslek Yüksek Okulu, 3 lise, 1 yatılı ilköğretim bölge okulu, 19 ilköğretim okulu ve 7 tane okul öncesi eğitim kurumu olmak üzere toplam 31 adet eğitim kurumu bulunmaktadır.

Ulukışla'nın sağlık hizmetleri 1 devlet hastanesi, 7 sağlık ocağı ve 5 sağlık evi tarafından yapılmaktadır. Özellikle trafik kazalarının yaygın olduğu araştırma sahasında Ulukışla Devlet Hastanesi fiziki şartlar ve eleman yönünden yetersiz kalmaktadır.

İlçedeki turizm potansiyeli yüksektir. Tarihi Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı, Çiftehan Kaplıcaları, Faustina'nın Mezarı, Kadife Han, Porsuk Köyü yakınındaki geç Hitit ve Frig dönemi kalıntılarını barındıran Porsuk Höyük önemli turizm alanlarıdır. Ayrıca çok önemli çevre çekiciliklerine sahip Bolkar Dağları'nın önemli bir kısmı Ulukışla'da bulunmaktadır. Bunlar, turizm açısından önemli yerler olmakla birlikte tam anlamıyla turizmin hizmetine sunulamamış ve istenilen verim elde edilememiştir

Ulukışla, yüzölçümü itibarıyla Niğde'nin en büyük, ilçe merkezi ve toplam nüfus açısından da Niğde'nin Bor'dan sonra ikinci büyük ilçesidir. Yerleşme sayısı olarak 34 köy, 4 kasaba ve ilçe merkezinden oluşmaktadır. Çalışmada arazi incelemelerinin yanısıra, daha önce yapılan araştırmalardan ve kamu kurumlarının verilerinden faydalanılmıştır. Nüfusun büyük bir bölümünün geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olmakla birlikte ilçe merkezinde yaşayan nüfus genel olarak hizmet sektöründe çalışır.

Şekil.1: Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası

1.2. ARAŞTIRMA ALANIYLA İLGİLİ DAHA ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Araştırma sahası, Orta Kızılırmak Bölümü'nde yer alan Niğde İli'nin güneyinde yer almaktadır. Orta Toroslar'da yer alan Medetsiz ve Bolkar Dağları arasındaki geniş bölümün ağzında, Aydos Dağları'nın Kuzey eteklerinde kurulmuştur. İlçe, jeolojik ve jeomorfolojik yönlerden birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Saha, beşeri ve ekonomik coğrafya açısından ilk kez incelenmektedir.

Faruk Yılmaz'ın "Kurtuluş Savaşı ve Sonrasında Niğde" (1998) isimli kitabında; Niğde Şehri'nden, Kurtuluş Savaşı'na katılan nüfus, savaş sırasında şehrin ekonomik ve sosyal durumu, şehirdeki gayrimüslimlerin durumları hakkında genel bilgiler verilmektedir.

Araştırma sahasının nüfusu ve ekonomisi hakkında istatistik bilgilerinden başka kayda değer bir çalışma yoktur. Niğde Vilayeti hakkında Mehmet Hayri'nin Niğde Tahrir Defteri'nden hazırladığı "Niğde Sancağı" isimli kitabı (1994), Niğde şehrinin kuruluşundan Cumhuriyet Dönemi'ne kadar olan tarihi hakkında kısa bilgiler vermektedir. Niğde, sancak merkezi olduğu için Niğde'ye bağlı olan kazalar ve nahiyeler hakkında da kitapta yüzeysel bilgiler mevcuttur.

Niğde Valiliği tarafından çıkarılan il yıllıkları (1967, 1973 ve 1997), Niğde il idaresi içindeki yerleşmeler hakkında ekonomik, sosyal ve kültürel durumlarını bildiren yüzeysel bilgiler vermektedir.

M.T.A. yayınlarında ve Türkiye Jeoloji Kurumu Bültenleri'nde çıkan M. Blumenthal'in Yüksek Bolkar Dağın Kuzey Kenarı Bölgeleri'nin ve Batı Uzantılarının Jeolojisi (1956), R. Oydaş'ın "Ulukışla Bitümlü Şist Alanının Jeolojisi ve Ekonomik Olanakları" (1973), E. Demirtaşlı ve arkadaşlarının "Bolkar Dağları'nın Jeolojisi" (1975) ve F. Oktay'ın "Ulukışla ve Çevresinin Stratigrafisi ve Jeolojik Evrimi" (1982) adlı çalışmaları araştırma sahasının jeolojisi hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Üzeyir Saçıkara, "Ereğli, Ulukışla ve Pozantı İklim Farklılıklarının Belirlenmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ereğli, Ulukışla ve Pozantı ilçelerinin iklimlerini karşılaştırmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE METODU

Coğrafi bilgiler; temel bilgilerdir ve bütün insanlara gereklidir. Coğrafya biliminin temel prensipleri farklıdır ve hiçbir bilim dalında aynen kullanılmaz. Bundan dolayıdır ki hangi saha ya da idari alan olursa olsun coğrafi esaslara göre araştırılması gerekir.

Bu araştırma bir yüksek lisans tez çalışmasıdır. Amacımız, araştırma alanı olarak seçilen Ulukışla İlçesi'nin beşeri, ekonomik ve çevre özelliklerini analiz ve sentez ederek, bunlara etki eden faktörleri ortaya çıkarmak ve çeşitli sorunların çözümlerine yönelik öneriler getirmektir.

Araştırmada, özellikle Ulukışla'nın ve Ulukışla insanının tanıtılması, mümkün olduğu kadar yanlışların ve eksiklerin düzeltilmesi hedeflenmektedir. Yöre insanının temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılığın daha sağlıklı bir biçimde yapılması, yanlış arazi kullanımının önüne geçilmesi gibi konular üzerinde durulmuştur. Yaylacılık, dağcılık ve kış sporları açısından elverişli olan coğrafyanın daha iyi değerlendirilmesinin yanısıra, önemli kara ve demiryolu hatları üzerinde bulunan ilçenin nasıl daha iyi kalkınacağı da bu çalışmanın konusu ve amaçları arasındadır.

Sorunlara çözüm önerileri sunulurken, araştırma sahasının doğal, beşeri ve ekonomik özellikleri ve bunlara bağlı olan kaynakları göz önüne alınmıştır.

Çalışma yapılırken bazı küçük sorunlarla karşılaşmıştır. Çalışma alanı idari sınırlarla sınırlandırıldığı için topografik, hidrografik ve iklimik verilerin toplanmasında zaman zaman diğer idari sınırların içine girilmiştir.

Araştırma, coğrafyanın nedensellik, dağılım ve ilgi prensipleri çerçevesinde yapılmıştır. Konu ve arazi bir bütün teşkil etmektedir. Araştırma sırasında sahadaki yerleşim birimleri olanaklar ölçüsünde gezilerek incelenmiştir. Topografya haritaları esas alınarak arazi incelemesine geçilmiştir. Arazi çalışmaları 2007 yılında yapılmıştır.

Araştırma sahasındaki yerleşim birimleri gezilirken zaman zaman halkın görüşüne de başvurulmuştur. Yine arazi gezileri sırasında konu itibarıyla arazinin

fotoğrafları çekilmiştir. Gerekli haritalar, istatistik bilgileri ve fotoğraflar toplandıktan sonra bir plan dahilinde büro çalışmasıyla tez hazırlanmıştır.

Bu çalışma birkaç aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşamada Ulukışla İlçesine ait basılı kaynaklar ve eserler incelenmiştir. Harita Genel Komutanlığı'nın 1/100.000 ölçekli Topografya Haritası, 1/100 000 ölçekli M.T.A. Jeoloji Haritası, D.M.İ. Genel Müdürlüğü Ulukışla Rasat İstasyonu'ndan alınan veriler, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün verileri, T.Ü.İ.K yayınları, ilçedeki kamu kurum ve kuruluşları ile meslek odalarından alınan beşeri ve ekonomik özellikler ile ilgili veriler ve raporlar araştırmamıza kaynak olmuştur.

Veri toplama aşamasından sonra, yazım aşamasına geçilmiş, coğrafya biliminin temel ilkeleri olan karşılıklı ilgi, dağılım ve nedensellik ilkelerine bağlı kalınarak elde edilen veriler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bunların yanında açıklama amacıyla çizilen tablolar, haritalar, grafikler ve çekilen fotoğraflar, araştırma sahasının doğal, beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerinin ortaya konmasında yardımcı olmaları için ihtiyaç görülen yerlerde imkanlar doğrultusunda kullanılmaya çalışılmıştır.

1.4. ARAŞTIRMA SAHASININ TARİHÇESİ

Ulukışla'nın tarihi Hititlere kadar uzanmaktadır. Porsuk Köyü yakınında bulunan Zeyve Höyüğü'nde (Porsuk Höyüğü) ele geçen buluntular ve yapı kalıntıları yörede M.Ö. XIV. - XIII. yüzyıllarda Hititlerin yerleştiğini göstermektedir. Araştırma sahası, M.Ö. IX. yüzyılda Tabal Krallığı, ardından Tuvana (**Tyana**) Krallığı idaresinde kalmıştır. Daha sonra Asurlular, Frigler, Persler, Makedonyalılar ve Seleukoslar sahaya hakim olmuşlardır.¹

Araştırma sahası, M.Ö. 17 ile M.S. 395 yılları arasında Roma İmparatorluğu'nun egemenliğine girmiş, İmparatorluğun ikiye ayrılmasıyla, 1075 yılına kadar Bizans İmparatorluğu'nun egemenliğinde kalmıştır.²

Roma İmparatorluğu döneminde İmparator Marcus Aurelius'un karısı Faustina'dan ötürü buraya Faustinaopolis ismi verilmiştir. Faustina'nın mezarı da

¹ GABRIEL, A. 1962; Niğde Tarihi, Bengi Matbaası, s. 33, ANKARA

² A.G.E., s. 37

araştırma sahasında Başmakçı Köyü'ndedir. Ayrıca Ulukışla yakınlarında Lülve isminde bir Roma kalesi de yapılmıştır. Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra yöre Bizanslıların egemenliğine girmiştir.³

Malazgirt Savaşı'ndan (1071) sonra Melikşah'ın komutanlarından Emir Ahmet Danişment Taylı ve oğlu Emir Gazi yöreyi Bizanslılardan almışlardır. I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in (1192-1211) oğlu I. İzzettin Keykavus döneminde (1211-1219) Ulukışla, Niğde'ye bağlanmıştır. Anadolu Selçuklularının Köseadağ Savaşı'nda (1243) Moğollara yenilmesinden sonra saha, Moğolların uç beyliği olan İlhanlılar'ın idaresine geçmiştir.⁴

1357 yılında yöreye Karamanoğulları egemen olmuştur. Fatih Sultan Mehmet zamanında, 1471'de Niğde ile birlikte Ulukışla da Osmanlı topraklarına katılmıştır. İran Seferi'nden dönen Kanuni Sultan Süleyman da 1549 yılında Ulukışla'dan geçmiştir.⁵

Osmanlı döneminde Şücaeddin ismi ile tanınan Ulukışla bir kaza merkezi idi. Öküz Mehmet Paşa'nın burada yaptırmış olduğu külliyyeden ötürü Kışla ve Ulukışlak ismi ile tanınmış, daha sonra bu isim Ulukışla'ya dönüşmüştür.

19. yüzyılın ilk yarısında, bugün ilçeye bağlı köy olan Maden İlçesi'ne bağlı bir köy yapılan Ulukışla, daha sonra coğrafi konumu nedeniyle yeniden kaza merkezi yapılmıştır. 1869 yılında çıkarılan ilk Konya Vilayet Salnamesi'nde Ulukışla, 4.128 nüfuslu bir nahiye olarak belirtilmektedir.

Kurtuluş Savaşı sırasında Adana'yı işgal eden Fransızlara karşı mücadele eden Kuvayi Milliye'nin belli başlı üslerinden birisi de Ulukışla idi. Cumhuriyetin ilanından sonra, 1924 yılında Niğde'ye bağlı ilçe konumuna getirilmiştir.

³ GABRİEL, A. 1962; Niğde Tarihi, Bengi Matbaası, s. 33, ANKARA

⁴ A.G.E., s. 53

⁵ A.G.E., s. 60

BÖLÜM II:

FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

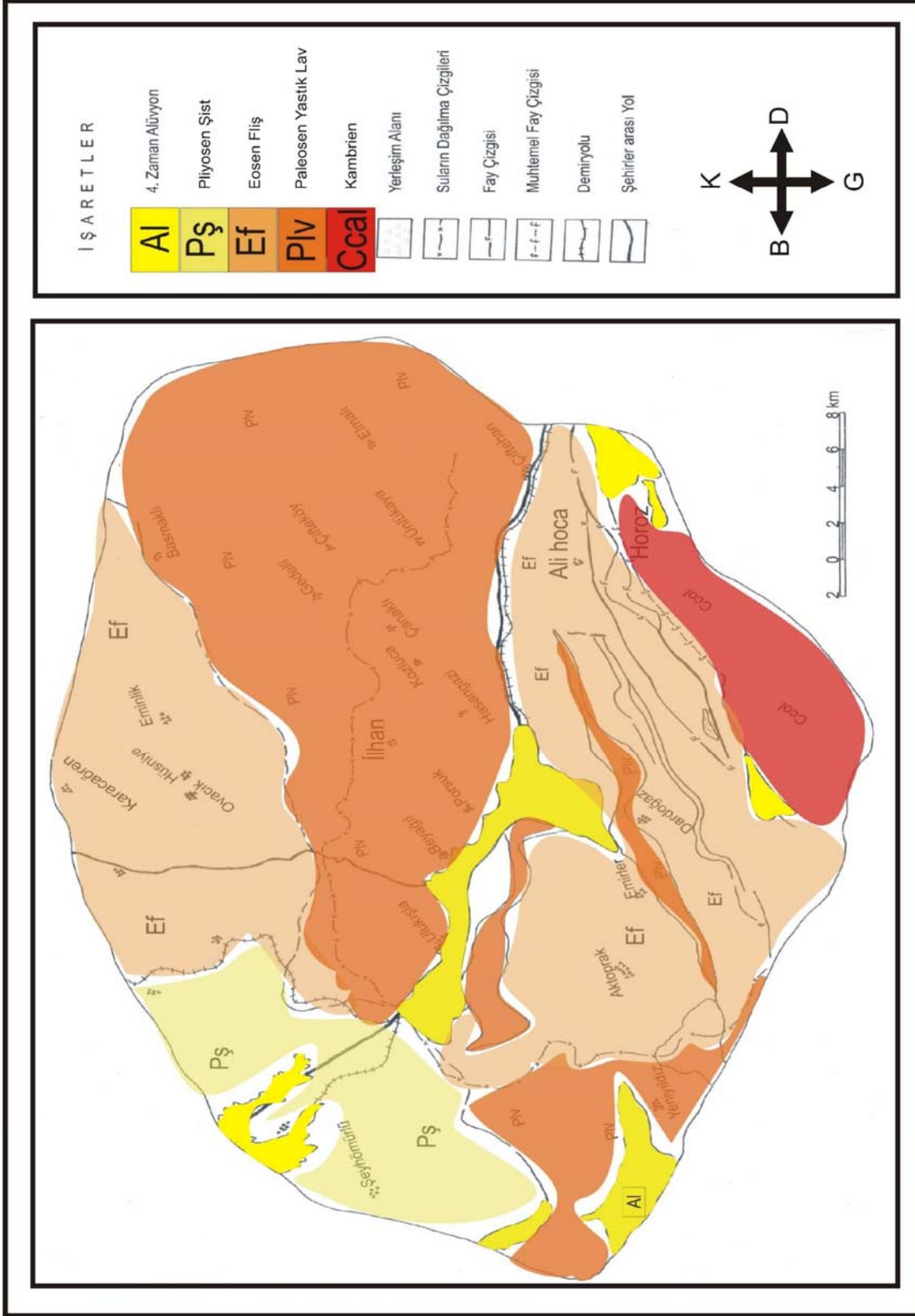
2.1. JEOLJİK ÖZELLİKLER

Araştırma sahası, Üst Kretase - Orta Eosen zaman aralığını temsil eden sedimenter, volkanik ve derinlik kayaçlarından meydana gelmektedir. Karmaşık litolojik özelliklerine göre üç üyeye ayrılmaktadır (Şekil 2.1).

1- Ulukışla Formasyonu: Volkanosedimenter kaya topluluğunda oluşan birimi, ilk kez Oktay (1973) Ulukışla Grubu olarak, daha sonra Demirtaşlı ve diğerleri (1975) Ulukışla Formasyonu olarak tanımlamışlardır. Volkanitler sahada yaygın olarak aglomera, yastık lav, tuf, dayk ve akıntı breşi şeklinde görülür ve bunlarda yer yer ardalanan bol volkanik kumtaşı, çakıltası ve şeyl yer alır. Mineralojik ve kimyasal bileşimi göre formasyonu oluşturan volkanitler çoğunlukla alkali ve kısmen subalkalidir. Birimin alt dokanağı Halkapınar Formasyonu üzerinde uyumlu ve geçişlidir. Ulukışla Formasyonu'nun çökel kayaçlardan derlenen fosillere birim Alt - Orta Eosen yaşı verilmiştir.

2- Çiftehan Formasyonu: Çoğunlukla kırmızı renkli kireçtaşlarından oluşan birimin ilk adlandırılmasını Demirtaşlı ve diğerleri (1975) yapmıştır. "Çiftehan Formasyonu, Ereğli - Ulukışla havzasının tabanında görülen ilk çökel birimdir. Ofiyolitler üzerinde uyumsuz olarak duran yüzeylemlerinde, yer yer çakıl taşı başlayan birim, genelde ince - orta katmanlı, kırmızı renkli pelajik kireç taşlarıyla temsil edilir.

3- Başmakçı Kireçtaşı Üyesi: İlk kez Blumenthal (1956) tarafından adlandırılan birim, gri, açık gri, beyaz renkli yer yer masif ve iyi tabakalanmalı ve resifal karakterlidir. Birimin kalınlığı 20 ile 50 metre arasında değişmektedir.

Şekil 2.1: Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası (Kaynak: MTA)

2.2.ARAŞTIRMA SAHASININ JEOMORFOLOJİSİ

Yapısal şekiller bir bütün olarak değerlendirildiğinde dağlık alanlar, ova ve plato alanları olarak iki büyük birim ayırt edilebilir (Şekil 2.2).

2.2.1 Dağlık Sahalar

Araştırma sahası, güneyden boydan boya Toros sistemi ile çevrelenmiş vaziyettedir. Bu sistemin Orta Toroslar olarak adlandırılan bölümü üzerinde Bolkar Dağları yer almaktadır. Araştırma sahasında Bolkar Dağları üzerindeki Medetsiz Tepesi (3.524 m) en yüksek noktayı oluşturur (Foto 2.1).

Bolkar Dağları, Kambrienden başlayan Miosen başlarına kadar çeşitli fasiyes ortamlarında gelişmiş kısmen metamorfizmaya uğramış, sonradan kıvrımlanarak yükselmiş tortul kayaçlardan meydana gelmiştir.

Eosen sonu Oligosen başlarından itibaren şiddetli tektonik hareketlerle yükselerek karasal ortam şartlarına giren Bolkarlar, Miosen başlarından itibaren; morfolojik evrim sırasındaki tektonik hareketlerle faylanarak basamaklanmış ve değişik ortam koşullarında işlenerek bugünkü görünümünü almıştır.⁶

Çok değişik yaş ve cinsteki kireçli kayaçlardan meydana gelen bu dağlık alanlar üzerinde oldukça gelişmiş yüzey ve derinlik karstik şekilleri oluşmuştur. Bu nedenle bölgede bol miktarda yer altı drenaj kanalları ve turizme açılacak nitelikte mağaralar yer almaktadır. Diğer taraftan Anadolu pennepleninin yüksek çatı düzlüklerini oluşturan 3000 metrenin üzerindeki yerlerde başta sirk gölleri olmak üzere birçok buzul şekli gözlenmektedir. Bolkarlar'daki Karagöl ve Çiniligöl, yürüyüş ve dağcılık faaliyetleri amacıyla dağ turizmi açısından da önemli buzul gölleridir (Foto 2.2 ve 2.3).⁷

⁶ BLUMENTHAL, M., 1956; Yüksek Bolkardağ'ın Kuzey Kenarı Bölgelerinin ve Batı Uzantılarının Jeolojisi., MTA. Yay., s. 41, ANKARA

⁷ A.G.E., s. 56

2.2.2. Ova ve Plato Sahaları

Araştırma sahasında Ulukışla İlçesi'nin batısında nisbeten düz alanlar mevcuttur. Düz ve ova görünümlü bu alanlar daha çok Adana - Ankara Karayolu'nun çevresinde görülmektedir.

Diğer taraftan dağlık alanlar arasında akarsu vadileri boyunca uzanan akarsu boyu ovaları da görülmektedir. Güneyde Tapur Dağı önlerinde bulunan Kılan ovası bunların başlıcasıdır.

Araştırma sahasının orta ve kuzey kesimleri plato görünümündedir. Burada çok sayıda kurudere, tepe ve sırt yer almaktadır. Bunlar orta yüksekliktedir. Başlıca tepeler; Ulukışla'nın güneyinde Kızıltepe, Kabaktepe, Boztepe, Tayhacı Tepesi, Karatepe (1807 m.) ve Katrandede Tepesi'dir (1779 m.). Kuzeyde Büvelektepe (1614 m.), Devekayasıtepe (1984 m.), Sansartepesi (1830 m.), Kocaguztepe (1525 m.), Karlıktepe, Kabaktepe, Babatepe (1640 m.) ve Kaletepe (1533 m.) yer almaktadır. Ulukışla'nın doğusunda Alievinaldı tepe (2073 m.), Ziyaret tepe (2153 m.) ve Kaşoluk tepe bulunur.

Araştırma sahası, Hersinyen Orojenezinden etkilenmiş ve Alp Orejenezini ile de esas şeklini almıştır.

Ulukışla ve çevresi genel olarak volkanik sahalardan müteşekkil olup; Kretase yaşlı kalker ve yeşil serpantinlerden oluşmuştur. Serpantinler daha fazladır. Bunun yanında kalkerler daha ziyade yüksek kısımlarda bulunur.

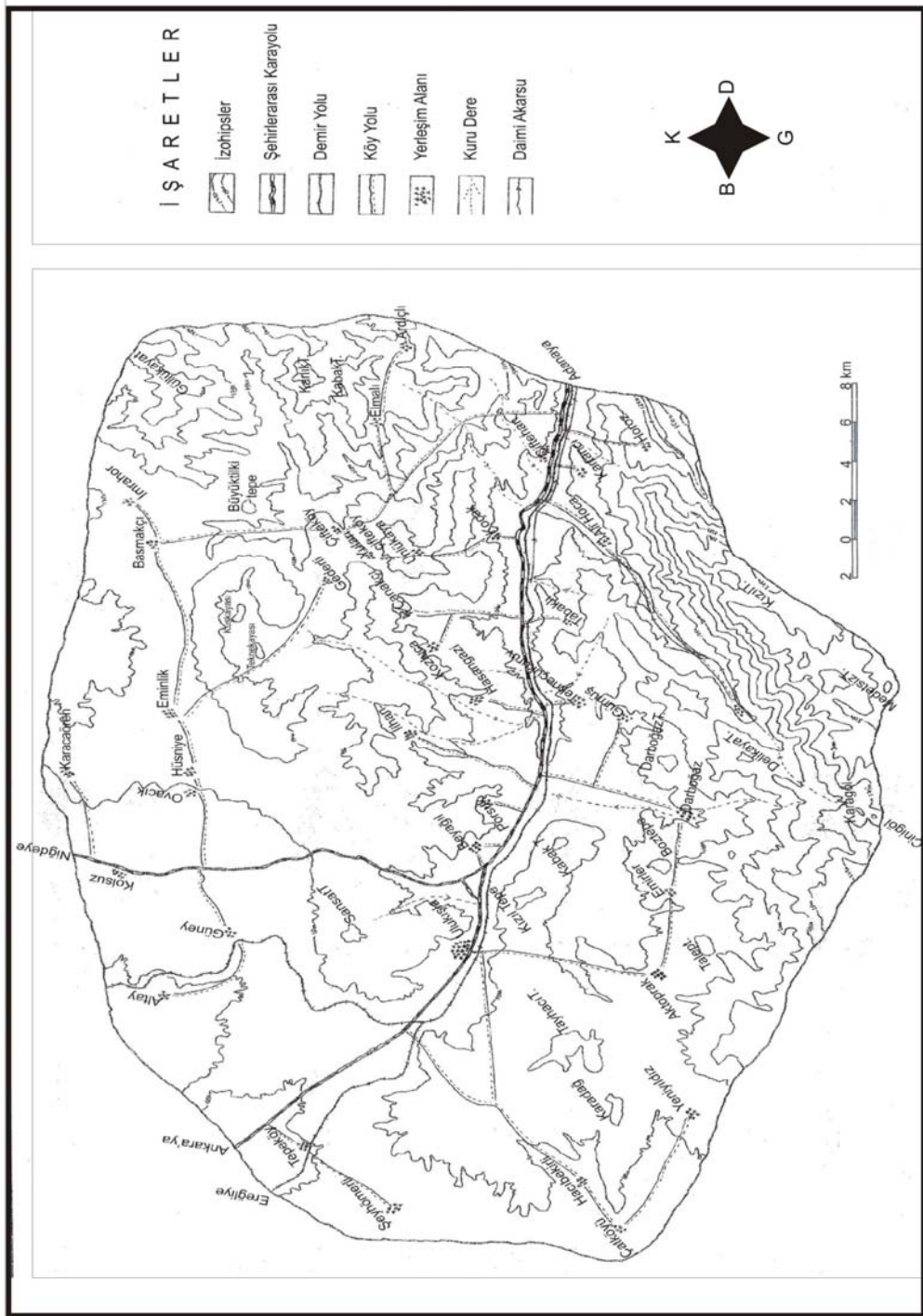
Bolkar Dağı ve çevresi Permiyen yaşlı alt mermerler, Alt - Orta Triyas yaşlı şistler, üst kretasede yerleşen Ali Hoca ofiyolitler, Alt Paleosen yaşlı Kalkankaya Formasyonu, Üst Paleosen - Alt Eosen yaşlı granodiyorit ve yankayaçları Orta Eosen yaşlı Deli Mahmutlu Formasyonu ile Kuaterner yaşlı taraça çökelleri ve yamaç molozları ve alüvyonları bulunmaktadır.⁸

Sahanın en önemli akarsuyu Seyhan Nehri'nin kollarından biri olan Çiftehan Çayı'dır. Çiftehan Çayı Adana - Ankara karayolu ve demiryolunun kenarından akarak araştırma sahasını terk etmektedir. Çay bir süre sonra Ömerli ve

⁸ DEMİRTAŞLI, E. ve Diğerleri, 1975; Bolkar Dağları'nın Jeolojisi, MTA Yay., s. 24, ANKARA

Kırkgeçit derelerini bünyesine alarak Çakıt Suyu adını alır. Çakıt Suyu Ulukışla Pozantı arasında Çakıt Vadisi'ni meydana getirerek Orta Toros Dağları'nı burada kuzey - güney doğrultusunda yarmıştır. Torosların altından yüzeye çıkan Şekerpınarı Kaynak Suyu da bir diğer akarsudur. Bunlar dışında da bir çok dere vardır. Ancak bunların suları yazın tamamen kurur.

Araştırma sahasının batısındaki başlıca akarsular; Mollanın Dere ve Çat Deresi'dir. sahanın kuzeyinde Çanakpınar ve Toraman dereleri yer alır. Bu dereler, ilkbahar aylarında eriyen kar ve yağmur sularıyla bol su taşırken, çoğu kez yaz sonlarına doğru suları tamamen çekilmektedir. Güneyde Çiftehan Çayı'na karışan Killik, Kılanözü, Kılanboğazı ve Alimpınarı dereleri yer alır.

Şekil 2.2: Araştırma Sahasının Topografi Haritası

2.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ

Bu çalışmada iklim elemanları ayrı ayrı incelenerek çeşitli iklim özellikleri belirtilecektir. Ulukışla Meteoroloji İstasyonu'nun 40 yıllık (1965-2004 arası) rasat sonuçlarından faydalanılmıştır. Tek tek yıllık değerler yerine ortalama değerlere ağırlık verilmiştir.

2.3.1. Genel Sirkülasyon ve Hava Kütleleri

Araştırma sahamızda mevsimlerin ana karakterini planeter faktörler tayin etmektedir. Araştırma sahası bütün Türkiye'de olduğu gibi kışın kutupsal, yazın ise tropikal kökenli hava kütlelerinin etkisi altındadır.

Yaz mevsiminde, maritim polar ve continental polar hava kütleleri çok kuzeye çekilmiştir. Yerine tamamıyla tropikal hava kütleleri hakim olmuştur. Bu dönemde cephe teşekkülüne elverişli olmayan hava kütleleri bulunur. Ayrıca Atlantik üzerinden gelen maritim tropikal hava kütleleri de yer yer sahamızı etkilemektedir.

Kış mevsiminde, maritim polar ve continental hava kütleleri kuşağını genişleterek sahayı içine alır. Bu dönemde don olaylarına, kar yağışlarına, açık ve berrak havalara sıkça rastlanır. Fakat sıcaklıklar bir hayli düşüktür.

İlkbahar mevsiminde, hava sıcaklıklarının artmasıyla toprak da ısınmaya başlar. Orografik ve konvektif yağışlar görülür. Ayrıca batıdan gelen gezici minimumlar da etkisini yer yer hissettirir ve cephesel yağışlarla birlikte dolulu yağışlar da görülür.

Sonbahar mevsiminde ise, yaza göre bir kararsızlık ortamı meydana gelir. Akdeniz üzerinden zayıf da olsa bir siklonik alan oluşur. Gezici depresyonların etkisi ilkbahara göre daha azdır. Kuzey sektörlü rüzgarlar hakimdir. Ulukışla'da kış şartları kasım ayının son haftasından itibaren yerleşmeye başlar.

2.3.2. İklim Elemanları

Araştırma sahasının iklim özellikleri incelenirken Ulukışla Meteoroloji İstasyonu'nun verilerinden yararlanılmıştır. Ulukışla Meteoroloji İstasyonu 34° 30' 16" Doğu boylamları ile 36° 58' 5" Kuzey enlemleri üzerinde bulunur.

2.3.2.A. Sıcaklıklar

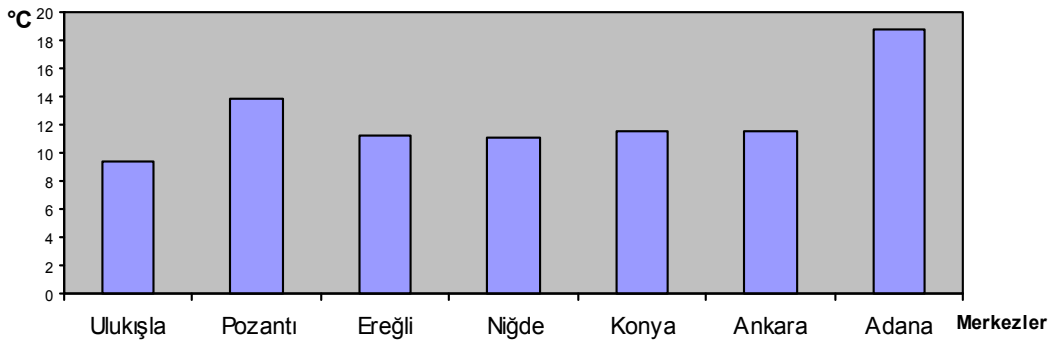
2.3.2.A.1. Yıllık Ortalama Sıcaklıklar

Ulukışla Meteoroloji İstasyonu'nun 40 yıllık (1965-2004) sıcaklık rasatlarına göre, ortalama sıcaklık 9,4 °C 'dir. Bu değer çevredeki illerin sıcaklık ortalamalarının altındadır. Komşu ilçelerle de kıyaslandığında ilçenin sıcaklık ortalamasının çevresine göre düşük olduğu görülür (Şekil 2.3).

Ulukışla'nın yıllık ortalama sıcaklıklarının çevresine göre düşük olmasında yükseltisinin fazla olmasının etkisi büyüktür.

Ulukışla'da en sıcak ay Temmuz ayıdır. Bu ayda sıcaklık ortalaması 21,3 °C'dir. Bu değer Türkiye ortalaması'nın epey altındadır. Türkiye'de en sıcak aylar Temmuz (24,6 °C) ve Ağustos (24,7 °C) aylarıdır. Komşu ilçelerden Pozantı'nın (25,3 °C) ve Ereğli'nin (22,3 °C) de Temmuz ayı sıcaklık ortalamaları Ulukışla'dan yüksektir.

Ortalama sıcaklıklar bakımından en soğuk ay Ocak'tır. Bu ayda ortalama sıcaklık -2 °C'dir. (Pozantı 2,8°C ve Ereğli -0,6 °C). En soğuk ay olan Ocak ayı sıcaklık ortalaması da Türkiye ortalaması'nın epey altındadır (2,5 °C). Ulukışla'da yıllık ortalama amplitüd 23,3 °C olarak hesaplanmıştır.

Şekil 2.3: Ulukışla ile Bazı Merkezlerin Yıllık Ortalama Sıcaklık Grafiği.

Gerek Ocak gerekse Temmuz ayı sıcaklık ortalamalarının çevre ve Türkiye ortalamasına göre düşük olmasının nedeni yükselti ve karasallıktan kaynaklanır.

2.3.2.A.2. Termik Rejim

Termik rejim, sıcaklığın aylara ve mevsimlere göre dağılımını ifade eder. Ulukışla ve çevresinde Ocak ayından Temmuz ayına kadar ortalamalarda devamlı bir artış, Temmuz ayından Ocak ayına kadar da devamlı bir düşüş görülür. Kasımdan Nisan, Mayıs ayı başlarına kadar sıcaklık ortalamaları yıllık ortalamanın altında, Mayıs'tan Ekim ayı sonlarına kadarki sıcaklıklar yıllık ortalama sıcaklık değerinin üstündedir.

Mevsimlere göre sıcaklık ortalamalarına baktığımız zaman en soğuk mevsimin kış ($-1\text{ }^{\circ}\text{C}$) olduğu görülür. İlkbahar mevsimi sıcaklık ortalaması $8,5\text{ }^{\circ}\text{C}$ 'dir. Yazın ortalama sıcaklık $19,9\text{ }^{\circ}\text{C}$, sonbahar mevsimi sıcaklık ortalaması da $10,3\text{ }^{\circ}\text{C}$ 'dir.

2.3.2.A.3. Ortalama Yüksek Sıcaklıklar

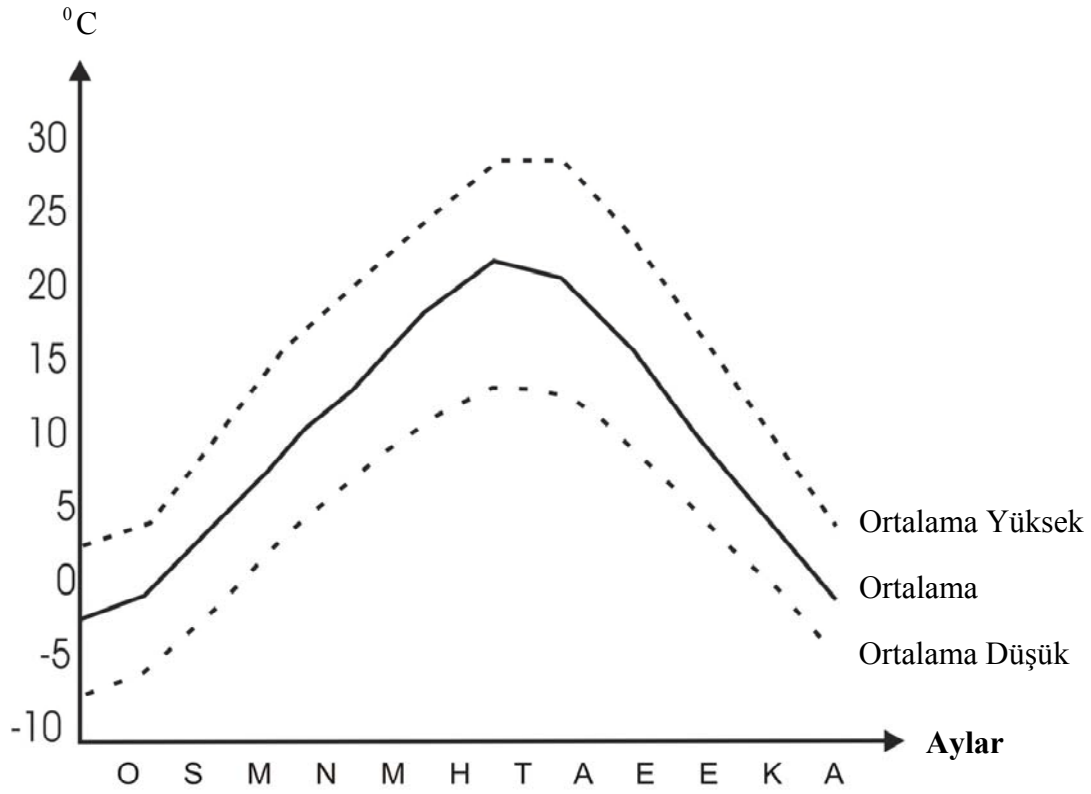
Ulukışla ve çevresinde ortalama en yüksek sıcaklık değerlerinin dağılışı şöyledir. Ulukışla ve çevresinde yaz mevsiminde ortalama yüksek sıcaklık $26,6\text{ }^{\circ}\text{C}$ 'dir. Sonbahar mevsiminde ortalama yüksek sıcaklık $17,1\text{ }^{\circ}\text{C}$ 'dir. Kış mevsiminde ortalama yüksek sıcaklığın $3,5\text{ }^{\circ}\text{C}$ olduğunu görürüz. İlkbahar mevsiminde de ortalama yüksek sıcaklıklar $14,7\text{ }^{\circ}\text{C}$ 'yi bulmaktadır.

Aylık bazda bakacak olursak, ortalama en yüksek sıcaklık değeri $27,9\text{ }^{\circ}\text{C}$ ile temmuz ayında gözlenmiştir. En düşük değer $2,3\text{ }^{\circ}\text{C}$ ile Ocak Ayı'nda görülmüştür.

2.3.2.A.4. Ortalama Düşük Sıcaklıklar

Ulukışla'da ortalama düşük sıcaklık değeri $3,6\text{ }^{\circ}\text{C}$ 'dir. Ortalama düşük sıcaklıkların mevsimlere dağılışı şöyledir; yaz mevsimi ortalaması $12\text{ }^{\circ}\text{C}$, sonbahar mevsimi ortalaması $4,8\text{ }^{\circ}\text{C}$, kış mevsimi ortalaması $-5,4\text{ }^{\circ}\text{C}$ ve ilkbahar mevsimi ortalaması $3\text{ }^{\circ}\text{C}$ 'dir

Ortalama düşük sıcaklıkların aylara göre dağılımı, ortalama yüksek sıcaklıklar ve ortalama sıcaklıklar aşağıda gösterilmiştir (Şekil 2.4).

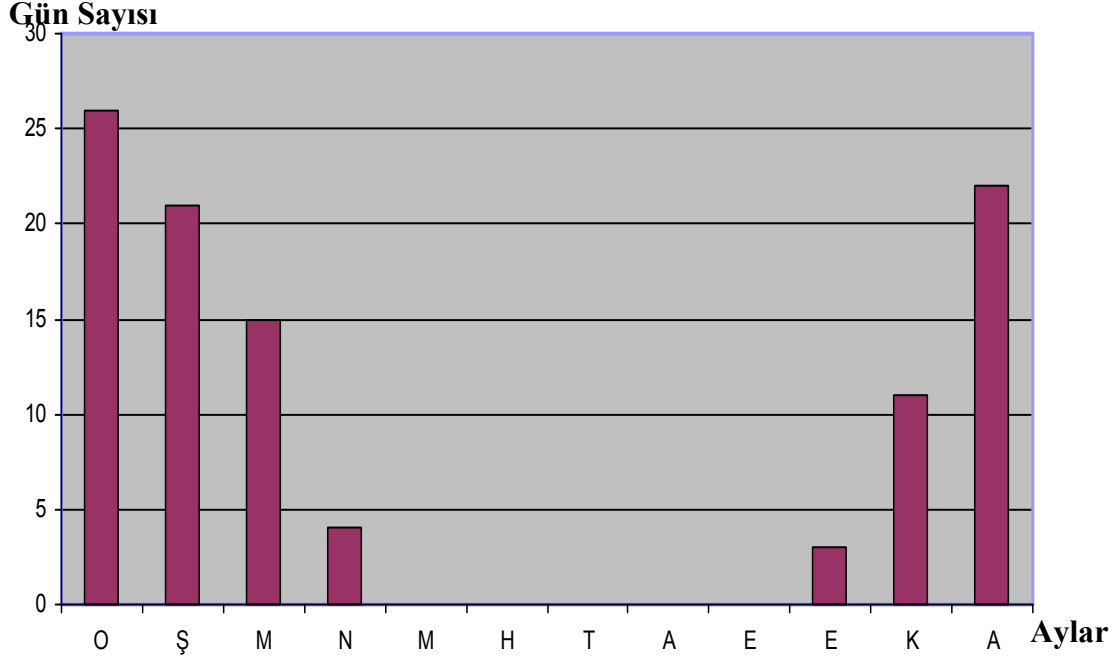
Şekil 2.4: Ortalama Yüksek, Ortalama Düşük ve Ortalama Sıcaklık Grafiği (1965-2004).

2.3.2.A.5. Mutlak Ekstremler

Rasat istasyonunun çalıştığı günler itibarıyla Ulukışla'da en yüksek sıcaklık 35,8 °C olarak ölçülmüştür (31.07.1957). Yine rasat istasyonunun çalıştığı süre içerisinde en düşük sıcaklık değeri -27,8 °C olarak ölçülmüştür (05.01.1942). En yüksek sıcaklık değeri ile en düşük sıcaklık değeri arasındaki fark 63,6 °C'dir.

2.3.2.A.6. Don Olaylı Günler

Sıcaklığın 0 °C 'nin altına düştüğü günlere baktığımız zaman, Ulukışla'da ortalama verilere göre, yılın 102,6 gününde don olayının yaşandığını görürüz. En fazla don olaylı gün 1975 yılında (133 gün) görülmüştür. En az don olayı ise 1988 yılında (65 gün) görülmüştür.

Şekil 2.5: Ulukışla'da Ortalama Don Olaylı Günler Grafiği (1965-2004).

Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında hiç don olayı yaşanmamıştır. Mayıs ayında nadir de olsa don olayı görülmüştür. Don olayı ekim ayında başlamış, kasım, aralık ve ocak aylarında artarak devam etmiştir. Şubat, mart ve nisan aylarında da don olayı azalarak devam etmiştir (Şekil 2.5).

Ulukışla'da meteoroloji istasyonunda rasat yapılan süre içerisinde don olayı en erken eylül ayının 2'sinde, en geç de kasım ayının 30'unda başlamıştır. Don olayının yıl içinde görüldüğü son tarihlere bakarsak, en erken 15 Mart, en geç de 23 Mayıs tarihinde son don olaylarının görüldüğünü söyleyebiliriz. Yani 2 Eylül - 23 Mayıs tarihleri arasında don olayları görülebilmektedir. Özellikle tarımsal faaliyetlerde bu husus göz önünde tutulmalıdır.

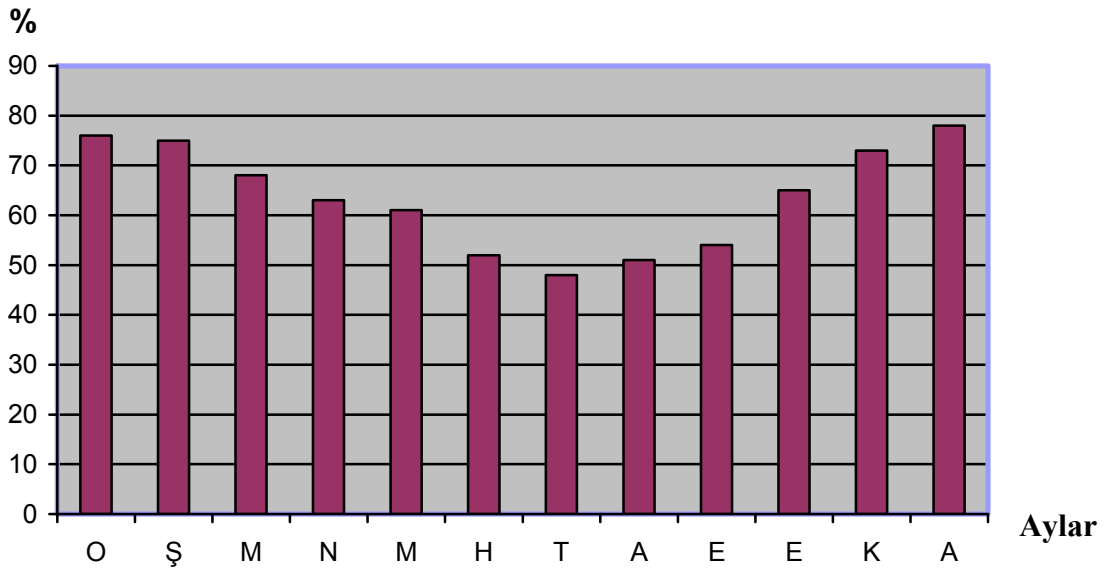
2.3.2.B. Nem ve Yağış

Nem, atmosferde bulunan su buharını ifade eden, önemli bir iklim faktörüdür. Havada her zaman bir miktar nem bulunur. Fakat havadaki su buharı hacim olarak hiçbir zaman havanın % 4'ünü aşmaz. Bununla beraber iklim şartları

bakımından çok önemlidir. Havadaki nemin yoğunlaşarak doyma noktasını aşması ile de yağış oluşur.

2.3.2.B.1. Nem

Belli bir sıcaklıktaki havadaki nem miktarının, taşıyabileceği maksimum nem miktarına oranına nisbi nem denir. Ulukışla'nın ortalama nisbi nem miktarı ocak ayından temmuz ayına kadar sürekli artmakta, temmuzdan ocak ayına kadar da sürekli azalmaktadır. Aralık ayında maksimum nisbi nem görülmektedir (Şekil 2.6).

Şekil 2.6: Ulukışla'da Nisbi Nemin Aylara Dağılışı Grafiği (1965-2004).

Ulukışla'nın nisbi nem ortalaması % 64'dür. Minimum nisbi nem oranı % 48 ile temmuz ayında, maksimum nisbi nem oranı % 78 ile aralık ayında görülür.

2.3.2.B.2. Kapalı Günler

Ulukışla'da yıllık ortalama kapalı gün sayısı 63,8'dir. Mevsimlere göre baktığımızda havanın en çok kış mevsiminde kapalı olduğunu görürüz. Aylık bazda bakıldığı zaman en çok kapalı gün Ocak ayında (11,6) görülür. Kapalılık oranının en az olduğu aylar Temmuz ve Ağustos aylarıdır (0,2).

Ulukışla'da en fazla toplam kapalı gün sayısı 81 gün (1987 ve 1991), en az toplam kapalı gün sayısı 38 gün (1988) olarak gözlenmiştir.

2.3.2.B.3. Yağış

2.3.2.B.3.1. Genel Özellikler

Yağış, havadaki su buharının yoğunlaşarak sıvı veya katı halde yeryüzüne düşmesi olayıdır. Ulukışla'da daha ziyade orografik yağışlar görülür. Ulukışla ve çevresinde ilkbahar sonu ve yaz başlarında hakim olan kararsız hava kütleleri çoğunlukla sağanak yağışlara neden olur.

Yağışlar en çok ilkbahar aylarında (% 44,7) görülür. İkinci sırada kış mevsimi (% 23,8) gelir. Yağışların % 19,2'si sonbahar, % 12,3'ü de yaz aylarında düşer. Yağışa neden olan hava kütleleri daha çok batı istikametinden gelir.

2.3.2.B.3.2. Yağış Miktarları

Ulukışla'da yıllık ortalama yağış tutarı 316,5 mm'dir. En çok yağış ilkbahar aylarında düşer (141,5 mm). Onu kış mevsimi izler (75,2 mm). Sonbaharda 60,9 mm ve yaz aylarında 34,9 mm ortalama yağış düşmektedir.

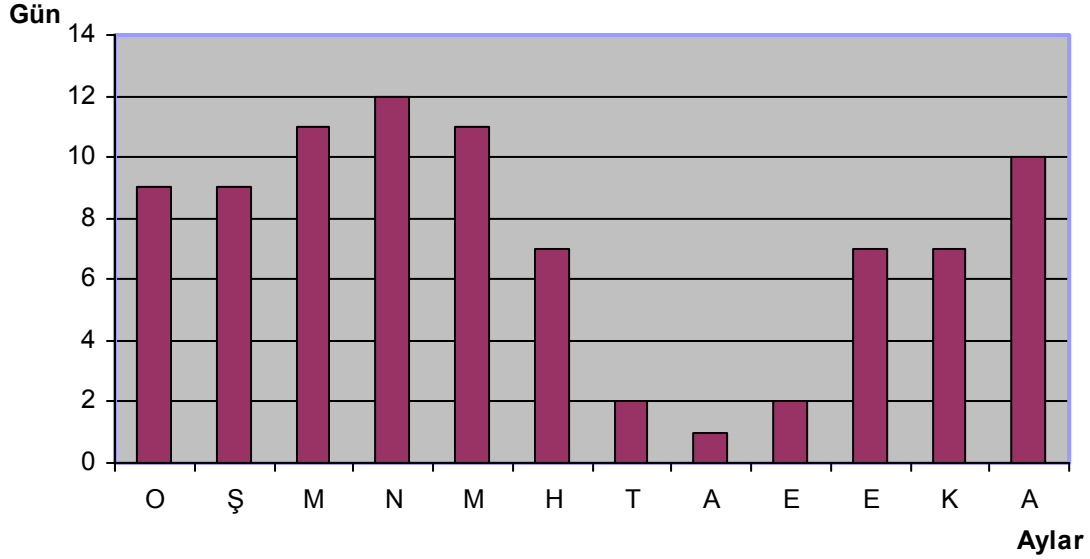
Aylık bazda bakacak olursak, yılın en yağışlı ayı Mayıs'tır (57 mm). Onu sırasıyla Nisan (50,2 mm), Mart (34,3 mm), Aralık (30,9 mm), Ocak (22,6 mm) ve Şubat (21,7 mm) ayları takip eder. Eylül (7 mm), Temmuz (6 mm) ve Ağustos (4,2 mm) aylarında yağış miktarı iyice azalmıştır.

Yağışların yıllar arasında dağılışında da hava kütlelerinin hareketlerine bağı olarak değişiklikler görölmektedir.

2.3.2.B.3.3. Yağışlı Günler

Ulukışla'da yıl içerisinde ortalama 88 gün yağış görölmektedir (Şekil 2.7). Aralık, Ocak, Şubat, Mart ve Nisan aylarında ortalama yağışlı günler sayısı birbirine çok yakındır ve ortalama 9-11 gün arasındadır. Mayıs ayında yağışlı gün sayısı Mart ve Nisan'a göre azalmakla birlikte yağış miktarı oldukça fazladır. Bunda sağanak yağışlar etkilidir.

Mevsimler itibarıyla baktığımız zaman; ilkbaharda ortalama 34 gün, kışın ortalama 28 gün, sonbaharda ortalama 16 gün ve yaz aylarında ortalama 10 gün yağış gözlemlenmiştir. Yağışlı günlerin % 71'i kış ve ilkbahar aylarında görülür.

Şekil 2.7: Ulukışla'da Ortalama Yağışlı Günler Grafiği (1965-2004)

2.3.2.B.3.4. Kar Yağışları

Ulukışla ve çevresi kış aylarında kuzeyden gelen Sibiryaya Continental Polar hava kütlelerinin etkisi altında kalır. Ayrıca Baltık Denizi üzerinde teşekkül edip zaman zaman yurdumuzu etkisi altına alan maritim polar hava kütleleri de Ulukışla ve çevresinde kar yağışlarına neden olur.

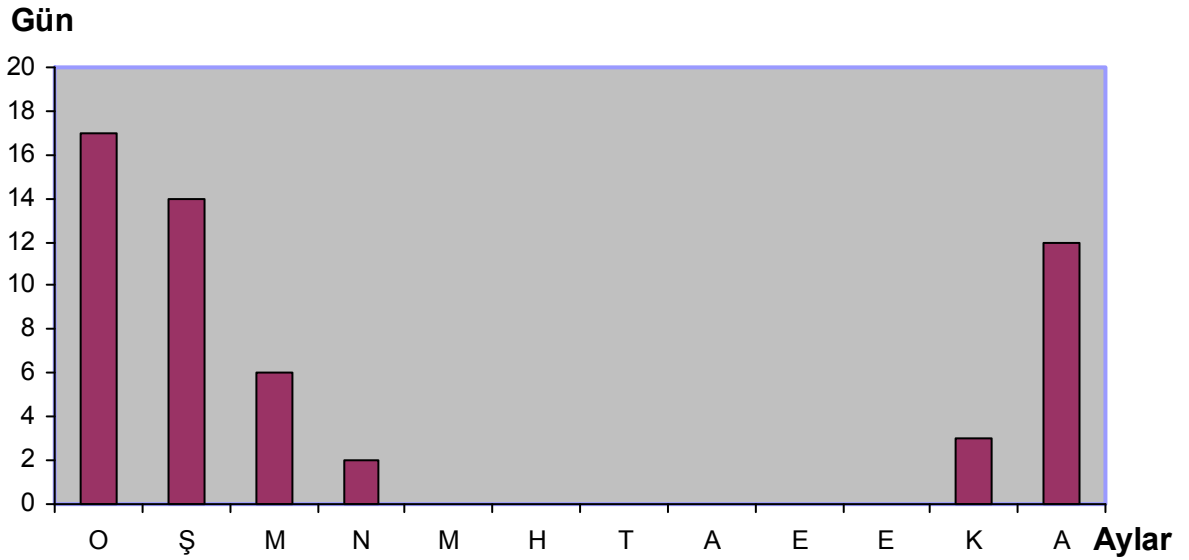
Ulukışla'da ortalama kar yağışlı gün sayısı 28'dir. Ulukışla'da kar yağışlı gün sayısının fazla olmasında jeomorfolojik özellikler, hava kütlelerinin hareket yönü ve orografik faktörler etkilidir.

Ulukışla'da kar yağışlarının % 25'i Ocak Ayı'nda, % 25'i Şubat, % 21'i Aralık, % 18'i Mart, % 7'si Kasım ve % 4'ü de Nisan aylarında görülmektedir.

Kar yağışlı günlerin mevsimlere dağılımına bakacak olursak, kış aylarında ortalama 20 gün, ilkbaharda 6 ve sonbahar aylarında da ortalama 2 gün kar yağışı görülmüştür.

Kar yağışlı günler yıllara göre büyük değişiklikler gösterebilmektedir. Örneğin 1967 yılında 47 gün kar yağmışken, 1989 yılında sadece 13 gün kar yağışı görülmüştür.

Kar yağışlarının bir örtü olarak yeryüzünde kalabilmesi için, sıcaklıkların düşük seyretmesi gereklidir. Aksi takdirde kar yağar ama örtü tutmadan erir.

Şekil 2.8: Ortalama Karla Örtülü Günlerin Aylara Dağılışı

Sıcaklık ile kar örtülü gün sayısı arasında ters ilişki vardır. Ulukışla'da kar örtüsü ortalama 54 gün yerde kalmaktadır. Bu, bize kış aylarında sıcaklığın oldukça düşük seyrettiğini göstermektedir (Şekil 2.8).

Kar örtüsünün yıllar arasındaki dağılışında düzensizlikler vardır. Örneğin 1972 yılında kar örtüsü 22 gün yerde kalmışken, 1992 yılında 116 gün örtü tutmuştur.

Ortalama kar örtülü günlerin % 79'u kış, % 15'i ilkbahar ve % 6'sı da sonbahar mevsimlerinde görülmüştür. Kar en fazla ocak (17 gün) ve şubat (14 gün) aylarında yerde kalır (Şekil 2.8).

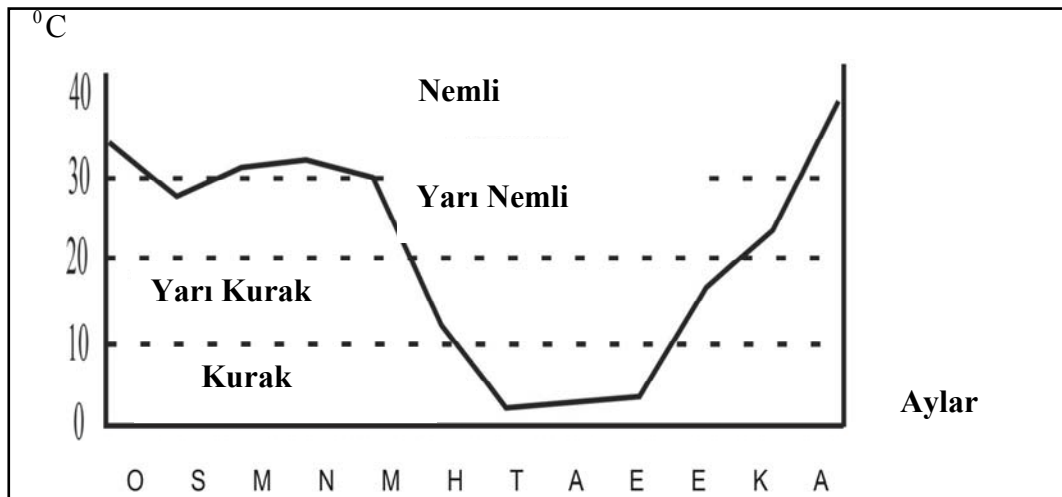
Önemli kara ve demiryollarının geçirdiği bir kavşak noktasında yer alan Ulukışla'da karla örtülü gün sayısının fazla olması zaman zaman ulaşımın aksamasına neden olmaktadır.

2.3.2.B.3.5. Yağış Tesirliliği

Bir bölgenin iklim araştırması yapılırken yağış tesirliliği derecesi, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Yağış tesirliliğini belirlemek için çeşitli indisler vardır. Bunlar içerisinde çok kullanılanlar; De Martonne kuraklık indisi ve Erinç yağış tesirliliği indisi'dir.

De Martonne indis değerlerine göre 1-10 arası kurak, 10-20 arası yarı kurak, 20-30 arası yarı nemli, 30'un üzeri de nemli olarak kabul edilir.

De Martonne indis değerlerine göre; Temmuz (2,3), Ağustos (1,6) ve Eylül (3,2) ayları kurak, Haziran (12,4) ve Ekim (15,6) ayları yarı kuraktır. Şubat (27,7), Mayıs (29,6) ve Kasım (22,6) ayları yarı nemli, Ocak (33,9), Mart (30,5), Nisan (32) ve Aralık (38,2) ayları nemli geçmektedir. Yıllık ortalama göre Ulukışla'nın yarı kurak olduğu görülür (Şekil 2.9).

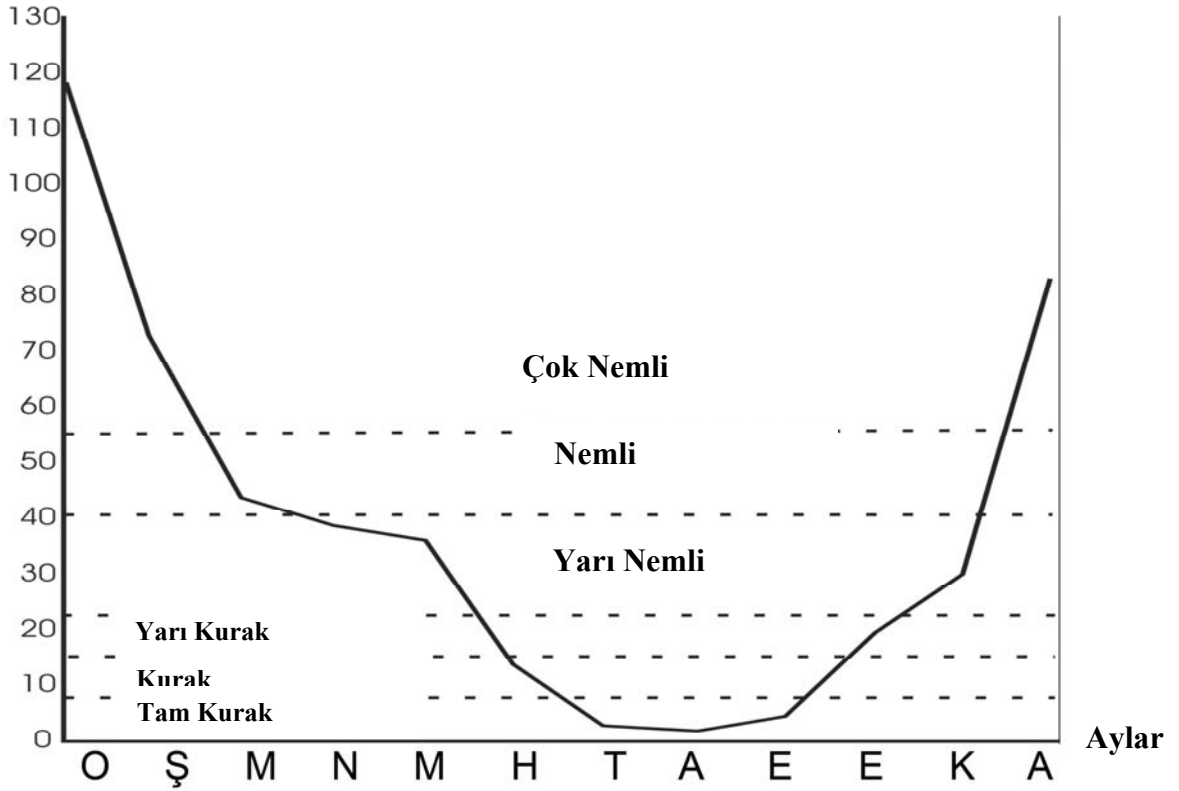

Şekil 2.9: Ulukışla'nın De Martonne'a Göre Kuraklık İndisi

Köppen'in makroklima sınırlarını tespit için ortaya koyduğu formül Ulukışla için uygulanırsa; Ulukışla'nın step (bozkır) iklimi içinde yer aldığı görülmektedir.

Thornthwaite'in iklim tasnifine göre Ulukışla'da yarı kurak, mezotermal, su fazlası olmayan yahut pek az olan ve nispeten deniz tesirine yakın karasal bir iklim görülmektedir (DB'db').

Erinç formülüne göre Ulukışla'da Aralık, Ocak ve Şubat ayları çok nemli, Mart ayı nemli, Nisan, Mayıs ve Kasım ayları yarı nemli geçer. Ekim ayı yarı kurak, Haziran ayı kurak, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları ise tam kurak geçmektedir. Erinç yağış tesirliliği indisi incelendiğinde Ulukışla'nın yarı kurak olduğu görülmektedir (Şekil 2.10).

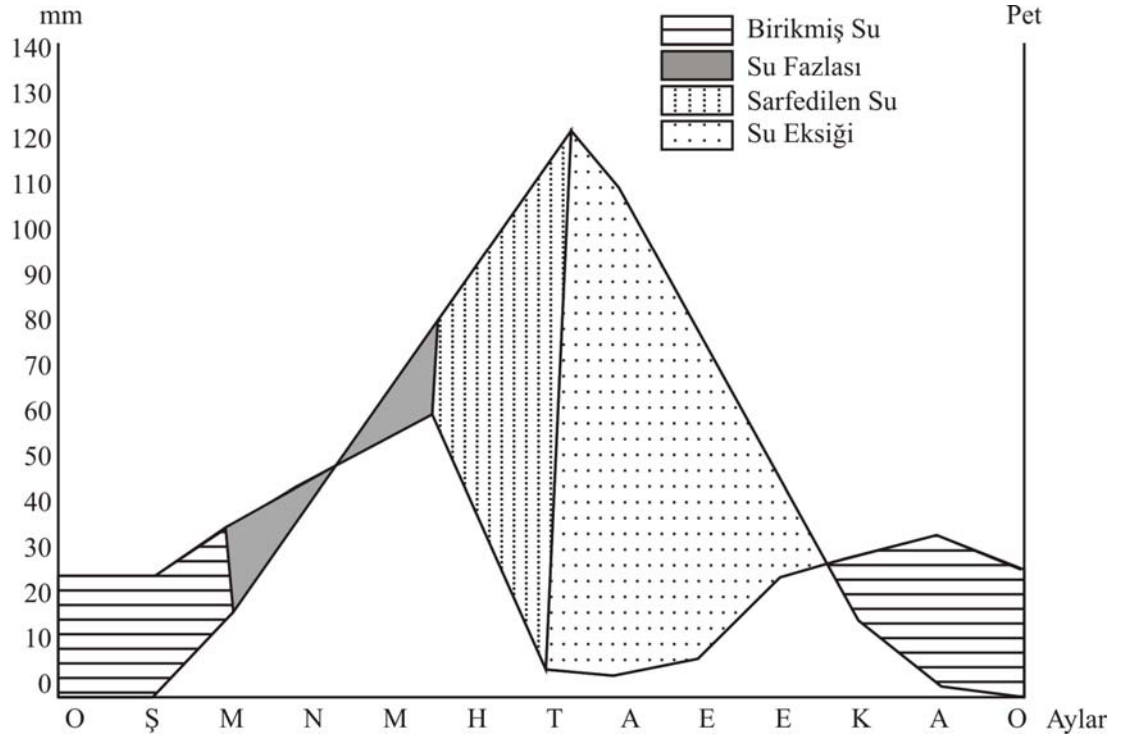
Şekil 2.10: Ulukışla'nın Erinç'e Göre Yağış Etkinlik İndis Grafiği.

2.3.2.B.3.6. Potansiyel Evapotranspirasyon

Thornthwaite formülüne göre elde edilen düzeltilmiş potansiyel evapotranspirasyon değerleri çıkarılmıştır (Tablo.2.1). Buna göre Ocak ve Şubat

aylarında potansiyel evapotranspirasyon 0 (sıfır)'dır. Mart ayından Temmuz ayına kadar potansiyel evapotranspirasyon değerleri kademeli olarak artar. Temmuzda 123 mm ile maksimum değere ulaşılır.

Potansiyel evapotranspirasyon değerleri, Temmuz'dan itibaren Ocak Ayı'na kadar kademeli olarak azalır. Bu değer Aralık Ayı'nda yine 0 (sıfır)'dır. Soğuk kış döneminde potansiyel evapotranspirasyon ve dolayısıyla su ihtiyacı yoktur. İlkbahar ile birlikte artmaya başlayan potansiyel evapotranspirasyon ve su ihtiyacı yaz mevsiminde büyük değerlere çıkmaktadır. Ulukışla ve çevresinde önemli ölçüde yaz kuraklığı görülmektedir. Kuraklık sonbaharla birlikte azalmaya başlar (Şekil 2.11).

Şekil 2.11: Ulukışla'nın Thornthwaite Göre Su Bilançosu

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ort. Sıc. (C°)	-2.0	-0.6	3.5	8.8	13.1	17.7	21.3	20.6	16.2	10.1	4.7	-0.3	9.4
Sıc. İnd.	0	0	0.58	2.35	4.30	6.78	8.97	8.53	5.93	2.90	0.91	0	41.25
Güneş Sür. Düz. Kat.	0.84	0.82	1.00	1.10	1.21	1.23	1.25	1.17	1.03	0.98	0.83	0.86	-
Düzeltilmesiz Brüt P.E.T	0	0	14	39	60	78	98	95	74	45	18	0	521
Düzeltilmiş P.E.T.	0	0	14	43	73	96	123	111	76	44	15	0	596
Ort. Yağış (mm)	22.6	21.7	34.3	50.2	57.0	28.7	6.0	4.2	7.6	26.1	27.8	30.9	316.5
Birikmiş (Rez) Su. Ayl. Değiş.	23	22	11	0	-16	-67	-17	0	0	0	13	31	
Birikmiş Su (Rezerv)	67	89	100	100	84	17	0	0	0	0	13	44	
H.E.T. (Fiili Evap)	0	0	14	43	73	96	23	4	7	26	15	0	301
Su Eksikliği	0	0	0	0	0	0	100	107	69	18	0	0	294
Su Fazlası	0	0	9	7	0	0	0	0	0	0	0	0	16
Yüzeysel Akış (mm)	0	0	5	6	3	2	1	0	0	0	0	0	16
Akma Açığı	22.6	21.7	29.3	44.2	54	26.7	5	4.2	7.0	26.1	27.8	30.9	300.5
Nemlilik Oranı	∞	∞	1.5	0.2	-0.2	-0.7	-1.0	-1.0	-0.9	-0.4	0.9	∞	

Tablo 2.1: Ulukışla'nın Su Bilançosu Tablosu

2.3.2.C. Rüzgar Durumu

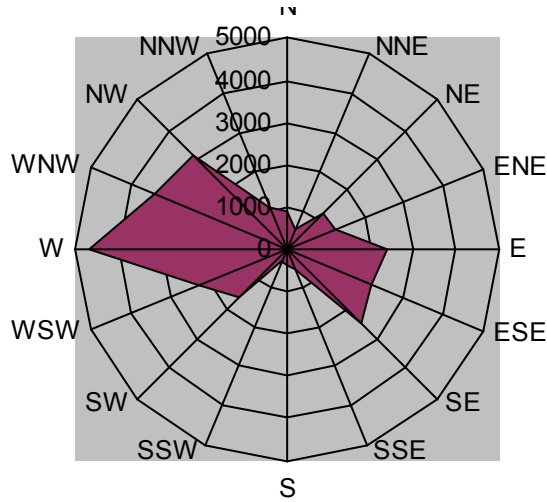
Rasat istasyonunun çalıştığı süre içerisinde Ulukışla'da esen rüzgarların mevsimlere ve aylara göre dağılımı şöyledir:

Ocak ayında hakim rüzgar yönü batıdır. Doğu ve güneydoğu yönlerinin de frekansı fazladır. Şubat ayında rüzgar en fazla güneydoğudan eser. Mart ayında en fazla batı, ikinci derecede doğu sektörlü rüzgarlar kuvvetlidir.

Nisan ayında rüzgar en fazla batı sektöründen eser. Mayıs ve Haziran aylarında da rüzgar en fazla batı yönünden esmektedir.

Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık aylarında rüzgar frekansı batı sektöründe fazladır.

Ulukışla'da hakim rüzgar yönünün batı olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Sonra, batı-kuzeybatı, kuzeybatı, güneydoğu ve güney yönlü rüzgarlar gelmektedir (Şekil 2.12).

Şekil 2.12: Rüzgar Gülü Diyagramı

2.4. HİDROGRAFİK DURUM

Araştırma sahasında belirgin bir yaz kuraklığı görülmektedir. Bundan dolayı da özellikle tarımsal faaliyetler için akarsular ve yer altı sularına ihtiyaç duyulur.

Araştırma sahasının doğusu akarsu bakımından daha zengindir. Seyhan Nehri'ni oluşturan kollardan biri olan Çiftehan Çayı, sahanın en önemli akarsuyu'dur. Çiftehan Çayı, bütün yıl bol su taşır. Ancak yaz aylarında su seviyesi önemli ölçüde düşer. Bu suyun kaplıca özelliği de mevcuttur. Çayın debisi, ortalama 3,6 m³/sn'dir (Tablo 2.2).

Tablo 2.2: Çiftehan Çayı'nda Ortalama Akımın Aylara Dağılışı(m³/sn)

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Y.Ort.
Akım	2,7	3,2	3,7	8,1	7,5	5,2	2,5	1,2	1,3	2,4	2,6	2,8	3,6

Kaynak : Köy Hizmetleri Niğde İl Müdürlüğü

Çiftehan Çayı Adana - Ankara karayolunun kenarındaki vadisinden akarak araştırma sahasını terk etmektedir. Çay, Ömerli ve Kırkgeçit derelerini bünyesine aldıktan sonra Çakıt Suyu adını alır. Çakıt Suyu da Seyhan Baraj Gölü'ne dökülür. Çakıt Suyu, Ulukışla - Pozantı arasında Çakıt Vadisini meydana getirerek Orta Toros Dağlarını burada kuzey - güney doğrultusunda yarmıştır.

Torosların altından yüzeye çıkan Şekerpınarı Kaynak Suyu da bir diğer akarsudur. Bunun dışında Ali Hoca, Arpalı, Kırkgeçit ve Horoz dereleri yıl boyu su taşıyan derelerdir. Bunlar dışında da bir çok dere vardır. Ancak bunların suları yazın tamamen kurur.

Araştırma sahasının batısındaki başlıca akarsular; Mollanın Dere ve Çat Deresi'dir. Sahanın kuzeyinde ise Çanakpınar ve Toraman dereleri yer alır. Bu dereler ilkbahar aylarında eriyen kar ve yağmur sularıyla bol su taşırken çoğu kez yaz sonlarına doğru suları tamamen çekilmektedir. Güneyde Çiftehan Çayı'na karışan Killik, Kılanözü, Kılanboğazı ve Alimpınarı dereleri yer alır.

Sahadaki Bolkar Dağları üzerinde buzul aşınması ile oluşmuş sirk gölleri yer almaktadır. Daha çok turistik açıdan önem taşıyan Çinigöl ve Karagöl sahadaki başlıca sirk gölleridir.

2.5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasında iklim, bitki örtüsü, jeomorfoloji, topografya, ana materyal ve insan etkileri altında oluşmuş birbirinden farklı toprak tipleri yayılış göstermiştir.

Bu bölümde Köy Hizmetleri Niğde İl Müdürlüğü dökümanlarından faydalanılarak çalışma alanındaki hakim toprak grupları verilecektir. Çalışma alanındaki en büyük toprak grubu kahverengi topraklardır.

2.5.1. Kahverengi Topraklar

Çalışma alanının en büyük kısmını kaplayan kahverengi topraklar çeşitli ana maddelerden oluşan A, B ve C profilli topraklardır. Oluşumlarında kalsifikasyon rol oynar. Bu işlem sonucu profillerinde çok miktarda kalsiyum bulunur. Erozyona uğrayanlarında A ve C horizonları görülür. Doğal drenajları iyidir.

A horizonu kahverengi veya grimsi kahverengi, 10-15 cm. kalınlığında ve granüler yapıdadır. Organik madde içeriği ortadadır. Reaksiyonu nötr veya kalevidir.

B horizonu açık kahverengiden koyu kahverengiye değişir. Kaba, yuvarlak köşeli blok yapıdadır. Bu horizon tedrici olarak soluk kahverengi veya grimsi, çok kireçli ana maddeye geçiş yapar.

Kahverengi topraklarda bütün profil kireçlidir. B horizonunun altında beyazımsı çoğunlukla sertleşmiş kireç birikme katı yer alır. Bunun altında da bir jips birikme katı görülebilir. Bu topraklar yazın uzun periyotlarda kuru kalır. Bu periyotlarda kimyasal ve biyolojik etkinlikler yavaştır.

Çalışma alanında en fazla; Aktoprak, Hacıbekirli, Güney, Kolsuz Geçiti civarındaki yerler ve Çaykavak yolu üzerinde yayılış gösterir.

2.5.2. Kahverengi Orman Toprakları

Kahverengi Orman Toprakları yüksek kireç içeriğine sahip ana madde üzerinde oluşurlar. Profilleri A, (B) ve C şeklinde olup, horizonlar birbirine tedricen geçiş yaparlar. Bunlarda A horizonu çok gelişmiş olduğundan iyice belirgindir. Koyu kahverengi renge ve dağılgandır. Gözenekli ve granüler bir yapıya sahiptir. Reaksiyonu genellikle kalevi bazen de nötrdür. B horizonlarında renk açık

kahverengi ile kırmızı arasında değişir. Reaksiyon genellikle kalevi, belirgin granüller veya yuvarlak köşeli değildir. Çok az miktarda kil birikmesi görülebilir. Horizonun aşığı kısımlarında CaCO₃ bulunur.

Bu topraklar genellikle geniş yapraklı orman örtüsü altında oluşurlar. Bunlarda etkili olan toprak oluşum işlemleri kalsifikasyon ve biraz da podzolleşmedir. Drenaj iyidir. Çoğunlukla orman ve otlak olarak kullanılırlar. Tarıma alınmış olanlarda temel ve bölgesel ürünler yetiştirilmekte olup, verimleri iyidir.

Çalışma alanlarında Aktoprak, Güney ve Altay Köyü civarlarında bulunur.

2.5.3. Kolüvyal Topraklar

Araştırma sahasında Aktoprak, Altay, Hacıbekirli ve Güney Köyleri civarında görülmektedir.

Genellikle dağ eteklerinde ve vadi yamaçlarında yer alır. Özellik olarak yukarıdaki arazi topraklarına benzemektedirler. Ana materyalde derecelenme ya hiç yok ya da yetersizdir. Eğimin çok olduğu yerlerde kaba taş ve molozlar mevcuttur. Eğimin azaldığı yerdeyse parçacıklar küçülür. Bu gibi yerlerde kolüvyal toprak geçişli olarak alüvyal topraklara karışır.

2.5.4. Kırmızı Kahverengi Topraklar

Solunum rengi hariç diğer özellikleri kahverengi topraklara benzemektedir. A Horizonu tipik olarak kırmızımsı kahverengi veya kırmızıdır. Yumuşak kıvamdadır. B horizonunun altında kalsiyum karbonat birikme horizonu bulunur. Araştırma sahasında ilçe merkezi civarında görülmektedir.

2.5.5. Toprakların Verimlilik Durumu

Araştırma sahasındaki toprakların verimlilik durumuna baktığımızda verimli olmayan toprakların çok büyük ter kapladığını görürüz (Tablo 2.3)

Araştırma sahasındaki toprakların sadece % 1,3'ü I. derece verimli tarım arazilerinden oluşmaktadır. Sahada II., III. ve IV. derece verimli tarım arazileri de fazla yer tutmaz.

Sahanın % 82'si verimi çok düşük arazilerden oluşmaktadır. Bu topraklar tarımsal faaliyetler için fazla uygun değildir. Erozyonun şiddetli olduğu bu arazilerin bir bölümü orman olmakla birlikte büyük bir kısmı çıplaktır. Çıplak alanlar derhal ağaçlandırılmalıdır.

Tablo 2.3: Ulukışla'da Arazinin Kabiliyet Sınıflarına Dağılımı

İlçe	Alan	Alanın Arazi kabiliyet sınıfına göre dağılımı				
		I.	II.	III.	IV.	V.-VIII.
Ulukışla	150.247 Ha	1.957 Ha	10.137 Ha	6.112 Ha	8.144 Ha	123.897 Ha
Toplam alana oranı	% 100	%1,30	%6,75	%4,07	%5,42	%82,46

Kaynak : Köy Hizmetleri Niğde İl Müdürlüğü 2005 Verileri

2.6. BİTKİ ÖRTÜSÜ

Araştırma sahasında görülen hakim doğal bitki örtüsü yaz kuraklığına uymuş kurakçıl bitkilerdir. Yüksek yerlerde ormanlar da mevcuttur. Ova görünümlü yerlerde stepler, biraz yükseklerle çıkıldıkça step ve bozuk ormanlar karışık olarak bulunmaktadır (Foto 2.5 ve Foto 2.6).

Araştırma sahasında görülen başlıca bozkır bitkileri; keven (*Astragalus inanea*), tesbih çalısı (*Sytrax officinalis*), sumak (*Rhus coriaria*), kadın tuzluğu (*Berberis vulgaris*), kekik (*Tymus*), yavşan otu (*Artemisa*), gelincik (*Papaver*), böğürtlen (*Rubus fruticosus*), eğrelti otu (*Fern prothalli*), ve fundadır (*Calluna*).

Bolkar Dağları'nın kuzey yamaçları; kızılçam (*Pinus brutia*), karaçam (*Pinus nigra*), köknar (*Abies cilicica*), sedir (*Cedrus libani*), ardıç (*Juniperus communis*) türleri ve iğne yapraklı ormanlarla kaplıdır (Tablo 2.4). Yer yer meşe (*quercus*), gürgen (*Carpinus betulus*) ve dişbudak (*Fraxinus*) gibi geniş yapraklı ormanlara da rastlanır. Dere yataklarında çınar (*Platanus*) ve ılgın (*Tamariks*) gibi ağaçlar da görülür. Orman üst sınırının üzerinde münferit çayırlar bulunur.

Ormanlar Akdeniz Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi'ni ayıran Bolkar Dağları'nın kuzeyinde parçalı gruplar halinde ve Çiftehan Çayı Havzası'nda yer

almaktadır. Koru Ormanlarının yaklaşık tamamı muhafaza karakterli ormanlar olup, bu nedenle ilçe ormanlarında orman ürünlerine yönelik üretim yapılmamaktadır. 22439 hektar koru ve 4589 hektar da baltalık orman bulunmaktadır.

Tablo 2.4: İlçedeki Ormanların Ağaç Türlerine Göre Dağılımı

Ağaç Türleri	Hektar
Kızılcam	1540
Karaçam	1412
Sedir	50
Göknaç	1042
Meşe	8425
Ardıç	1377
Karaçam, Göknaç, Sedir karışımı	5910
Meşe ve Diğerleri karışımı	7272
TOPLAM	27028

Kaynak : Ulukışla Orman İşletme Şefliği 2005 Yılı Verileri

Araştırma sahasında genel olarak, kıraç alanlarda buğday ve arpa, sulanabilen yerlerde sebze ve meyve tarımı yapılmaktadır.

BÖLÜM III:

BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasının beşeri coğrafya özellikleri incelenirken nüfus ve özellikleri, yerleşme ve konut tipleri konuları ele alınmıştır. Araştırma sahası İç Anadolu'yu Çukurova ve Güneydoğu'ya bağlayan bir transit yol üzerinde yer almaktadır. Bu nedenle gelişip büyümesi ve kalkınması beklenirken, olumsuz iklim şartlarından dolayı kabuğundan çıkamamıştır. 4 belde ve 34 köy yerleşmesinin bulunduğu araştırma sahasında genel beşeri özellikler şunlardır;

3.1. NÜFUS MİKTARI ve ARTIŞI

Nüfus artışını sağlayan temel neden, doğal gelişim hareketi olan, doğum oranının ölüm oranından fazla olmasıdır. Bunun yanı sıra ekonomik, siyasi, ve sosyal nedenlerle de bir sahanın nüfusunda artış ve azalmalar görülebilir.

Araştırma sahasının nüfus özellikleri incelenirken geçmişte yapılan çalışmalardan, Cumhuriyet öncesi nüfus ile ilgili Konya Vilayet Salnamelerinden bilgiler alınmıştır.

Araştırma sahasında Cumhuriyetin ilanından sonra ilk genel nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır. Bu sayımı 1935 yılında yapılan ikinci nüfus sayımı izlemiş ve daha sonra her beş yılda bir nüfus sayımları düzenli olarak yapılmaya başlanmıştır. Ancak 1990 yılından sonra 1997 ve 2000 yıllarında nüfus sayımları yapılmıştır.

1927 yılında yapılan nüfus sayımı sonuçlarına göre 14.954 olan toplam nüfus, 1935 yılı sayımında 16.191 olarak belirlenmiştir. 1945 nüfus sayımına kadar toplam nüfus, düzenli olarak artmıştır. 1950 sayımında toplam nüfusta çok küçük bir azalma göze çarpmaktadır. Toplam nüfus 21.091'den 20.924'e düşmüştür. Ardından 1975 nüfus sayımına kadar toplam nüfus yeniden düzenli olarak artmıştır. Toplam nüfus 1970'de 30.829'ye ulaşmış iken, 1975 sayımında toplam nüfus 30.302'ye düşmüştür. 1980 sayımında nüfus yeniden artmıştır (Tablo 3.1).

1985 ve 1990 sayımlarında toplam nüfusun azaldığı, 1997 ve 2000 yılı sayımlarında yeniden arttığı görülür. 2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre, araştırma sahasının nüfusu 32.928 kişi olarak tespit edilmiştir (Tablo 3.1).

Araştırma sahasında kır ve kent nüfusunun dağılışına bakılacak olursa; 1927 yılında 14.954 kişi olan toplam nüfusun 12.315 kişisini kır nüfusu, 2.639 kişisini de kent nüfusu oluşturmaktadır. Kır nüfusunun şehir nüfusundan fazla olması durumu bugün de devam etmektedir. 2000 yılında yapılan genel nüfus sayımı sonuçlarına göre 32.928 olan toplam nüfusun 26.560'ı kır nüfusunu, 6.368'i de şehir nüfusunu oluşturur. İlk nüfus sayımından bu yana, kır nüfusu % 115, kent nüfusu ise % 141 oranında artmıştır.⁹

Tablo 3.1: 1927'den Günümüze Sahanın Nüfusu ve Nüfus Artış Oranları

Yıllar	Nüfus			Artış Oranı (%)		
	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam
1927	2 639	12 315	14 954	-	-	-
1935	2 912	13 279	16 191	10,34	7,82	8,27
1940	2 999	14 438	17 437	2,98	8,72	7,69
1945	4 266	16 825	21 091	42,24	16,53	20,95
1950	3 684	17 240	20 924	-13,64	2,46	-0,99
1955	4 183	19 601	23 784	13,54	13,69	13,66
1960	4 524	20 971	25 495	8,17	6,98	7,19
1965	4 708	23 582	28 290	4,06	12,45	10,96
1970	6 716	24 113	30 829	42,65	2,25	8,97
1975	6 336	23 966	30 302	-5,66	-0,61	-1,71
1980	6 975	25 586	32 561	10,08	6,76	7,45
1985	5 967	25 983	31 950	-14,45	1,55	-1,87
1990	5 545	23 889	29 434	-7,07	-8,06	-7,87
1997	7 586	22 205	29 791	36,80	-7,05	1,21
2000	6 368	26 560	32 928	-16,05	19,52	10,53

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

İlçe merkez nüfusu, 1950 sayımına kadar düzenli olarak artmıştır. 1950 sayımında nüfusta % 13,64'lük bir azalma görülmektedir. 1955, 1960, 1965 ve 1970 sayımlarında nüfusun sürekli olarak arttığı görülmüştür. 1975 sayımında ilçe merkez

⁹ Bu tez çalışması hazırlanırken 2007 nüfus sayımı yapılmaktaydı. 2007 Sayım sonuçları henüz netleşmediği için kullanılmayacaktır.

nüfusu azalmış, 1980 sayımında ise artmıştır. 1985 ve 1990 sayımlarında ilçe merkez nüfusu iki yıl üst üste azalmıştır. 1997 sayımında ilçe merkez nüfusu artmış, 2000 sayımında ise azalmıştır.

İlçe merkezi nüfusunu artış oranının en fazla tespit edildiği yıllar; % 42,24 ile 1945, % 42,65 ile 1970 ve % 36,80 ile 1997 yıllarındaki sayımlardır.

İlçe merkezinde nüfus artış oranının en az olduğu yıllar; % -16,05 ile 2000, % -14,45 ile 1985 ve % -13,64 ile 1950 yıllarındaki sayımlardır. Burada dikkat çeken husus nüfusta oransal olarak büyük artışların görüldüğü sayımları takip eden yıllarda nüfusun azalmış olmasıdır. Bu da bize bazı sayımlarda ilçe merkez nüfusunun şişirildiğini göstermektedir.

İlçe merkez nüfusunda 1970 yılına kadar düzenli olarak bir artış eğilimi gözlenirken, daha sonraki yıllarda eğilimin kararsızlaştığı görülmektedir. Bunda geçim kaynaklarının yetersizliği, elverişsiz toprak ve iklim şartlarının yanısıra, yerel yönetimlerin sürekli merkezi iktidarla ters düşmesi neticesinde, devlet yatırımlarının ilçeye fazla gelmemiş olması da etkili olmuştur.

Kır nüfusundaki artış, kent nüfusuna göre daha istikrarlıdır. Kır nüfusu, 1975 yılına kadar düzenli olarak artmıştır. 1975 yılı sayımında kır nüfusunda küçük bir düşüş olmuş, 1980 ve 1985 sayımlarında yeniden artış eğilimi devam etmiştir. 1990 ve 1997 sayımlarında azalan kır nüfusu, 2000 sayımında yeniden artmıştır. Kır nüfusunda artış oranının en fazla belirlendiği miktar %19,52 ile 2000 yılında görülür.

Ulukışla İlçe merkezinin 2000 yılı nüfusu (6.368), 1997 yılı nüfusundan (1.218) azdır. Bunda ana neden 1997 yılında yapılan nüfus tespitinde ülke genelinde olduğu gibi titizlikle sayımın yapılmaması ve yakın kasabalardan gelip merkezde yaşayanların sayım dönemlerinde kasabalarında sayılmaları olabilir.

1950-1955 yılları arasında kır nüfusu % 13 artmıştır. Bu artışta 1954 yılında Doğu Türkistan 'dan gelen insanların 165 hane olarak yerleştirildiği Altay Köyü'nün kurulması ve 1950 yılına kadar Ereğli kazasına bağlı iken Çayhan köyü ile çıkan hudut anlaşmazlığı yüzünden Şeyhömerli Köyü'nün 1951-1952 yıllarında Ulukışla'ya bağlanması etkili olmuştur.

3.1.1. Nüfus Hareketleri

Araştırma sahasının nüfus özellikleri incelenirken Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerinden, İlçe Nüfus Müdürlüğü'nden ve çeşitli kişilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgilerden yararlanılmıştır.

3.1.1.1. Doğumlar ve Ölümler

Nüfus miktarını etkileyen faktörler arasında, doğum ve ölüm oranları, ana faktörlerdir. Araştırma sahasına ait doğum ve ölüm oranlarını belirlemede, Niğde Sağlık Grup Başkanlığı'nın kayıtlarından yararlanılmıştır.

Doğum ve ölüm sayıları konusunda İlçe Nüfus Müdürlüğü tarafından tutulan kayıtlar, araştırma sahasının gerçek yapısını yansıtmaktan uzaktır. Bu konuda en sağlıklı bilgiler Niğde Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı olan sağlık ocaklarının tuttuğu kayıtlardır.

Canlı doğum sayısının, 15-49 yaş arasındaki doğurgan kadın nüfusuna bölünmesiyle ortaya çıkan doğurganlık oranı, sahada 2000 yılında %0 47,2 olarak gerçekleşmiştir. Genel doğum oranı ise %0 12,70'dir. Genel doğum oranının, Türkiye genelinde ortalamanın %0 28 civarında olduğu göz önüne alınırsa, Ulukışla ilçesinde değerlerin Türkiye ortalamasının altında olduğu ortaya çıkar. (Tablo 3.2).

Tablo 3.2: Ulukışla İlçesinde Genel Doğurganlık ve Doğum Oranları (2004)

Yıl	Canlı Doğum	15-49 Yaş arası Kadın Nüfus	Toplam Nüfus	Doğurganlık Oranı (%)	Genel Doğum Oranı (%)
2004	418	8842	32 928	47,2	12,70

Kaynak: Niğde Sağlık Grup Başkanlığı Verileri (2004)

Araştırma sahasında, genel doğurganlık oranının düşük olmasındaki önemli faktör sağlık kuruluşlarının nüfus planlaması konusunda yaptıkları çalışmalardır. Sağlık grup Başkanlığı verilerine göre, 2004 yılında araştırma sahasında 418 doğum olmuş, buna karşılık 170 kişi de hayatını kaybetmiştir. Genel doğum oranının %0 12,70, genel ölüm oranının %0 5,16 olduğu Ulukışla İlçesi'nde doğal nüfus artış hızı %0 7,54 olarak gerçekleşmiştir.

3.1.1.2. Göçler

Ulukışla İlçesi'ne Cumhuriyet'in ilanını takip eden yıllarda yurt dışından göç hareketleri görülmüştür. 1926 ve 1935 yıllarında Selanik'ten gelen göçmenler çoğunlukla ilçenin Maden ve Ovacık köylerine yerleştirilmiştir.

Ulukışla'nın Altay Köyü, 1954 yılında Doğu Türkistan'dan gelen soydaşlarımızın yerleştirildiği bir köydür. Buradaki soydaşlarımız 1953 yılında Türk Konsoloslugu'na başvurarak, Türkiye'ye gelmek istediklerini bildirmişler, başvurularının kabulü sonucunda da Türkiye'ye gelmişlerdir. Bir yıl boyunca İstanbul'da misafirhanede kalmışlar, daha sonra da Altay Köyü'ne 165 hane olarak yerleştirilmişlerdir. Kişi başına 30'ar dekar arazi verilmiştir. Arazilerin kıraç ve susuz oluşundan dolayı tarım yapamamışlar, köydeki vatandaşların maddi sıkıntıları başlayınca da İstanbul'a göç başlamıştır. Halen köyde 163 kişi yaşamaktadır.

Şeyhomerli Köyü, 1950 yılına kadar Konya'nın Ereğli İlçesi'ne bağlı iken, Çayhan Köyü ile çıkan hudut anlaşmazlığı yüzünden 1951-1952 yıllarında Niğde vilayetine geçmiş ve Ulukışla'nın 38 köyü arasında yer almıştır. Bugün, 200 haneli ve 863 nüfuslu bir köydür.

1960'lı yıllarda Türkiye'den yurtdışına verilen işçi göçü, Ulukışla'da da görülmüştür. Bu göçler, İlçe merkezinden ziyade kırsal kesimden yapılmıştır.

Araştırma sahası, gelir kaynaklarının sınırlı olması nedeniyle bugün de dışarıya göç vermektedir. Göçlerde en çok tercih edilen il Mersin'dir. Bunun dışında Adana, Konya, Kayseri, Ankara ve İstanbul gibi illere de göçler yapılmaktadır. Göçe katılanlar, ilçeye komşu olan ve nisbeten daha gelişmiş olan Bor ve Ereğli ilçelerini de tercih etmektedir.

Ulukışla ilçe merkezine özellikle Aktoprak Kasabası'ndan ticaret amacıyla gelip yerleşenler olmuştur. İlçe esnafının önemli bir bölümü Aktoprak'lıdır.

3.1.2. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri

Toplam nüfus içerisindeki kadın ve erkek sayısı ile, bu nüfusun yaş gruplarına göre dağılışı, demografik yapının önemli değişkenlerindedir. Nüfusun

yaş ve cinsiyet özellikleri, toplumun ekonomik, kültürel ve sosyal durumları ve gelecekleri hakkında önemli bilgiler ve ipuçları verir.

3.1.2.1. Cinsiyet ve Yaş Yapısı

Belirli bir nüfus kitlesi içerisindeki 100 veya 1.000 kadın başına düşen erkek sayısı şeklinde hesaplanan nüfus cinsiyet oranı; doğumlar, ölümler, göç, doğal afet ve savaş gibi olayların etkisiyle değişiklikler gösterir.

Araştırma sahasında 2000 yılı nüfus sayımı verilerine göre; İlçe genelinde erkek nüfus, kadın nüfustan daha fazladır. Toplam nüfusun % 51,6'sı erkeklerden, % 48,4'ü de kadınlardan oluşmaktadır.

Ulukışla ilçe merkezinde de erkek nüfus, kadın nüfustan daha fazladır. Merkez nüfusunun % 51,3'ü erkek, % 48,7'si ise kadın nüfustan oluşmaktadır (Şekil 3.1).

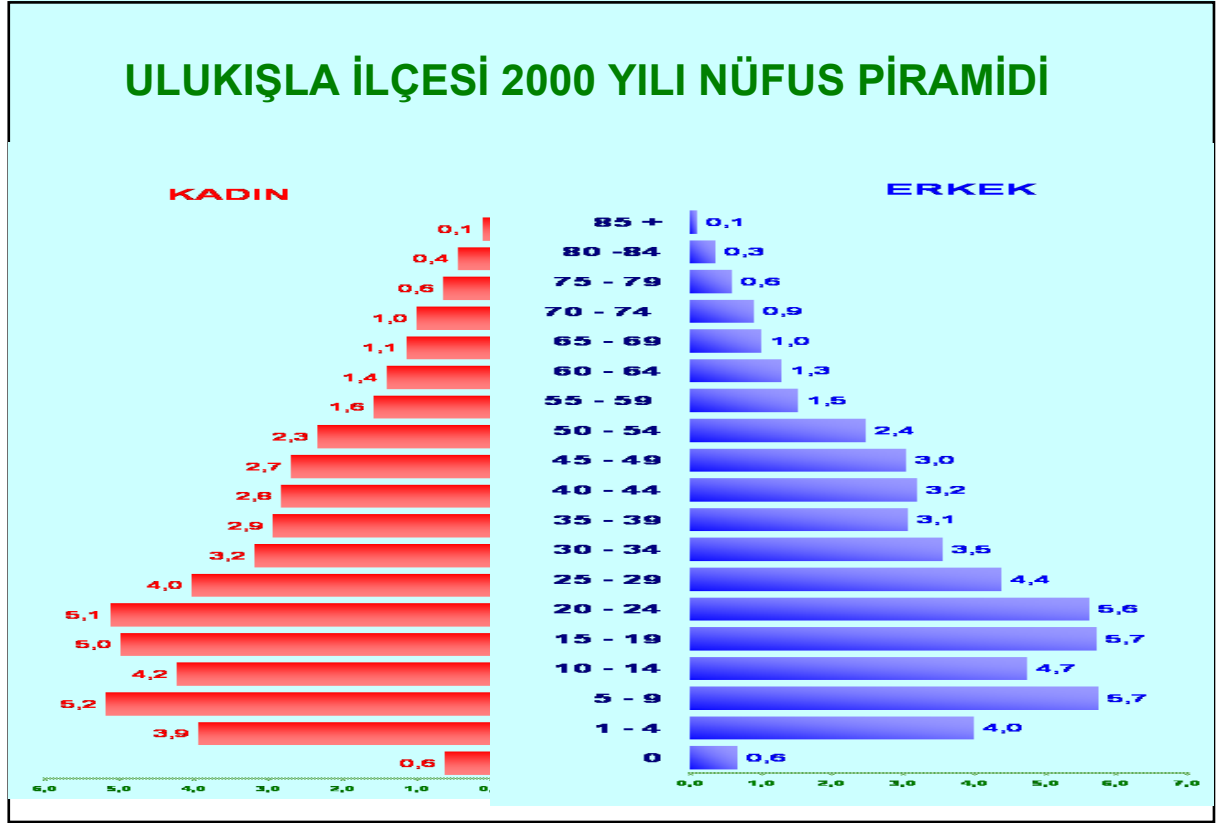
Araştırma sahasında 0- 5 yaş dilimleri arasındaki nüfus, toplam nüfusun % 9,2'sini oluşturmaktadır. 0- 14 yaş dilimlerindeki nüfusun toplam nüfus içindeki payı % 27'dir. 15-64 yaşları arasındaki nüfus, toplam nüfusun % 66'sını oluşturmaktadır. 65 yaş ve üzerindeki nüfus ise, toplam ilçe nüfusunun % 7'sini meydana getirmektedir.

Araştırma sahasında, 0-24 yaş dilimleri arasında nüfus yığılması görülmektedir. Ulukışla Nüfusu'nun % 48,5'i bu yaş dilimleri arasındaki nüfustan oluşmaktadır. Sahada toplam nüfusun % 44,5'i 25-64 yaşları arasındaki nüfustan meydana gelmektedir. İlçe nüfusunun % 7'si ise 65 yaş ve üzerindedir.

Ulukışla'da toplam nüfusun % 66'sı çalışma çağındaki nüfustan oluşmaktadır. İdeal olan çalışma çağındaki nüfusun tamamının meslek sahibi olmasıdır. Ancak Ulukışla gibi gelir kaynakları sınırlı olan ilçelerde işsizlik önemli bir sorundur. İlçede iş bulamayan nüfus çareyi ilçe dışına göç etmekte bulmaktadır.

Ulukışla'da çalışma çağındaki nüfusun % 29,5'i çeşitli iş kollarında çalışmaktadır. Çalışma çağındaki nüfusta hızlı bir artış olmasına rağmen istihdam alanları aynı hızla artmadığı için ilçede işsiz nüfus sayısı hayli fazladır. İşsiz nüfusun

fazla olmasının getirdiği bir diğer sonuç da; içki, kumar gibi zararlı alışkanlıkların fazla olmasıdır.

Şekil 3.1: Ulukışla İlçesi Nüfus Piramidi (2000)

3.1.2.2. Nüfusun Eğitim ve Kültür Durumu

Nüfusun miktarından başka önemli özelliklerinin başında nüfusun eğitim durumu gelir. Günümüzde çağdaş eğitimde ve yüksek bilgiye sahip olmayan insanlar, kalkınmak için, itici bir güç kaynağı olamaz. Aksine başta işsizlik olmak üzere birçok soruna neden olur.

Cumhuriyetin ilanından sonra tüm Türkiye’de olduğu gibi, Ulukışla’da da eğitim faaliyetleri millet mekteplerinde ve köy odalarında öğretmenler ve eğitimciler tarafından yapılmıştır. Kırsal bölgelerde eğitim öğretim kurumlarıyla ilgili bir veri bulunmamakla birlikte, eğitim faaliyetlerinin Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar camilerde yapıldığı belirtilmektedir.

Araştırma sahasında okur - yazar oranı, % 92 gibi yüksek bir seviyededir. Merkez İnkılâp İlkokulu Cumhuriyet'in ilanının hemen ardından 1923 yılında eğitim-öğretime açılmıştır. Bunu takiben Kurtuluş İlkokulu 1954 yılında, Mehmetpaşa İlkokulu 1963'te, Kemal Paşa İlkokulu 1964 yılında eğitim-öğretime başlamışlardır.

İnkılâp ve Kemalpaşa İlkokulu 1997-1998 eğitim-öğretim yılında İlköğretim okuluna dönüştürülmüş olup; Mehmetpaşa İlkokulu ise 1998-1999 Öğretim Yılı'nda kapatılarak Merkez Kurtuluş İlköğretim Okulu bünyesine taşınmış ve eğitim-öğretime devam etmektedir.

Kasaba ve köylerde ilk defa 1927 yılında Beyağıl Köyü'nde, 1929 yılında Hüsniye Köyü'nde, 1932 yılında Darboğaz ve Emirler köylerinde, 1936 yılında Aktoprak, Kolsuz, Eminlik ve Güney köylerinde 1937 yılında Alihoca Köyü'nde, 1939 yılında Elmalı ve Gedelli köylerinde 1940 yılında Horoz ve Maden köylerinde 1942 yıllarında Porsuk ve Yeniyıldız köylerinde, 1945 yılında Gümüş Köyü'nde, 1946 yılında Tekneçukur ve Koçak köylerinde, 1950 yılında Çiftehan Kasabası'nda, 1952 yılında Ardıçlı Köyü'nde 1953 yılında Hacıbekirli ve İmrahor köylerinde, 1960 yılında Ovacık, Başmakçı, Çat, Hasangazi, Karacaören, Şeyhomerli, Çanakçı ve Katrancı köylerinde, 1962 yılında Ünlüyaka ve Toraman köylerinde, 1967 yılında İlhan Köyü'nde, 1968 yılında Tepeköy'de, 1969 yılında Handeresi Köyü'nde ve 1973 yılında Köşkönü Köyü'nde ilkokullar yapılmış ve eğitim-öğretime açılmıştır.

Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ve öğrenci sayıları taşınmaya müsait köy ilköğretim okullarından 30 köy ilköğretim okulunun bir ve ikinci kademeleri 8 ilköğretim okuluna taşınmaktadır.

Gedelli, Köşkönü, Ovacık, Güney Köyleri İlköğretim okullarının 1., 2. ve 3., Elmalı Köyü İlköğretim Okulu'nun 1.-5. sınıfları kendi okullarında eğitim ve öğretime devam etmektedir. Bu okulların ikinci kademe öğrencileri taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınarak 8 merkez okulda 764 öğrenci eğitim görmektedir.

Köy okullarından Ardıçlı ve Katrancı İlköğretim Okulları, öğrenci azlığı nedeni ile kapatılarak, bu okulların öğrencileri Ulukışla Mustafa Küçükavşar Yatılı İlköğretim Bölge Okulu'na yerleştirilmiştir.

Araştırma Sahasında 2005 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla 1 Yatılı İlköğretim Bölge Okulu ve 19 ilköğretim okulu eğitim ve öğretime devam etmektedir. Bu okullarda 139 öğretmen görev yapmaktadır. İlköğretim okullarına devam eden öğrenci sayısı 2696, toplam derslik sayısı ise 152'dir (Tablo 3.3).

Tablo 3. 3: Ulukışla İlçesi İlköğretim Okulları

Sıra No	Okulun Adı	Derslik Sayısı	Toplam Öğrenci
1	Çiftehan İlköğretim Okulu	9	238
2	Darboğaz Şh.Ümit Yaşar Ulupınar İlköğretim Okulu	9	207
3	Eminlik Şehit Yıldırım Kılınç İlköğretim Okulu	12	180
4	Hasangazi İlköğretim Okulu	18	248
5	Hüsniye İlköğretim Okulu	9	141
6	İnkılap İlköğretim Okulu	12	271
7	Kemalpaşa İlköğretim Okulu	9	186
8	Kurtuluş İlköğretim Okulu	16	316
9	Mustafa Küçükavşar Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	8	231
10	Yeniyıldız İlköğretim Okulu	9	153
11	Aktoprak İlköğretim Okulu	9	224
12	Alihoca İlköğretim Okulu	5	46
13	Beyağlı İlköğretim Okulu	4	85
14	Emirler İlköğretim Okulu	5	31
15	Horoz Şehit Mehmet Sezgin İlköğretim Okulu	2	41
16	İmrahor İlköğretim Okulu	2	16
17	Kolsuz Cengiz Topel İlköğretim Okulu	2	21
18	Şeyhomerli İlköğretim Okulu	6	30
19	Tabaklı Köşkönu İlköğretim Okulu	2	15
20	Tekneçukur İlköğretim Okulu	2	16
	Toplam	150	2696

Kaynak: Ulukışla İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü 2005

Orta öğretim kurumları olarak 1949 yılında Merkez Ulukışla Ortaokulu açılmıştır. Okul, 1970 yılında liseye dönüştürülmüş, 1999-2000 Öğretim Yılı'nda 75. yıl Çok Programlı Lisesi olarak adı değiştirilmiştir. Bünyesinde yabancı dil ağırlıklı lise, genel lise, muhasebe, kız teknik, giyim, çocuk gelişimi, nakış bölümleri ve pratik kız sanat okulu bulunmaktadır. 1968 yılında Pratik Erkek Sanat Okulu

açılmıştır. Okul, 1970 yılında Endüstri Meslek Lisesi'ne dönüştürülmüştür. Halen yapı, elektrik, metal işleri, mobilya ve dekorasyon bölümleri ile öğretime devam etmektedir.

İlçe merkezinde, Ulukışla Lisesi binasının yanında bulunan 2 katlı bina, 1998 yılında Kaymakamlığın girişimleri neticesinde “Herkes İçin Sürekli Eğitim Merkezi” olarak 1999 yılında hizmete açılmış ve Halk Kütüphanesi bu binaya taşınmıştır. Bu eğitim merkezinden ilçe merkez, kasaba ve köylerinde ilk, orta ve yüksek öğrenim gören öğrenciler faydalanmaktadır. Ayrıca Darboğaz Kasabası'nda bir halk kütüphanesi mevcuttur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında çok düşük olan okuma yazma oranı yapılan çalışmalarla bugün oldukça yüksek oranlara ulaşmıştır.

Halen Ulukışla'da Niğde Üniversitesi'ne bağlı Ulukışla Meslek yüksek okulu, 3 lise, 1 Yatılı İlköğretim Bölge Okulu, 19 ilköğretim okulu, 7 tane okul öncesi eğitim kurumu olmak üzere toplam 31 adet eğitim kurumu bulunmaktadır.

Ulukışla'da bulunan orta öğretim kurumlarından 2'si çok programlı lise, biri de endüstri meslek lisesidir. İlçe merkezinde çok programlı lise ve endüstri meslek lisesi, Çiftahan Beldesi'nde ise çok programlı lise bulunmaktadır.

Ulukışla Meslek Yüksekokulu'nda teknik programlar bölümüne bağlı arıcılık, bahçe ziraati ve su ürünleri, iktisadi ve idari programlar bölümüne bağlı muhasebe ve turizm otelcilik programları bulunmaktadır. Okulda ikisi yardımcı doçent olmak üzere, 20 kadrolu öğretim elemanı bulunmakta olup Niğde'de bulunan fakülte ve yüksekokullardan gelen öğretim üyeleri ile birlikte yaklaşık 40 öğretim elemanı ders vermektedir. Okulda 450 öğrenci ve 13 adet idari personel bulunmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre; Ulukışla ilçe merkezinde 6 yaş ve üzeri nüfusun % 8,1'i okuma-yazma bilmemektedir. Okuma yazma bilmeyen nüfusun oranı, erkeklerde % 2,9 kadınlarda % 13,6'dır. Bir okul mezunu olanların % 35,6'sı ilkokul, % 4,4'ü ilköğretim okulu, % 14,9'u ortaokul, % 0,3'ü ortaokul dengi meslek okulu, % 26,8'i lise, % 9,5'i meslek lisesi ve % 8,5'i de üniversite mezunlarından oluşmaktadır.

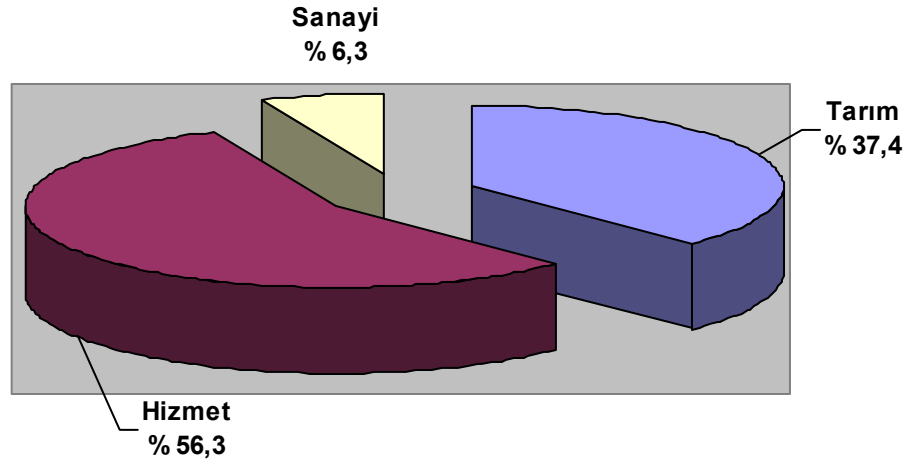
İlkokul mezunlarının % 45,8'i erkek, % 54,2'si de kadındır. İlköğretim okulu mezunu nüfusun % 51,4'ü erkeklerden ve % 48,6'sı kadınlardan oluşmaktadır. Ortaokul mezunu nüfusun % 62'si, lise mezunu nüfusun %55,9'u, meslek lisesi mezunu nüfusun % 74,7'si ve üniversite mezunu nüfusun da % 58'i erkeklerden oluşmaktadır. Bir okul bitirenlerin de % 55'i erkektir.

3.1.2.3. Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı

İnsanlar yaşamlarını devam ettirebilmek için üretim yapmak zorundadırlar. Ekonomik faaliyetler sonucunda bazen mal, bazen de hizmet üretilmektedir.

Çalışan nüfusun ekonomik faaliyetlere göre dağılımı, bir yerin aynı zamanda gelişmişlik derecesinin göstergesidir. Özellikle tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde çalışanların oranları bu tespiti yapmada yardımcı olur. Tarım sektöründe çalışanların oranının diğer sektörlerle göre fazla olduğu yerlerin gelişmişlik düzeyinin, sanayi ve hizmet sektöründe çalışanların oranının fazla olduğu alanlara göre daha düşük olduğunu görüyoruz.

Ulukışla İlçe merkezinde çalışan nüfusun % 56,3'ü hizmet, % 37,4'ü tarım ve % 6,3'ü de sanayi sektöründe çalışmaktadır (Şekil 3.2).

Şekil 3.2: Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı

Hizmet sektörünün ön plana çıkmasında ilçenin kara ve demiryollarının kesiştiği bir kavşak noktasında yer alması etkili olmuştur.

Ulukışla İlçe Merkezinde toplam çalışan sayısı 1304'dür. Bunlardan 1089'u erkek, 215'i kadındır. Hizmet sektöründe 733 kişi çalışmaktadır. Çalışanlardan 607'si erkek, 126'sı kadındır. Tarım sektöründe faaliyet gösteren 487 kişi vardır. Bunun 402'si erkek, 85'i kadındır. Sanayi sektöründe ise toplam 82 kişi çalışmaktadır. Çalışanların 79'unu erkek, 3'ünü de kadınlar oluşturur (Tablo 3.4).

Tablo 3.4: İlçe Merkezinde Çalışanların Sektörlere Dağılımı (2000)

Ekonomik Faaliyet Kolu	Erkek	Kadın	Toplam	Yüzde (%)
Tarım	402	85	487	37,4
Sanayi	79	3	82	6,3
Hizmet	607	126	733	56,3
Toplam	1089	215	1304	100

Kaynak: T.Ü.İ.K

3.1.3. Aile Büyüklüğü

Ulukışla İlçe Merkezinde T.Ü.İ.K verilerine göre, (2000) 1582 hane bulunmaktadır. Toplam nüfusu ise 6368'dir. Buna göre ortalama aile büyüklüğü 4,03 'dür. (Tablo 3.5)

Tablo 3.5: Ulukışla İlçe Merkezi Hane halkı Büyüklüğü (2000)

Yıl	Top. Hanehalkı Sayısı	Top. Yetişik Nüf.	Hanehalkı Büyüklüğü									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+
2000	1.582	6.368	153	237	296	338	220	149	125	30	10	24

Kaynak: T.Ü.İ.K

Hane halkına göre en fazla nüfus 338 hane ile 4 kişilik hanelerdeki nüfustan oluşmaktadır. En az nüfus ise 10 hane ile 9 kişilik hane halkına sahip hanelerdeki nüfustur. İlçede poligami (Çok eşli) evlilik sık görülen bir evlilik biçimi olmadığı için ve ülke genelinde sosyo-kültürel yapının değişmesine bağlı olarak geleneksel aile tipi terk edilmiş, çekirdek aile tipi hızla yaygınlaşmıştır.

Kırsal kesimde ise toplam hane sayısı 4238'dir. Kır nüfusunu hane sayısına bölersek hane başına kırsal kesimde ortalama aile büyüklüğü 6,26'dır. Bu da bize kırsal kesimde ailelerin daha kalabalık olduğunu gösterir.

3.1.4. Nüfusun Beslenme ve Sağlık Durumu

Araştırma sahasında, beslenme ve sağlık durumunu etkileyen en önemli faktörler, başta doğal çevre şartları olmak üzere, nüfusun gelir düzeyi ve eğitim seviyesidir.

Sahadaki toplam nüfusun en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Araştırma sahasında verimli ve sulama imkanları bulunan alanların geniş yer tutmaması ve iklim şartlarından dolayı tarımsal üretim oldukça düşüktür.

Araştırma sahasındaki sağlık hizmetleri 2004 yılı itibari ile 1 devlet hastanesi, 7 sağlık ocağı ve 5 sağlık evi tarafından yürütülmektedir. Özellikle trafik kazalarının yaygın olduğu araştırma sahasında Ulukışla Devlet Hastanesi fiziki şartlar ve eleman yönünden yetersiz kalmaktadır.

Araştırma sahasındaki beldelerden Aktoprak, Çiftehan, Darboğaz, ve Yeniyıldız beldelerinde sağlık ocağı bulunmaktadır. Sağlık ocağı bulunan köyler ise Beyağıl, Eminlik ve Emirler'dir. Güney, Basmakçı, Hüsniye, Kozluca ve Koçak köylerinde ise sağlık evi bulunmaktadır.

Sağlık ocakları tarafından sağlık ve aşı taramaları, aile planlamaları, anne sütünü özendirme konusunda çalışmalar yapılmakta olup, sağlık ocakları tarafından müdahale edilemeyen hastalar ilçe merkezindeki hastaneye sevk edilmektedir.

Sağlık konusunda ilçe merkezinde herhangi bir sorun yoksa da, kırsal kesimde durum aynı değildir. 4 belde ve 34 köy olmasına karşın Ulukışla'da kırsal kesimdeki sağlık kuruluşu sayısı 2004 yılı itibariyle 12 adettir. Bu da bize kırsal kesimdeki sağlık yapılanmasının yeteri kadar olmadığını göstermektedir.

3.1.5. Nüfusun Dağılışı ve Yoğunluğu

Nüfusun dünyadaki dağılışına yaklaşım, değişik yönlerden olabilir. Birçok yazar nüfus dağılışı ile doğal öğeler arasındaki yakın ilişkinin etkisinde kalarak, nüfusun dağılışı ana çizgileriyle daha çok doğal koşullara göre belirtmeye çalışmışlardır.

Kuşkusuz iklim, bitki örtüsü, yer şekilleri ve nihayet toprak ve madenler gibi doğal faktörlerin, nüfusun dağılışı ve büyüklüğünün şekillenmesinde önemli etkileri vardır. En gelişmiş toplumlarda bile, doğal çevre ile nüfusun gerek dağılışı, gerekse birçok ekonomik ve sosyal özellikleri arasında, belirgin ilişkiler vardır.

Araştırma sahasında da nüfusun dağılışı etkileyen en önemli faktörler; yüzey şekilleri, ulaşım, tarım arazilerinin dağılışı ve su kaynaklarıdır. Araştırma sahasındaki yüzey şekilleri nüfusun dağılışında büyük önem taşır.

Toprak ve nüfus sayısı arasındaki ilgi derecesini ortaya koyan en açık göstergelerden birisi nüfus yoğunluğudur. Uygulanışı bakımından aritmetik, fizyolojik ve tarımsal nüfus yoğunluğu diye başlıca 3 tip yoğunluk hesaplama metodu vardır.

Yüzölçümü 1503 km² olan Ulukışla'da aritmetik nüfus yoğunluğu, 1980'de 21,6 iken, 1985'te 21,2, 1990'da 19,6, 1997'de 19,8 ve 2000'de ise 21,9 olmuştur. (Tablo 3.6). Araştırma sahasının aritmetik nüfus yoğunluğunun, 1980-1997 yılları arasında düştüğü, 1997 ve 2000 sayımlarında arttığı görülür. Bunda ana neden Ulukışla'dan yakın çevredeki daha gelişmiş illere yapılan göçlerdir. 1994 yılında Niğde Üniversitesi'ne bağlı Ulukışla Meslek Yüksekokulu'nun açılması da ilçe merkezinde nüfus artışına neden olmuştur. Ancak aritmetik nüfus yoğunluğu hesaplanırken nüfusun araziye eşit olarak dağıldığı esas alındığından yanlış sonuçlar ortaya çıkabilmektedir.

Tablo 3. 6: Araştırma Sahasının Aritmetik Nüfus Yoğunluğu

Yıl	Yüzölçümü (km ²)	Nüfus (Kişi)	Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (Kişi/Km ²)
1980	1 503	32561	21,6
1985	1 503	31950	21,2
1990	1 503	29434	19,6
1997	1 503	29791	19,8
2000	1 503	32928	21,9

Araştırma sahasında fizyolojik nüfus yoğunluğu değerleri bazı sayım yıllarına göre şu şekildedir. 1980’de 97,6 olan fizyolojik nüfus yoğunluğu, 1985’de 95,8’e, 1990’da 88,2’ye düşmüştür. Ardından 1997’de 89,3’e ve 2000’de ise 98,7’ye yükselmiştir (Tablo 3.7).

Sahada fizyolojik nüfus yoğunluğu 1980-1990 yılları arasında düşmüş, 1990-2000 yılları arasında ise artmıştır. Aslında tek başına fizyolojik nüfus yoğunluğu terimini kullanmanın da sakıncaları vardır. Çünkü araştırma sahasındaki nüfusun tarımsal faaliyetlerle uğraşmasının yanı sıra, özellikle ilçe merkezinde diğer ekonomik faaliyetler de yapılmaktadır.

Tablo 3.7: Araştırma Sahasının Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu

Yıl	Ekili Dikili Arazi (km ²)	Toplam Nüfus (Kişi)	Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (Kişi/Km ²)
1980	333,54	32561	97,6
1985	333,54	31950	95,8
1990	333,54	29434	88,2
1997	333,54	29791	89,3
2000	333,54	32928	98,7

Araştırma sahasının nüfus büyüklüklerine göre dağılışı incelendiğinde ise kır yerleşmelerinde nüfus dağılışı bir düzensizlik görülür. Bazı yerleşmelerde nüfus 500’ü geçmezken, bazılarında 1.000’den fazladır. Nüfus; Altay, Ardıçlı, Basmakçı, Çanakçı, Çiftköy, Elmalı, Gedelli, Gümüş, Güney, Hacıbekirli, Handeresi, İlhan, Karacaören, Katrancı, Koçak, Kolsuz, Kozluca, Maden, İmrahor, Ovacık, Porsuk, Tabaklı, Tekneçukur, Tepeköy, Toraman ve Ünlüyaka köylerinde 500’ün altındadır. Bu köylerden Ardıçlı, Katrancı ve Kozluca’da nüfus 100’ün

altındadır. Bunun ana nedeni bu köylerin arazilerinin darlığı ve verimsizliğidir. Söz konusu köylerin üçünde de nüfusun % 80'ine yakını yaşlı nüfus oluşturur. Beyağıl ve Emirler köylerinde ise nüfus 1.000'in üzerindedir. Bunun ana nedeni bu köylerin tarıma elverişli arazilerini nisbeten fazla olmasıdır.

3.2. YERLEŞME VE BAŞLICA ÖZELLİKLERİ

Yapılan araştırmalar sonucunda araştırma sahası çevresinin binlerce yıldır önemli bir yerleşme alanı olduğu görülmektedir.

3.2.1. Yerleşmenin Tarihçesi

Araştırma sahasında yerleşmenin tarihçesi Hititlere kadar uzanmaktadır. Daha sonraları Romalılar ve Bizanslıların hakimiyetine giren Saha 1075 yılında Selçuklu akınları sonucunda Türkler tarafından ele geçirilmiştir.

Önemli yollar üzerindeki saha nüfusundaki artış Öküz Mehmet Paşa Kervansaray'ının yapılması ve Maden Köy'ündeki maden yatağının işletilmesiyle artmıştır.1869 Konya Vilayet Salnamesi'ne göre Ulukışla 4128 nüfuslu bir nahiyedir.

Osmanlı Devletinde belediye örgütleri Tanzimat'tan sonra oluşturulmuştur. Belediye meclisleri 1864 Vilayet Nizamnamesi ile oluşturulmuştur. İstanbul dışındaki yerleşmelerin çoğunda belediye örgütleri 1877 yılından sonra kurulmuştur. Ulukışla'da da belediye örgütü 1879 yılında kurulmuştur.

Hicaz demiryolu, 1908 yılında tamamlandıktan sonra, Ulukışla gelişen bir kasaba halini almıştır.

Ulukışla, Niğde ilinin 4 beldesi, 34 köyü, ilçe merkezinde 7 mahallesi bulunan bir ilçesidir. Adana-Ankara karayolu üzerinde bulunan ilçede tarım ve hizmet sektörleri ana gelir kaynaklarını oluşturmaktadır.

3.2.2. Yerleşme Şekilleri

Araştırma sahasında ilçe merkezi, 4 belde, 34 köy ve bu yerleşmeler dışında, başta mahalle olmak üzere pek çok köy altı yerleşmesi de bulunmaktadır (Şekil 3.3).

Yerleşmeler şehir ve kır yerleşmeleri olmak üzere iki gruba ayrılır.

3.2.2.1. Şehir Yerleşmesi

Tarım dışı fonksiyonlar (ekonomik fonksiyonlar, genel hizmet fonksiyonları) bütünü ile kent yerleşmelerinin iş-güç kaynaklarıdır.

Yerleşmelerin fonksiyonel açıdan sınıflandırılmasında, çalışan nüfusun, tarım dışı fonksiyonel alanlarda faaliyet gösteren miktar ve yüzdeleri esas alınabilir. Herhangi bir yerleşmede, 12-64 yaş dilimleri toplamının % 50'den fazlası tarım dışı sektörlerde çalışıyorsa, bu yerleşmeleri kent saymak gerekir. Kuşkusuz kent yerleşmesinin büyüklüğü, ya da barındırdığı nüfusun giderek artması, tarım dışı fonksiyonlarda çalışan nüfusun artmasına zemin hazırlar. Başka bir ifade ile, kent yerleşmesinin nüfusu, geniş ölçüde topraktan kopmuş olmalıdır.

Araştırma sahasında şehir sayılabilecek tek yerleşme Ulukışla ilçe merkezidir (Foto 3.1 ve 3.2). Çünkü İlçe merkezinde nüfusun % 37,4'lük bir kısmı tarım sektöründe çalışmaktayken, nüfusun % 56,3'ü hizmet ve % 6,3'ü de Sanayi sektöründe çalışmaktadır.

Ulukışla'nın gelişmesinde etkili olan en önemli fonksiyon ulaşım"dır. Saha tarihi dönemlerde İpek Yolu'nun güzergahı üzerinde yer alıyordu. Osmanlı Devleti Dönemi'nde de kervanların rahat konaklaması amacıyla Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı yapılmıştır. 1908 yılında Hicaz Demiryolu'nun Ulukışla'dan geçirilmesiyle birlikte saha dönem kazanmıştır.

Darkot, 3.000'den az nüfusu bulunan yerleşmelerin köy, 3.000-10.000 arasında nüfusu bulunan yerleşmelerin kasaba ve 10.000'den fazla nüfuslu yerleşmelerin kent kabul edilmesinin uygun olduğunu belirtir. Ulukışla ilçe merkezinin nüfusu, 2000 yılında 6.368'dir. Nüfus durumu açısından Ulukışla ilçe merkezi Darkot'a göre bir kasaba yerleşmesidir.

3.2.2.2. Kır Yerleşmesi

Araştırma sahası, güneyden Bolkar Dağları ile çevrilidir. Sahadaki kır yerleşmeleri genel olarak plato alanları üzerinde yer alırlar. Yerleşmelerin yoğun olarak bu sahada yer almasının nedeni, su kaynaklarının fazla olmasıdır. Kır yerleşmelerinde nüfus azlığı dikkati çeker. Bunun ana nedeni arazinin engebeli olması bu nedenle tarım alanlarının azlığıdır. Araştırma sahasındaki devamlı kır

yerleşmeleri üzerinde yer aldıkları saha ve çevresi ile bütünlük gösterir. Genel olarak okul, cami, su kaynağı, çeşmelerin etrafında toplanmış sık dokulu yerleşmelerdir.

3.2.2.2.A. Belde Yerleşmeleri

Araştırma sahasında bulunan devamlı kır yerleşmelerinden olan beldeler belediye teşkilatı kurulmuş olmasına karşın nüfus ve çalışanların sektörel dağılımı bakımından şehir yerleşmesi özelliği göstermezler.

Çiftehan

Ulukışla ilçesine 35 km uzaklıkta, Ankara-Adana kara ve demiryolu üzerindedir. Kasaba, Bolkar Dağları'nın eteklerinde, Doğu-batı yönünde uzanan bir vadi içinde yer almaktadır. Kasabanın kuruluşunda Çiftehan Kaplıcaları etkili olmuştur. Kasabanın nüfusu 2.142'dir.

İlçenin doğusunda yer alan 12 köy idari açıdan Çiftehan Kasabası'na bağlıdır. Bu nedenle kasabada birçok resmi kurum ve kuruluşun temsilcileri vardır.

İlçenin doğusunda yer alan kasabada kışlar Ulukışla'ya nisbeten daha ılık geçmektedir. Kasabada ilköğretim okulu ve çok programlı lise bulunmaktadır. Kasabanın başlıca gelir kaynağı turizm ve tarımdır.

Çiftehan kaplıcaları Adana, Mersin ve Hatay illeri başta olmak üzere çevre illerden 100.000'den fazla turist çekmektedir.

Çok geniş bir beslenme alanına sahip Çiftehan termal alanındaki termal kaynak, Çiftehan fayına dik olarak kuzeybatı yönlü faydan çıkmaktadır.

Önceki yıllarda 3 adet termal su kaynağı mevcut iken, bugün doğal boşalım 2 noktadan oluşmakta ve ancak sondaj kuyusunda üretim olmadığı zamanlarda akış görülmektedir. Toplam debi 3 lt/sn civarındadır.

Tesislere yeterli olmayan kaynak sularını artırmak amacıyla Özel İdare isteği üzerine MTA tarafından iki adet kuyu açılmıştır. Bugün tesislere sadece F-2 kuyusundan termal su basılmaktadır. Üretim 18 lt / sn civarındadır.

Termal kaynak sularının sıcaklıkları 44-53 °C arasında değişmektedir. Termal suların kimyasal analizi Sağlık Bakanlığı'nca incelenerek endikasyon

özellikler bir raporla belirlenmiştir. Sular banyo ve içme olarak değerlendirilmekte olup; Romatizmal hastalıklar, kadın hastalıkları, sinirsel hastalıklar, deri hastalıkları, beslenme bozuklukları, kireçlenme ve kemik hastalıkları gibi hastalıklara olumlu etki yaptığı belirtilmektedir.

Aktoprak

Kasabanın güneyinde Bolkar (Toros) Dağları, doğusunda Emirler köyü, batısında Yeniyıldız kasabası, kuzeyinde Ulukışla ilçe merkezi yer almaktadır. Kasaba, Bolkar Dağları'nın kuzey eteklerinde kurulmuştur. Kasabanın nüfusu 2000 yılı genel nüfus sayımına göre 2.628'dir.

Kasaba 21 Aralık 1987 tarihinde kararname ile kurularak 1989 yılı Mahalli Seçiminden sonra faaliyete geçmiştir. Eski adı Kılan'dır. İlçe merkezine uzaklığı 9 km olup yolu asfalttır.

Kasabanın yüzölçümü, 78.310 dekadır. Bunun; 5.510 dekarı kıraç arazi, 5.271 dekarı sulanabilir arazi, 2.783 dekarı da meyve bahçelerinden oluşur. İlköğretim okulu, Sağlık ocağı, Düğün Salonu, Belediye binası bulunmaktadır.

Torosların eteklerinde yer alan kasabada yeraltı su seviyesi oldukça yüksektir. Kasabanın çevresi ormanlar ile çevrilidir. Sularının soğuk, havasının güzel olması nedeni ile komşu iller olan Adana, Hatay ve Mersinli yaylacıların 10 - 15 yıldır vazgeçemedikleri bir yayla konumunu kazanmıştır.

Kasabanın en önemli geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Kasabanın % 90' ına yakını bu işlerle uğraşmaktadır. Kasabada daha önceleri ekilir arazilerin büyük bir kısmı elma ağaçları ve tahıl ürünleri ile kaplıyken şimdilerde ise bunun yerini daha iyi gelir getireceği düşüncesiyle kiraz üretimi almıştır.

Son yıllarda kiraz üretimi sayesinde kasaba halkının refah seviyesi gün geçtikçe artmaktadır. Bunun yanında kasabanın kendi ihtiyacına cevap verecek ölçüde domates, patates, fasulye gibi sebzeler ile kayısı, armut, erik, üzüm, dut gibi meyveler üretilmektedir.

Yeniyıldız

Ulukışla ilçe merkezinin güneybatısında yer alır. doğusunda Aktoprak Kasabası, batısında Hacıbekirli köyü, güneyinde İçel il toprakları, kuzeydoğusunda Ulukışla yer almaktadır. Bolkar Dağları'nın eteğinde yer alan kasabanın bir tarafında orman, bir tarafta bahçeler, diğer tarafında ise bozkırları görmek mümkündür.

Kasabanın nüfusu 2.268'dir. Atatürk, Cumhuriyet ve Kurtuluş Mahallesi olmak üzere üç mahalleden oluşmaktadır.

Yüz ölçümü 38.040 dekadır. Yolu asfalttır. Kasabada eğitim kurumu olarak İlköğretim okulu vardır. Kasabada Sağlık ocağı ve Belediye binası bulunmaktadır.

Kasabanın başlıca geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Kasabanın yüzölçümü, 38.040 dekadır. Bunun; 6.883 dekarı kıraç arazi, 1.494 dekarı sulanabilir arazi, 602 dekarı da meyve bahçelerinden oluşur.

Kasabada yetiştirilen başlıca tarım ürünleri; buğday, arpa, çavdar, çeşitli sebze ve meyvelerdir. Son yıllarda daha çok para getirdiği düşüncesiyle kiraz bahçeleri yaygınlaşmaktadır.

Darboğaz

Belde, Bolkar Dağlarının kuzey yamaçlarında kurulmuştur (Foto 3.3). Doğusunda Gümüş ve Maden köyleri, Batısında Emirler Köyü, güneyinde Bolkarlar ve kuzeyinde de Porsuk (alan bahçesi) ile çevrilidir. Kasabanın yüzölçümü 6.000 hektar, 2000 sayımına göre nüfusu 2.983'tür. Kasaba, ilçe merkezine 15 km uzaklıktadır.

Sularının soğuk, havasının güzel olması nedeni ile komşu iller olan Adana ve Mersinli yaylacıların uzun yıllardır yaz aylarında yerleştikleri bir yayla konumuna gelmiştir.

Bolkar Dağı eteğinde 1.463 m yükseklikte kurulan kasaba, meydan mevkiinde bulunan 7 km'lik doğal kayak pistiyle kış aylarında çok sayıda yerli ve yabancı turisti çekmektedir.

Kasaba halkının başlıca gelir kaynakları, 1980'li yıllara kadar tarım ve hayvancılıktan oluşmaktaydı. Ulukışla Orman İşletmesi'nin boş alanları

ağaçlandırma çalışmalarından sonra hayvan besiciliği meralardan, ahır ve ağıllara taşındı ve zamanla ekonomiye de katkısı yok denecek kadar azaldı.

Kıraç alanlarda daha az su ihtiyacı olan buğday, arpa ve nohut ekimi yapılırken, sulanabilen alanlarda daha çok kasaba halkının ihtiyacı olan patates, fasulye, mısır ve domates gibi sebze ekimi yaygındır.

Elma bahçeleri geçmişte büyük bir ekonomik gelir sağlamakta iken, son yıllarda bahçe kültürü de, halkın büyük bir bölümünün gelirini elde ettiği ve tamamen ihracata yönelik olarak üretilen kiraz bahçelerine dönüştürüldü. Yıllık kiraz üretimi 1500 ton sınırını aşmıştır. Kiraz bahçelerinin modern hale getirilmesiyle birlikte, buna paralel olarak yıllık üretim miktarı da her geçen yıl artmaktadır.

Kasabada bunların yanı sıra arıcılık ve halı dokumacılığı da halkın gelir kaynakları arasında yer tutar.

Darboğaz'da son yıllarda kiraz üretiminin yanında fidan üretimi de hızla artmaktadır. Başta kiraz olmak üzere çeşitli meyve fidanları üretilmektedir.

3.2.2.2.B. Köy Yerleşmeleri

Araştırma sahasında 34 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Bu yerleşmeler genel olarak isimlerini buldukları yerin coğrafya şartlarından, arazinin durumundan, ekonomik etkinliklerinden ve eski Türk Beylerinin isimlerinden almışlardır.

Köy yerleşmeleri kuruluş yerlerine göre incelendiğinde, yerleşmelerin kuruluş yerini belirleyen en temel faktörün, topografya şartları olduğu görülür. Bu nedenle araştırma sahasındaki yerleşmelerin yer seçiminde arazinin yerleşmeye elverişli olduğu, eğimi az, su kaynakları, tarım ve hayvancılık faaliyetlerine uygun alanlar yerleşme olarak seçilmiştir. Araştırma sahasında köy yerleşmelerinin yoğun olarak plato alanlarında yer aldığı görülür. Bunun temel nedeni bu alanların tarım ve hayvancılık açısından yerleşmeye daha elverişli olmasıdır.

Ulukışla'nın köylerinden 32 tanesinde toplu yerleşme, 2 tanesinde de dağınık toplu yerleşme görülmektedir. Köylerden 5 tanesi ovada, 2 tanesi orman içinde, 10 tanesi orman kenarında, 5 tanesi dağ kenarında, 19 tanesi de yamaçta

kurulmuştur. İlçenin köylerinden 5 tanesi şehirlerarası yol kenarında yer almaktadır. Köylerden 7 tanesinin imar planı yapılmış, 6 tanesinin de yerleşme planı yapılmıştır (Foto 3.4).

Yerleşim yeri sayısı birden fazla olan köy sayısı ikidir (Hacıbekirli ve Çiftteköy). Dağınık toplu yerleşme görülen bu köylerde 243 hane vardır.

Son 20 yılda ilçede 111 doğal afet görülmüş, bunlardan 3 tanesinde can kaybı yaşanmıştır. En çok görülen doğal afet seldir.

Araştırma sahasındaki yamaç yerleşmeleri kurulan alanlarda geçmişte ana geçim kaynağı küçükbaş hayvancılık iken, günümüzde orman dikim faaliyetlerinin artmasıyla, hayvancılık yerini bahçe tarımına bırakmıştır. Bu sahadaki, Emirler, Maden, Alihoca, Beyağıl ve Hasangazi köylerinde yetiştirilen kirazlar iç piyasaya hiç sunulmadan yurt dışına ihraç edilmektedir.

Yamaç yerleşmelerindeki en temel sorun toprak kayması, küçük ölçekli de olsa heyelan tehlikesidir. Özellikle Tabaklı köyünde sık sık toprak kayması olayları yüzünden köyün yeri değiştirilmiştir.

Bolkar Dağları'nın kuzey yamaçlarında görülen köy yerleşmelerinde geçmişte önemli bir ekonomik etkinlik olan küçükbaş hayvancılık devam etmekle birlikte, son 10 yıldır kiraz dikim alanları genişlemiştir.

Yerleşmelerin yer seçimindeki önemli faktörlerden birisi de, su kaynaklarının varlığıdır. Araştırma sahasındaki kır yerleşmelerinin hepsinde içme suyu şebekesi bulunmaktadır.

3.2.2.2.C. Köyaltı Yerleşmeleri

Araştırma sahasında yoğun olarak görülen köyaltı yerleşmeleri mahalle ve yayla yerleşmeleridir.

Mahalle

Araştırma sahasındaki mahalle yerleşmeleri en fazla görülen köy altı yerleşmesidir. Mahalle, köy altı iskan şekli ile köy arasında bulunmaktadır. Bu yerleşme birimi, çoğu kez iskan çekirdeği ve küçük iskan gruplarının birleşmesinden meydana gelmiştir. Mahalle aynı kökten gelen akrabaların bir araya gelmesiyle

oluşabildiği gibi sosyal, ekonomik bağlar ve karşılıklı dayanışma sonucu ailelerin birleşmesiyle de oluşabilir.¹⁰

Araştırma sahasında 4 beldede toplam 10 mahalle yerleşmesi bulunmaktadır. Bu mahallelerin oluşumu daha çok yakın akrabaların yerleşmelerinden kaynaklanmaktadır. Mahalleler adlarını köylerin kasaba halini almasından sonra köydeki yerleşmelerin değişik isimlerle anılmasından ötürü ortaya çıkmışlardır. Ulukışla ilçe merkezinde ise 7 mahalle bulunmaktadır.

Yayla

Araştırma sahasında, yükseltisinin fazla olması nedeniyle yazlar çok sıcak geçmemektedir. Temiz havası, ulaşımın kolay olması nedenlerle yaylacılık faaliyetleri artmıştır. Adana ve Mersin yörelerinden gelen yaylacılar, haziran ayının ortalarında sahaya gelmekte, okulların açılmasıyla birlikte tekrar evlerine dönmektedirler.

Adanalıların kendi kurdukları kooperatifler tarafından yapılan konutlar bir hayli fazladır. Genellikle karayolu kenarına kurulan bu yerleşmeler geniş alanlara yayılmaktadır. Yayla evleri genellikle iki katlıdır.

İlçe merkezinin batısındaki Çövek yayla yerleşmesi son yıllarda hızla büyümektedir. Beyağıl Köyü'nün doğusunda Ceyhanlı yaylacılar tarafından 250 konutluk bir yerleşme kurulmuştur. Saha yaylacılar için ideal konumu nedeni ile yaylacılık faaliyetlerinin daha da artacağı ortadadır. Küresel ısınma ve yaz sıcaklarının daha da artması itici güç olacaktır.

3. 3. KONUT TİPLERİ

Herhangi bir sahadaki konutların inşasında, yerşekilleri, iklim gibi faktörlerin yanında, çevredeki mevcut malzeme ile halkın sosyo - kültürel yapısı ve yürüttüğü ekonomik faaliyetlerin büyük payı vardır.

¹⁰ ATALAY, İ., 1997; Türkiye Coğrafyası, Ege Üniv. Bas., s. 312, İZMİR

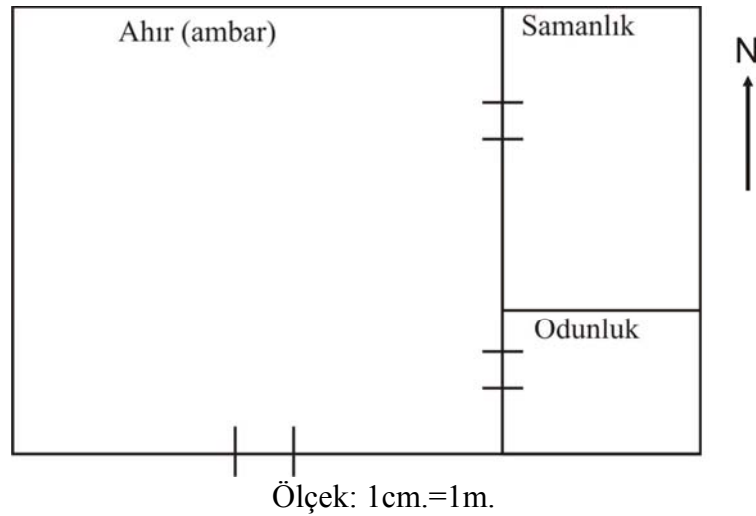
Ulukışla ilçe merkezinde evler genellikle iki katlıdır. Yapı malzemesi kerpiç olan bu evlerin çatıları kiremittir. 1990'lı yıllardan sonra yapılan evler de çoğunlukla iki katlı olmakla beraber yapı malzemesi tuğla ve kiremittir. Son yıllarda ilçe merkezinde 5-6 katlı modern kaloriferli binalar da yapılmaktadır. İlçe merkezinde 200'e yakın kaloriferli hane vardır.

Ulukışla'da kırsal kesimdeki evlerden 4167 tanesi tek katlı, 456 tanesi ise 2 katlıdır. Araştırma sahasındaki köy yerleşmelerinde ana yapı unsuru geçmişte kerpiç ve taş iken günümüzde ana yapı malzemesi tuğla ve kiremittir. Çatılarda en yaygın kullanılan malzeme topraktır. Kiremit çatılı evler son yıllarda hızla artmaktadır. Çatılarda kullanılan bir diğer malzeme ise saçtır (Foto3.5).

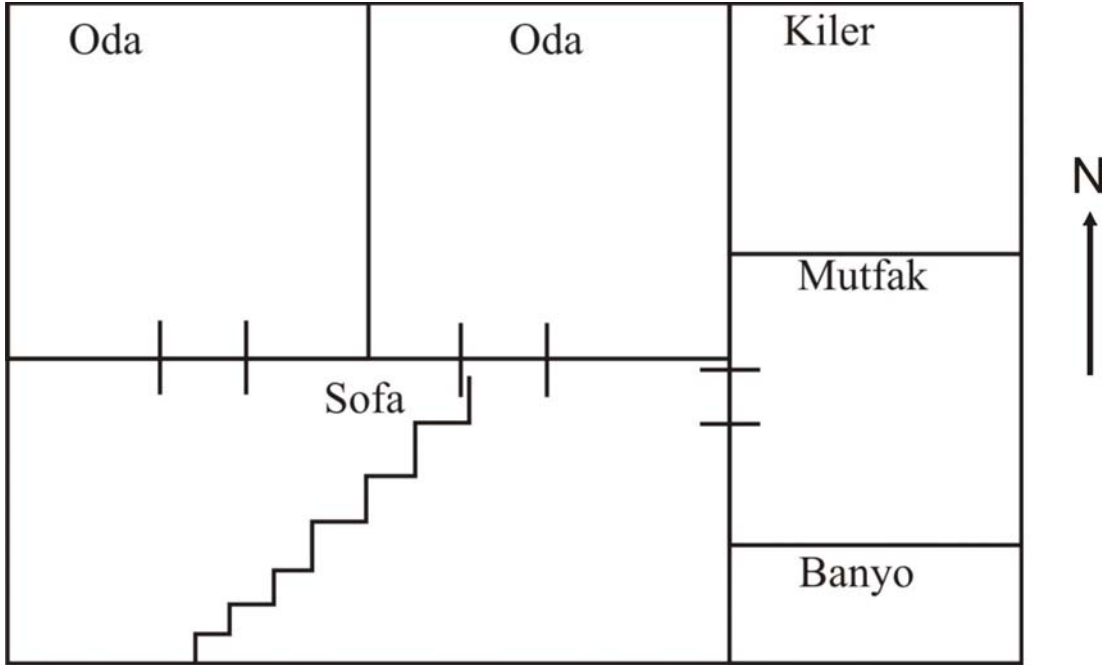
Kırsaldaki evlerden 187'sinde mutfak, 380'inde ise banyo bulunmamaktadır. 1855 konutta banyo ve tuvalet bir aradadır.

38 kır yerleşmesinin 23 ünde odun, 15 inde kömür yakılmaktadır. 20 köyde telefon santrali vardır. Köylerden 7'sinin imar planı bulunmaktadır.

Hayvancılığın yaygın olduğu köy yerleşmelerinde yapıların alt katı ambar ve ahır olarak kullanılmaktadır. Üst katlarda ise sofa, mutfak, kiler ve odalar yer almaktadır (Şekil. 3.3 ve 3.4). Yerleşmelerdeki meskenlerde kullanılan malzemeler ev sahiplerinin maddi imkanlarına göre değişiklik göstermektedir. Özellikle maddi imkanlar doğrultusunda çatıda kullanılan yapı elemanları kiremit ve çinko olmaktadır.

Şekil. 3.4: Köylerdeki Mesken Tipi Planı Zemin Kat

Ölçek: 1cm.=1m.

Şekil 3.5: Köylerdeki Mesken Tipi Planı I. Kat

BÖLÜM IV:

EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasında en önemli ekonomik faaliyet tarımdır. İlçe merkezinde tarımın payı düşükken kırsal kesimde yaşayan nüfusun büyük kısmı tarımsal faaliyetlerle geçimini sağlar. Şehir yerleşmesi kurulduğu ilk günden beri çevresindeki yerleşmelerin ürünlerini getirip sattıkları bir pazar konumundadır. Bu durum ticari canlılığı da beraberinde getirir.

4.1. TARIM

Araştırma sahasının oldukça yüksek ve engebeli olması, arazide tarım alanlarının varlığını sınırlamış, geniş alanlarda tarım faaliyetlerinin yapılmasına imkan vermemiştir. Arazinin bu durumu tarım alet ve makinelerinin kullanımını da zorlaştırmıştır. Araştırma sahasında 333.540 dekar ekili dikili arazi mevcut olup, 311.100 dekar arazi kıraç, 22.440 dekar arazi de sulanabilir arazidir.

İklimе bağılı olarak yetiştirilen ürünlerin başında; tahıllar gelir. Yamaçlarda bağcılık, sulanabilen alanlarda başta elma, kiraz, armut v.b. olmak üzere meyvecilik ve sebzeçilik yapılır.

İlçenin ekonomisi tarıma dayalı olmakla birlikte, toprakların verimsizliği, iklim şartlarının sertliği gibi nedenlerle tarımsal üretim azdır. İlçe merkezinde hizmet sektörü ön plandadır. Tarımsal üretim de önemli bir gelir kaynağıdır.

150.247 hektar olan arazinin 27.268 ha'ına yerleşim yerleri ve kullanılmayan araziler (yol, dağ, kayalık), 27.280 ha'ını orman alanları, 62.597 hektarını çayır ve meralar, 33.354 ha'ını da tarım alanları oluşturmaktadır.

Toplam 33.354 hektar tarım alanınının 7.388 ha.'ı sulanabilmektedir. 25.966 ha. alanda da kuru tarım yapılmaktadır. Araştırma sahasındaki arazilerin % 22,20'sini tarım alanları oluşturur (Tablo 4.1 ve Şekil 4.1).

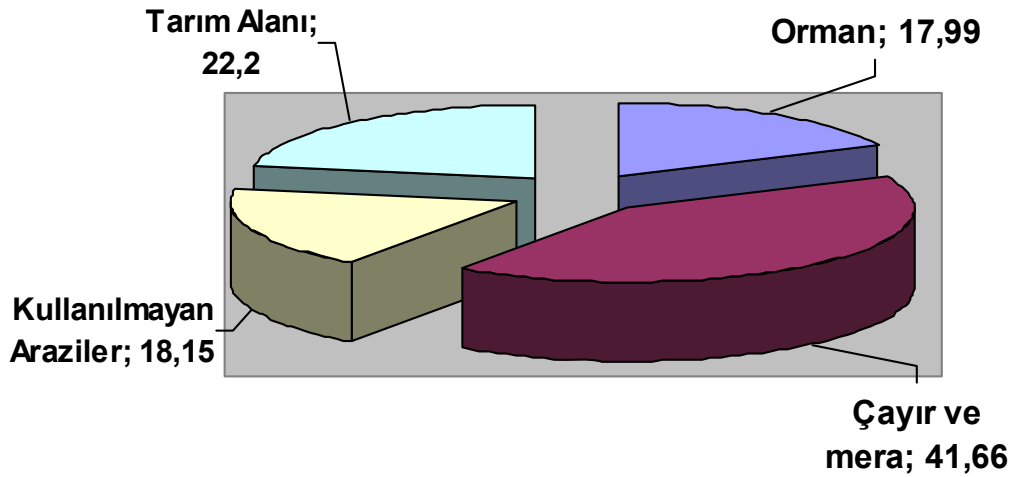
Tablo 4.1: Ulukışla İlçesi'nde Arazilerin Kullanılış Durumu (2004)

Cinsi	Miktarı (Hektar)	Oranı (%)
Tarım Alanı	33 354	22,20
Çayır-Mera	62 597	41,66
Orman	27 028	17,99
Yerleşim yerleri ve kullanılmayan arazi	27 268	18,15
Toplam	150 247	100

Kaynak: Ulukışla İlçe Tarım Müdürlüğü

Araştırma sahasının iklimi ve yıllık yağış ortalaması göz önüne alındığında yazları sıcak ve kurak kışları soğuk ve yağışlı geçen karasal iklime sahiptir.

Araştırma sahasında kış şartlarının yaşandığı devre, tarımsal üretim açısından pasif bir devredir.

Şekil 4.1: Ulukışla İlçesi'nde Arazilerin Kullanılış Dağılımı (2004).

4.1.1. Arazi Büyüklüğü ve Mülkiyet Durumu

Araştırma sahasının genel olarak plato sahası olmasından dolayı otlak ve mera alanları geniş yer kaplar. İlçe yüzölçümünün ancak % 22,20'si tarım arazilerinden oluşmaktadır. Toplam tarım arazisi 333.540 dekadır.

Tarım arazilerinin parsel ve mülkiyet durumunda göze çarpan durum küçük toprak sahibi çiftçilerin fazla olmasıdır. Araştırma sahasındaki çiftçilerin % 28,6'sı, 0 ile 5 dekar arasında araziye sahiptir. Çiftçilerin % 16,05'i, 6 ile 10 dekar, % 18,75'i 11 ile 20 dekar arasında araziye sahiptir. Araştırma sahasında arazi büyüklük grubu

olarak en büyük grup 21 ile 50 dekar arasındaki arazilerdir. Onu 200 ile 500 dekar arasındaki arazi grubu izlemektedir (Tablo 4.2).

Tablo 4.2: Büyüklüklerine ve Çiftçi Sayısına Göre Arazi Dağılımı (2004)

Sahip Olunan	Çiftçi Sayısı	Oran (%)	Alan (da)	Oran (%)
5 da<	1936	% 28,62	6180	% 2,77
5< 10 da	1086	% 16,05	8880	% 3,84
10<20 da	1268	% 18,75	18590	% 8,47
20<50 da	1422	% 21,02	48710	% 21,09
50<100 da	562	% 8,31	39350	% 17,03
100<200 da	302	% 4,46	40872	% 17,69
200<500 da	160	% 2,36	47048	% 20,37
500<1000 da	52	% 0,38	16800	% 7,27
1000<2500 da	2	% 0,03	1800	% 1,56

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri (2004)

4.1.2. Tarım Arazilerinin Sulama Durumu

Araştırma sahasında sulanan arazi toplamı 22.440 dekadır. Tarım arazilerinin 311.100 dekarı ise su kaynaklarının eksikliği nedeniyle sulanamamaktadır. Sulanan alanlardan 10.420 dekarı bağ-bahçe alanlarıdır.

Araştırma Sahasında D.S.İ'nin çalışmaları sonucunda yapılmış sulama amaçlı 3 yapay gölet bulunmaktadır (Foto 4.1).

Ulukışla'nın köylerinden 6 tanesinde sulama kanallarıyla tarım alanları sulanırken, 4 köyde de artezyen kaynaklardan yararlanılmaktadır.

4.1.3. Başlıca Tarım Ürünleri ve Ekiliş Sahaları

Araştırma sahasının 33.354 hektarı tarım arazilerinden oluşmaktadır. Bu alanın 29.120 hektarını tarlalar, 3.162 hektarını meyve bahçeleri, 671 hektarını bağlar ve 401 hektarını sebze ekilen alanlar oluşturmaktadır.

Tarla arazisinin 13.052 hektarlık bölümünde hububat tarımı yapılmaktadır. Tahıl tarımı genel olarak sulama imkanlarının az veya masraflı olduğu sahalarda yapılır. 12.022 hektar arazi nadasa bırakılmakta, 2.624 ha alanda da baklagil tarımı yapılmaktadır. Tarla arazisinin 552 ha'lık bölümünde sanayi bitkileri, 399 ha alanda yem bitkileri ve 276 ha alanda tarla sebzeciliği, 195 ha alanda da yumrulu bitkiler

tarımı yapılmaktadır. Burada dikkati çeken husus nadasa bırakılan tarla alanının fazla olmasıdır (Tablo 4.3).

Tablo 4.3: Ekili Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2004)

Yararlanma Şekli	Yüzölçümü (ha)	%
Tahıl Tarımı	13.052	39,72
Sanayi Bitkileri	552	1,65
Bağ	671	2,01
Sebze Tarımı	677	2,03
Yem Bitkileri Tarımı	399	1,20
Yumrulu Bitkiler	195	0,58
Baklagiller	2.624	7,87
Nadasa Bırakılan	12.022	36,04
Bahçe ve Meyvecilik	3.162	9,48
Toplam	33.354	100

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü (2004)

Meyve tarımı özellikle Bolkar Dağı'nın kuzey yamaçlarındaki arazinin kısıtlı olduğu sahalarda küçük bahçecilik şeklinde yapılmaktadır.

Araştırma sahasında bulunan tüm yerleşmelerde tarımsal faaliyet yapılmaktadır.

4.1.3.1.Tahıl Tarımı

Araştırma sahasında tahıl tarımı tarımsal faaliyetlerin önemli bir kısmını oluşturur. Sahadaki tarım arazilerinin 130.520 dekarı tahıl tarımına ayrılmış durumdadır. Araştırma sahasında tahıl tarımının en geniş alanı kaplamasının ana nedenleri iklim şartları, arazinin verimlilik derecesinin düşüklüğü, yüzey şekilleri ve çiftçilerin alışkanlıkları olarak belirtilebilir.

Tahıl tarımında genel olarak sulama imkanları çok sınırlıdır. Sulama imkanlarının olduğu dar bir sahada ürünler sulanırken, yüksek alanlarda ve sulama imkanının olmadığı sahalarda sulama yapılmaz. Verimi o yılki yağış şartları belirler. Araştırma sahasında genel olarak tahıl tarımı kuru tarım yöntemiyle yapılmaktadır.

Araştırma sahasında en fazla ekim alanına sahip olan tahıl arpadır. Arpayı buğday ve çavdar izlemektedir (Tablo 4.4).

Tablo 4.4: Tahıl Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretim Miktarları (2005)

Ürün	Alan (da)	Üretim (Kg.)
Buğday	52.606	1.058.050
Arpa	68.100	6.887.100
Çavdar	9.304	973.240
Yulaf	510	154.300
Toplam	130.520	9.072.690

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü

4.1.3.2. Bağcılık ve Meyvecilik

Araştırma sahasında bağcılık ve meyve yetiştiriciliği, önemli bir yer tutmaktadır. 3.833 dekar alan bağcılık ve meyve tarımına ayrılmıştır. Yetiştirilen başlıca meyveler elma, kiraz, üzüm, armut, kayısı, şeftali ve eriktir (Tablo 4.5).

Eskiden elma bahçelerinin bulunduğu alanlarda şimdilerde kiraz yetiştiriciliği ön plana çıkmıştır. Özellikle son 15-20 yıl içerisinde kiraz yetiştiriciliğinde önemli bir artış olmuştur. Meyve üretiminde kiraz, bugün en fazla tarım alanını kaplayan üründür.

Araştırma sahasında kiraz yetiştiriciliğinin en önemli tarımsal etkinlik olmasının nedenleri; iklim ve toprak şartlarının yanı sıra kirazın çok para getirmesidir. Şartların uygun olduğu yerlerde yoğun bir şekilde kiraz tarımı yapılmaktadır.

Ulukışla ilçesinde 20 yerleşim biriminde reel anlamda kiraz yetiştiriciliği yapılmaktadır. Darboğaz kasabası, gerek üretim gerekse toplam ağaç sayısı bakımından bölgede en büyük üretici konumundadır. Kasabanın 7950 dekar olan toplam tarım arazisinin 3395 dekarlık bölümünde meyve yetiştiriciliği yapılmaktadır. Kiraz yetiştiriciliği ise 90 bin adet ağaç ile 1800 dekarlık alanda gerçekleştirilmektedir. Sahada kiraz üretimi, 5.000 tona çıkmıştır.

Kiraz bu bölgede, bölgenin rakımının yüksek oluşu ve ekolojik faktörlerin de etkisi ile geç olgunlaşır. Kalite ve verim kabiliyeti yüksek çeşitler bölge şartlarına uygundur. Kiraz yetiştiricileri ihracata yönelik üretim yapmaktadır (Foto 4.2).

Üreticilerin alın teri ve yoğun emek sarfederek elde ettikleri ürünleri biraraya gelerek kooperatif veya birlik çatısı altında pazarlamaları daha fazla gelir elde etmelerine neden olacaktır. Bu tür organizasyonların yapılması için tarım müdürlüklerinin de yardımcı olması gerekmektedir. Kurulacak paketleme ve işleme tesisleri ile Ulukışla'da üretilen kirazların tamamının ihraç edilmesinin, ilçeye başta istihdam olmak üzere ekonomik açıdan büyük fayda sağlayacağı görülmektedir.

Tablo 4.5: Meyvelerin Ekim Alanları ve Üretim Miktarları (2005)

Ürün	Alan (da)	Üretim (Kg.)
Üzüm	6.710	1.277.690
Kiraz	13.590	5.018.800
Elma	11.240	12.033.400
Kayısı	1.965	2.241.200
Şeftali	1.940	2.105.550
Armut	1.372	2.791.200
Erik	940	1.471.110
Ceviz	258	209.500
Vişne	242	361.000
Ayva	71	208.800
Çilek	2	5.500
Toplam	38.330	27.723.650

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü

İlçede meyve üretimi yapan özel işletmeler de mevcuttur. Bunlardan en önemlisi Özler Tarım Şirketidir. Bu şirket elma, kiraz ve armut üretimi yapan bir tarım işletmesidir (Tablo 4.6).

Tablo 4.6: Özel İşletmelerin Meyve Üretim Miktarı

Ürün Adı	Üretim Alanı (Ha.)	Üretim Miktarı (Ton)	Ürün Değerlendirme	Pazarlaması
Elma	350	1.250	Sofralık	İhracat
Kiraz	200	0	Dondan zarar gördü.	.
Armut	50	Yeni Tesis	-	-
Toplam	600			

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü (2004)

4.1.3.3. Sebze Tarımı

Araştırma sahsında sebze tarımı, küçük çaplı bahçe tarımı şeklinde yapılır. Sebze tarımının yapıldığı toplam tarım arazisi 677 ha.'dır. Sebze tarımının bahçecilik şeklinde yapıldığı yerler genellikle arazinin düz olmadığı küçük çaplı arazilerin olduğu Bolkar Dağı'nın kuzey yamaçlarındaki köylerde yapılır.

Araştırma sahasında en çok ziraati yapılan sebze lahanadır. Ekilen lahanalar halkın kendi ihtiyacını fazlasıyla karşılar. Daha ziyade pazar amaçlı üretim yaygındır. Ekim alanı büyüklüğü olarak lahanayı, sırasıyla domates, bürölce ve bakla izlemektedir (Tablo 4.7).

Araştırma sahasında üretilen sebzeler daha çok halkın kendi ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Çiftehan yöresinde yetiştirilen yeşil fasulyeler "Çiftehan Fasulyesi" olarak çevrede tercih edilmekte, Adana ve Mersin'e gönderilerek satılmaktadır.

Tablo 4.7: Yetiştirilen Sebzeler, Ekim Alanları ve Üretim Miktarları (2005)

Ürün	Alan (da)	Üretim (Kg.)
Lahana	4.850	10.942.000
Domates	880	1.174.000
Bürölce	590	154.300
Bakla	170	41.540
Biber sivri	160	173.120
Biber dolma	55	73.200
Hıyar	35	42.100
Kabak	20	33.150
Pırasa	10	8.500
Toplam	6.770	12.641.910

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü

4.1.3.4. Yumrulu Bitkiler

Araştırma sahasındaki ekimi yapılan yumrulu bitkiler; patates, soğan ve sarımsaktır. Araştırma sahasında yumrulu bitki tarımı küçük çaplı bahçe tarımı şeklinde hemen her köyde yapılmaktadır. Ekim alanı en fazla olan yumrulu bitki patatestir. Patatesi sırasıyla soğan ve sarımsak takip etmektedir (Tablo 4.8).

Tablo 4.8: Yetiştirilen Yumrulu Bitkiler, Ekim Alanları ve Miktarları (2005)

Ürün	Alan (da)	Üretim (Kg.)
Patates	1097	5.649.600
Soğan	827	685.840
Sarımsak	26	6.350
Toplam	1950	6.331.790

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü

4.1.3.5. Baklagiller

Araştırma sahasında baklagil tarımı daha çok sulama sistemlerinin çiftçinin kendi imkanlarıyla sınırlı olduğu bahçe tarımı şeklinde yapılmaktadır. 2005 yılı verilerine göre tarımı yapılan baklagiller fasulye, nohut ve mercimektir. Baklagiller içerisinde en fazla ekim alanına sahip olan fasulyedir (Tablo 4.9).

Tablo 4.9: Baklagillerin Ekim Alanları ve Üretim Miktarları (2005)

Ürün	Alan (da)	Üretim (Kg.)
Nohut	13.680	3.509.540
Fasulye	11.720	2.441.000
Mercimek	840	324.740
Toplam	26.240	6.275.280

4.1.4. Tarımda Karşılaşılan Sorunlar

Tarımsal üretimde ülkemiz genelinde olduğu gibi araştırma sahasında da en önemli sorun çiftçi eğitimidir. Tarımsal üretimde verim ve karlılığı etkileyen zirai mücadele, sulama, gübreleme, toprak işleme ve diğer bakım işlerinin bilinçsizce yapılması sonucunda maliyetler yükselmekte, kalite düşmekte, verimlilik azalmakta, bilinçsiz geleneksel metotlarla yapılan sulama nedeniyle toprak çoraklaşmaktadır.

Çiftçilere, tarımsal eğitimin verilmesi için kamu alanı yanında özel sektör, üniversiteler ve sivil toplum örgütlerinin görev alması ve bir işbirliği içerisinde bu eğitimin yerine getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca tarımsal üretim açısından önemli bir sorun da miras ve çeşitli sebeplerle tarım alanlarının küçülmesidir. Bu durum maliyetlerin yükselmesine neden olmaktadır.

Tarımsal alanda karşılaşılan diğer önemli bir sorun da sulama ile ilgili olan sorunlardır. Sulama alanında bulunan arklarda yabancı ot gelişimi ve biriken tortular nedeniyle taban suyu seviyesi özellikle sulama dönemlerinde yükselmekte ve su kaçakları olmaktadır. Bu sorunların önüne geçebilmek için sulama arklarının bakım ve onarımı eksiksiz yapılmalıdır.

4.1.5. Tarımsal Organizasyon

Araştırma sahasında tarımsal faaliyetlerde makine kullanımı pek yaygın değildir. Tarımsal organizasyon açısından en önemli sorunlar iklim şartları, sulama, gübreleme, zararlılarla mücadele, tarımsal mekanizasyon ve pazarlama şartlarıdır.

Tarımsal faaliyetlerde önemli yer kaplayan kiraz yetiştiriciliğinde görülen bitki hastalıkları kalite ve verimin düşmesine neden olmaktadır. Bu hastalıklarla mücadelede ilçe tarım müdürlüğü, ziraat odası başkanlığı; hem ilaç, hem de çiftçilerin eğitilmesi yoluyla mücadele etmelidir.

Tarımsal organizasyon açısından önemli bir sorun da gübrelemedir. Hayvancılığın yaygın olduğu sahada hayvan dışkıları hala tezek olarak yakılmakta, bu da verimi olumsuz yönde etkilemektedir. Çiftçilerin toprak tahlili yaptırmadan bilinçsiz bir şekilde yaptıkları gübreleme faaliyetleri hem verimi düşürmekte, hem de tarım arazilerine zarar vermektedir. Gübreleme ile ilgili diğer bir sorun da gübre ve ilaç fiyatlarının yüksekliği nedeniyle üretim maliyetinin yükselmesidir.

4.2. HAYVANCILIK

Ortalama yükseltinin ve eğimin fazla olduğu araştırma sahasında hayvancılık da önemli bir ekonomik faaliyettir. Ziraat faaliyetlerinden sonra ikinci geçim kaynağı hayvancılıktır. Hayvancılık genel olarak geleneksel şekilde yapıldığı gibi, modern yöntemlerle de yapılmaktadır.

4.2.1. Büyükbaş Hayvancılık

Ulukışla'da büyükbaş hayvancılık faaliyetleri daha çok geleneksel yöntemlerle yapılmaktadır. Bazı köylerde yazları yaylaya çıkılmaktadır. 2004 yılı verilerine göre sahada 4.100 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Bunun 1.020'si melez, 2.785'i kültür ırkı, 295'i de yerli ırk sığırdır (Foto 4.3 ve Tablo 4.10).

Tablo 4.10: Büyükbaş Hayvan Varlığı (2004)

Hayvan Varlığı	Adet
Sığır (Kültür Irkı)	2.785
Sığır (Melez)	1.020
Sığır (Yerli)	295
Manda	0
Toplam	4.100

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü (2004)

Kültür ırkı ve melezlenmiş hayvanların oranının daha fazla olması, verimin de yüksek olmasına neden olmaktadır. Büyükbaş hayvancılık ilçe genelinde süt üretimine yöneliktir. Yıllık süt üretimi 7.300 ton'dur. Yıllık kırmızı et üretimi ise 160 tonu bulmaktadır.

Yıllar itibariyle yapılan hayvan ıslah çalışmalarının doğrultusunda Ulukışla'da büyükbaş hayvan popülasyonundaki genotip değişiminin sağlanmasında başarılı olunmuştur. Yerli ırklardaki hayvanların sayısının azalmasına mukabil melez ve kültür ırkı sığırlarının sayılarının artması bunun en açık göstergesidir.

Ulukışla'da büyükbaş hayvan yetiştiricileri genellikle küçük aile işletmeciliği şeklindedir. Yani her üreticinin 2-4 arasında ineği mevcut olup, daha çok ailenin kendi ihtiyacı olan süt ve süt ürünlerini temin etmek amacıyla hayvan beslemektedirler. Ailede kullanımdan arta kalan sütler ise mevcut olan süt toplayan şirketler tarafından köylerde toplanmaktadır.

Ahırlarda üretim faaliyetleri sonucu oluşan çiftlik gübresi, özellikle kimyasal gübrelerin fiyatlarının yüksek olması nedeniyle son yıllarda meyve bahçelerinde ve tarla ziraatı yapılan arazilerinde yoğun olarak kullanıma başlanmıştır. Ancak bazı kesimlerde hayvan dışkıları hala tezek olarak yakılmaktadır.

4.2.2.Küçükbaş Hayvancılık

T.Ü.İ.K verileri son 10 yıllık dönemde Türkiye geneli küçükbaş hayvan varlığında (koyun % 27,4, kıl keçisi % 22,4) önemli ölçüde azalma olduğunu göstermektedir.

Hayvancılık faaliyetlerinde en yaygın olan hayvancılık küçükbaş hayvancılıktır. İlçe genelindeki en fazla hayvanı koyun oluşturur. Sahada 40.950 baş koyun ve 13.350 baş keçi bulunmaktadır (Tablo 4.11). Küçükbaş hayvancılık, genel olarak et üretimine yönelik yapılmaktadır.

Tablo 4.11: Küçükbaş Hayvan Varlığı (2004)

Hayvan Varlığı	Adet
Koyun	40.950
Keçi	13.350
Toplam	54.300

Kaynak: Ulukışla İlçe Tarım Müdürlüğü

İlçede küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, genellikle küçük aile işletmeciliği şeklindedir. Yani her üreticinin 20-40 arasında koyunu mevcut olup, daha çok ailenin kendi ihtiyacını karşılamak amacıyla hayvan beslemektedirler. Ailede kullanımdan arta kalan sütler ise mevcut olan süt toplayan şirketler tarafından köylerde toplanmaktadır.

Küçükbaş hayvancılık, mera hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır. Hayvanlar, kışın ağıllarda, ilkbaharla birlikte meralarda beslenmektedir.

Ağıllarda üretim faaliyetleri sonucu oluşan çiftlik gübresi, daha önce tezek olarak yakılırken son yıllarda meyve bahçelerinde ve tarla ziraatı yapılan arazilerinde yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır.

İlçede küçükbaş hayvanlardan yılda 1.350 ton süt, 235 ton et ve 8.900 adet deri elde edilmektedir. Et ve süt gibi ürünlerin bir bölümü ile aile ihtiyaçları karşılanırken, bir bölümü de tüccara satılmaktadır (Tablo 4.12).

Tablo 4.12: Ulukışla'da Küçükbaş Hayvanlardan Elde Edilen Ürünler

Ürün İsmi	Toplam	Ürün Değerlendirme	Pazarlama
Süt (Ton)	1.350	Peynir, tereyağı, yoğurt, içme süt	Aile ihtiyacı, tüccar
Et (Ton)	235	Kıyma, parça et, et ürünleri	Market, Kasap, Tüccar
Deri(Adet)	8.900	Deri Fabrikasında hammadde madde	Deri Fab., Tüccar

Kaynak: Ulukışla İlçe Tarım Müdürlüğü (2004)

4.2.3.Kümes Hayvancılığı :

Ulukışla'da ağırlıklı olarak tavuk olmak üzere toplam 17.080 adet kümes hayvanı mevcuttur. Kümes hayvancılığı genel olarak ailenin ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak yapılmaktadır. Özellikle kasaba ve köylerde ikamet eden çiftçiler ailenin hem yumurta hem de et ihtiyacını karşılamak amacıyla küçük miktarlarda (8-15 arasında) kümes hayvanı bulundurmaktadır (Tablo 4.13).

Tablo 4.13: İlçedeki Kümes Hayvanı Sayıları

İlçe	Tavuk	Hindi	Kaz	Ördek
Ulukışla	16.000	450	210	420

Kaynak: Ulukışla İlçe Tarım Müdürlüğü (2004)

İlçede özel sektöre ait Tav-yu adında et üretimi amacıyla kurulmuş bir adet tavukçuluk şirketi mevcuttur. Kesim Adana İli'nde yapılmaktadır. Bu kuruluşun kapasiteleri yumurta üretimi ve pazarlaması ile ilgili veriler aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 4.14: Özel Sektör Piliç ve Yumurta Üretim Miktarları

İşletme Adı	Üretim Yönü	Kapasite	Tavuk Sayısı (Adet)	Yumurta Üretim Miktarı (Adet)	Pazarlama
Tav-yu	Et	800.000	540.000	-	Yurt içi Pazar

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü (2004)

4.2.4. Balıkçılık

Ulukışla su ürünleri üretimi bakımından önemli bir potansiyel arz etmektedir. Sahada Bakanlıkça onaylanan 2 adet alabalık üretim tesisleri bulunmaktadır. Tesisler, kaynak suları üzerinde kurulu olup 35 ton / yıl üretim kapasitesine sahiptir (Tablo 4.15).

Tablo 4.15: Ulukışla'da Bulunan Alabalık Üretim Tesisleri

İşletme Adı	İşletme Şekli	Balık Cinsi	Proje Kapasitesi (Ton/Yıl)
	Havuz	Alabalık	
Alihoca Köyü Alabalık Üretim Tesisi	*	*	15
Amcabey Alabalık Üretim Tesisi	*	*	20

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü (2004)

4.2.5. Arıcılık

Araştırma sahası ekolojik şartlar açısından ve bitki florası bakımından arıcılık yapmaya uygun bir sahadır. Arıcılık genel olarak göçebe arıcılık şeklindedir. Bunun ana nedeni kışın sahanın çok soğuk olmasıdır. Arıcılık, genel olarak yüksek yerlerde yapılır.

4.2.6. Hayvancılığın Özellikleri ve Temel Sorunları

Araştırma sahasında zirai faaliyetlerden sonra diğer önemli bir ekonomik etkinlik hayvancılıktır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık, mera hayvancılığı şeklinde yürütülmektedir. Araştırma sahasında mera ve otlakların en temel sorunu, aşırı otlatma nedeniyle otlak alanlarının kalitesinin bozulmasıdır. Mera ve otlakların ıslah edilmesi için gereken çalışmalar köy muhtarlıkları, tarım ilçe müdürlüğü işbirliği ile sürdürülmelidir.

İlkbahar ve yaz aylarında, meralarda otlatılan küçükbaş hayvanlar kış aylarında ahırlarda saman, kurutulmuş ot ve suni yemlerle beslenmektedir. Suni yemlerin fiyatındaki yükseklik hayvancılığın diğer önemli sorunlarından birisidir. Bu fiyat yüksekliği, maliyeti artırmaktadır.

Araştırma sahasında üretilen hayvansal ürünlerden kırmızı et genel olarak ilçe merkezindeki mezbahada değerlendirilirken, özel sektöre üretilen beyaz etin tamamı Adana'ya gönderilmektedir. Üretilen sütün ise çok az bir miktarı üreticiler tarafından perakende olarak satılmakta, büyük kısmı mandıralar tarafından üretim yerinde alınmaktadır. Ancak özellikle süt sığırcılığında üretim için gerekli olan yatırımın masraflı oluşu, buna karşın süt fiyatlarındaki düşüklük, çiftçilerin kredi kullanmalarına neden olmaktadır.

4.3. SANAYİ

Araştırma sahasının ekonomisi, başka gelir kaynaklarının sınırlı olması nedeniyle temelde tarıma dayanmaktadır. Araştırma sahası, önemli kara ve demiryolları hatları üzerinde bulunmasına rağmen sanayi faaliyetleri yok denecek kadar azdır.

Araştırma sahasında özel sektöre ait 1 adet tavuk çiftliği ve alçı fabrikası dışında sanayi kuruluşu yoktur. Bu iki kuruluşta mevsim ve üretim şartlarına göre 50-100 kişi istihdam edilmektedir.

4.4. MADENCİLİK

Araştırma sahasında işletilen tek maden Porsuk Köyü civarında çıkarılan alçıtaşı olup, bu malzemenin çıkarılması üzerine faaliyet gösteren 3 firma bulunmaktadır. Açık işletme yöntemiyle üretim yapılmakta olup istihdam sayısı 30-50 kişi arasında değişmektedir. Yöreden çıkarılan malzeme Türkiye genelinde pazarlanmaktadır.

Bunun dışındaki madenler cevherleşme şeklinde olup ekonomik olarak maliyetleri yüksek olduğundan işletilmemektedir.

Alihoca köyünün 250 m batısındaki Alkoyağı derenin kuzey yamacında bakır cevherleşmesi yer alır. Cevherleşme ince damarcıklar şeklindedir. Cevher damarlarının kalınlıkları 1-15 cm arasında değişir (Ateş, 1985).

Koçak köyünün kuzeybatısında demir ve bakır cevherleşmesi görülmektedir. Cevherleşme volkanitler içerisinde hidrotermal damar ve damarcıklar şeklinde diyorit ile siyenit porful dayklarıyla, volkanik kontaklarda mineralleşmeler olarak izlenmektedir (Ateş, 1985).

Ulukışla Çiftahan Bölgesi volkanik kayaçlarındaki cevherleşmeler, bazik volkaniklerden oluşan Ünlükaya Formasyonu ile andezitik bileşimli ardıçlı formasyonu içindedir. Bunlar demir ve bakır cevherleşmeleridir (Erseçen, 1989).

Ulukışla Bolkardağı bölgesinde kurşun-çinko yataklarında 140-335 gr/ton gümüş içeriği bilinmektedir (Erseçen, 1989).

Barit cevherleşmesi, Ardıçlı köyünün 3 km kadar batısındaki Çivriltepe güneyinde gözlenir. Ulukışla-Çamardı havzası içerisinde gelişen mağmatik eriyiklerin sonucunda hem hidrotermal, hem de volkano-sedimanter olarak oluşmuştur. Genellikle kurşun-çinko cevherleşmesi birlikte ince damarcıklar halinde izlenirler.

Alihoca köyünün yaklaşık 5 km güney batısında, Sulucadere kalay içerikli kurşun-çinko cevherleşmesi Bolkardağ mermerleri içinde yer almaktadır. Cevherleşme hem kireç taşı tabakalanmasına uyumlu hem de tabakalanmaya dikey olarak mercekleşmiştir. Sulucadere kalay cevherleşmesi hidrotermal metazomatik kökenlidir (Çağatay ve Arman,1989).

Ulukışla Bolkar Dağları üzerinde 284.300 ton rezervli altın yatağı yer almaktadır. Yatak geçmiş yıllarda işletilmiştir. Günümüzde ekonomik olmadığı için işletilmemektedir. Yatakta tenör; 10 gr/ton'dur.

Ulukışla ile Bor ilçeleri arasında bitümlü şist yatakları yer alır. Jeolojik etüdü 1972 yılında yapılmış olup 490 km²'lik bir alanın 1/25.000 ve 204 km²'lik bölümünün de 1/10 000 ölçekli jeoloji haritası tamamlanmıştır. Ayrıca sahada 21 adet de yarma yapılmıştır.

Sahada volkanik arakatkılı kumtaşı ve şeyl ardalanmasından oluşan Eosen yaşlı Güney formasyonu üzerine diskordan olarak, Üst Miyosen yaşlı yine kırıntılardan oluşan alacalı renkli Altay formasyonu, bitümlü şist içeren Ulukışla formasyonu ve kırmızı renkli kırıntılardan kurulu Beştepeliler formasyonu gelir. Bitümlü şistler Ulukışla formasyonu içinde birkaç seviye şeklindedir.

Yapılan çalışmalar sonucu, Ulukışla bitümlü şistlerinin kalınlığı toplam 13 m'ye asıl değerinin 2.790 Kcal/kg'a, bitüm oranının % 13,7 ye kadar çıkabildiği belirlenmiş ve ortalama 630-1929 Kcal/kg arasında değişen asıl güce sahip 130 milyon ton bitümlü şist rezervi öngörülmüştür. Ulukışla bitümlü şistleri üzerinde MTA Genel Müdürlüğü tarafından yapılan ilk yakma deneylerinde, sinterleşme nedeniyle başarılı olunmamıştır. Sondajlı çalışmalara geçilmeden önce yakma deneylerinin tekrar edilmesinde yarar görülmektedir.

4.5. TİCARET

Araştırma sahasının ekonomik yapısında, ticari faaliyetler önemli yer tutmaktadır. Araştırma sahasındaki perakende ticaret yapan işyerleri (bakkal, manav, kasap, kuyumcu, dayanıklı tüketim malları vb.) çeşitli meslek gruplarına bağlı işyerleri (terzi, muhasebeci, avukat, tamirhane, kuaför vb.) ticari kuruluşların büyük çoğunluğunu oluştururlar. Araştırma sahasında toptan ticaret ise fazla gelişmemiştir.

Özellikle ilçe merkezinde pazartesi günleri kurulan pazar, araştırma sahasında önemli bir ticari etkinliktir. Her pazartesi ilçenin bütün köylerinden, alışveriş amaçlı günlük bir nüfus hareketi olmaktadır.

Ulukışla'da kurulan pazar geniş, kapsamlı ve sadece ilçe esnafının değil komşu ilçelerden gelen esnafın da katıldığı kalabalık bir pazardır.

İlçe merkezinin ticaret alanları, İnönü Caddesi üzerinde toplanmıştır (Foto 4.4). İlçe merkezinde yakın bir geçmişe kadar 4 banka bulunurken, Halk Bankası, İş Bankası ve Türk Ticaret Bankası'nın şubeleri kapanmıştır. İlçede banka olarak, sadece Ziraat Bankası şubesi bulunmaktadır. Adana-Ankara karayolu üzerinde bulunan ilçede özellikle karayolu kenarında dinlenme tesisleri yer almaktadır. Daha çok kamyoncuların rağbet ettiği bu tesisler ilçe ticaretine de canlılık katmaktadır.

4.6. EL SANATLARI

Araştırma sahası el sanatları bakımından fazla gelişmemiştir. Araştırma sahasının hemen her köyünde el tezgahlarında halı ve kilim dokumacılığı yapılan sınırlı sayıda da olsa tezgahlar vardır. Üretilen bu ürünler daha çok ilçe sınırları içersinde pazarlanmaktadır.

4.7. ULAŞIM

Araştırma sahasında ulaşım karayolu ve demiryolu ile sağlanır. Ulukışla İlçesi, İç Anadolu Bölgesi'ni Akdeniz Bölgesi'ne bağlayan önemli kara ve demiryollarının geçtiği bir sahada yer almaktadır. İlçe Merkezi, güneyi İç Anadolu'ya ve batıya bağlayan Uluslararası E-90 karayolu üzerinde ve kavşak noktasındadır. Ayrıca demiryolu içinden geçmekte ve Ankara, Konya, Kayseri illerini Adana'ya bağlayan bağlantı merkezi konumundadır. İlçede ulaşımı olmayan köy yoktur. Yılın her mevsiminde yollar açıktır. Köy yollarının 120 km'lik kısmı asfalt, 60 km'lik kısmı ise stabilize edilmiştir.

İlçe merkezine bağlı tüm yerleşim birimlerinde elektrik mevcuttur. Ovacık, Hüsniye, Eminlik ve Emirler köyleri civarında sulama amaçlı trafo ve elektrifikasyon çalışmaları yapılmıştır. Kış aylarında bazen ağır kar ve tipi nedeniyle ulaşımı

aksayan yerleşim ünitelerinin özellikle elektriğinin kesilmemesi için büyük çaba sarf edilmektedir.

İlçede içme suyu, kaynak ve nitelik (aşırı kireçli) sorunu nedeniyle sağlıklı değildir. İller bankasının programında olmasına rağmen Aktoprak Kasabası ile kaynak ihtilafı olduğundan yeni kuyu açılması çalışmalarına başlanamamıştır. Şu anda iki eski depoya bağlı olarak şebeke sistemi ile ilçeye su verilmektedir. Ayrıca ihtilafın çözümünde devreye girecek yeni bir depo bulunmaktadır.

İlçe kanalizasyon çalışmalarının imar planı doğrultusunda büyük bir kısmı tamamlanmış ve çalışır durumdadır. Geriye kalan kısmında da çalışmalar sürdürülmektedir. Son yıllarda devletin katkılarıyla köyler de programa girmiş ve sorun büyük ölçüde çözülmüştür.

4.7.1. Karayolu Ulaşımı

Coğrafi konum ve topografik yapının uygunluğu nedeniyle Ulukışla, komşu ilçe ve illerle kuvvetli bir ulaşım bağlantısına sahiptir.

Araştırma sahası, yurdumuzun güneyini, İç Anadolu, Kuzey ve Batı Anadolu'ya bağlayan önemli yolların kavşak noktasındadır. Çevre illerin tamamı ile karayolu bağlantısı vardır. İl Merkezi ve diğer tüm İlçeler arasında da karayolu ulaşımı vardır. Komşu ilçelerden Pozantı, Ereğli ve Tarsus ile de karayolu ulaşımı vardır.

Kent dışı ulaşımında en önemli payı Adana-Ankara E-90 devlet karayolu almaktadır. Adana-Pozantı Otoyolu'nun Ereğli makasına bağlanması projesi bitme aşamasına gelmiştir. Bu otopanın ilçe merkezinin 15 km kuzeyinden geçmesi gelecekte otobüsle gelen yolcuların ilçe merkezi ve köylere ulaşımını olumsuz yönde etkileyecektir.

Ulukışla halkı Ereğli, Adana ve Mersin'e alışveriş, Niğde İl Merkezi'ne özellikle kamu kuruluşları ile ilgili işlerini görmek amacıyla geliş-gidişlerde çoğunlukla karayolunu tercih etmektedirler.

Ulukışla ilçe merkezinin çevre il ve ilçelere uzaklığı şöyledir (Tablo 4.16):

Tablo 4.16: Ulukışla İlçe Merkezi'nin Çevre İl ve İlçelere Olan Uzaklığı

Yerleşim Yeri	km	Yerleşim Yeri	km
Niğde	56	Bor (Niğde)	48
Kayseri	195	Çiftlik (Niğde)	88
Konya	205	Altunhisar (Niğde)	97
Adana	135	Çamardı (Niğde)	101
Mersin	165	Ereğli (Konya)	46
Aksaray	110	Tarsus (Mersin)	132
Ankara	336	Nevşehir	119

Kaynak: Ulukışla Otogar Müdürlüğü Verileri (2004)

Ulukışla'dan Niğde'ye sabah saat 7.30'dan akşam saat 17.30'a kadar saatte bir olmak üzere düzenli olarak dolmuş servisleri yapılmaktadır.

Ulukışla'nın ilçe merkezine bağlı köyler ve beldelerin uzaklığı 10 ile 50 km arasında değişmekle beraber ilçe merkezine en yakın yerleşmeler; Beyağıl Köyü ve Aktoprak Kasabası'dır (Tablo 4.17).

Tablo 4.17: Bazı Yerleşmelerin Ulukışla İlçe Merkezi'ne Uzaklıkları

Köyün Adı	km	Köyün Adı	Km.	Köyün Adı	km
Alihoca	31	Altay	29	Ardıçlı	48
Basmakçı	37	Beyağıl	5	Çanakçı	24
Çifteköy	46	Elmalı	51	Eminlik	28
Emirler	24	Gedelli	38	Gümüş	14
Güney	23	Hacıbekirli	14	Handeresi	30
Hasangazi	16	Horoz	40	Hüsniye	24
İlhan	18	Karacaören	31	Katranlı	30
Kolsuz	24	Kozluca	24	Maden	41
İmrahor	31	Ovacık	23	Porsuk	12
Şeyhomerli	20	Tabaklı	20	Tekneçukur	18
Toroman	33	Ünlükaya	45	Aktoprak	12
Darboğaz	15	Çiftehan	29	Yeni yıldız	22
Tepeköy	15	Koçak	25		

Kaynak: Ulukışla Otogar Müdürlüğü (2004)

Bu yerleşimlerden; Beyağıl, Tabaklı, Hasangazi, Çiftahan ve Kolsuz'a günde 10'dan fazla sefer yapılmaktadır. Aktoprak, Darboğaz ve Yeniyıldız beldelerine günde 5 civarında sefer yapıldığı gözlenmektedir.

Kent içerisinde ulaşımın ise genel durumu şöyledir; şehir içerisindeki yollar yapılış zamanlarına göre parke taş ve asfalttır. Şehrin ilk yerleşim yerlerinde yollar eski yerleşim alanı olmalarından ötürü dar, kısa ve dik açılı olup genelde parke taşdır. Şehrin genel pazarı olan pazartesi günleri otopark eksikliği yoğun olarak hissedilmektedir.

4.7.2. Demiryolu Ulaşımı

Ulukışla'nın gelişmesinde demiryolu ulaşımının da önemli etkisi vardır. Ülkemizde genel olarak karayolu taşımacılığının gelişmiş olmasına rağmen demiryolları da ucuz olmasından dolayı tercih edilmektedir (Foto 4.5).

1908 yılında Hicaz demiryolu hattının tamamlanması ile birlikte Ulukışla bu önemli demiryolu güzergahında yer alan bir yerleşim merkezi olmuştur. 20 Eylül 1923'te de Kayseri - Ulukışla demiryolu hizmete açıldı. Adana - Ulukışla - Niğde - Kayseri - Ankara - İstanbul ve Adana - Ulukışla - Konya - Afyon - İzmir demiryolu hatları ilçeden geçmektedir.

Özellikle alt gelir seviyesindeki ilçe halkı, demiryolu ulaşımını daha ekonomik olması nedeniyle tercih etmektedir. 2005 yılı verilerine göre Ulukışla Tren İstasyonu'ndan ayda ortalama 5000 yolcu taşınmaktadır.

4.8. İLETİŞİM

Araştırma sahasında daha önce Ulukışla merkez PTT Müdürlüğü tarafından yapılan telekomünikasyon hizmetleri, 1 Ağustos 1990 tarihinden itibaren Türk Telekom Genel Müdürlüğü'ne bağlı Ulukışla Telekom Müdürlüğü'nce yürütülmektedir.

İlçe merkezi, beldeler ve 20 köyde telefon santrali vardır. İlçe genelinde toplam 5.180 telefon aboneli vardır. İlçe merkezinde 1.100, beldelerde 1.210 telefon aboneli bulunmaktadır. Köylerdeki telefon abone sayısı ise 2.870'dir.

Araştırma sahasında günümüzde önemli bir haberleşme aracı olan internet sisteminin kullanımı ise ilk olarak 1999 yılında başlamıştır. Adsl sisteminin kullanımına ise 1 Mart 2004 tarihinde geçilmiştir. 2005 yılı verilerine göre Ulukışla ilçe genelinde 170 abone bulunmaktadır.

Araştırma sahasında iletişim konusunda hizmet veren diğer bir kuruluşta Ulukışla PTT Merkez Müdürlüğü'dür. PTT Müdürlüğü'nün 2 belde şubesi (Çiftehan ve Darboğaz), bir de köy şubesi (Eminlik) bulunmaktadır.

4.9. KÜLTÜR VE TURİZM

İlçe merkezinde Osmanlı Dönemi eserleri olan Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı (XVII.yy.), Porsuk Köyü yakınındaki geç Hitit ve Frig dönemi kalıntılarını barındıran Porsuk Höyük önemli turizm merkezleridir. Ayrıca çok önemli çevre çekiciliklerine sahip Bolkar Dağları'nın önemli bir kısmı Ulukışla'da bulunmaktadır. Çiftehan Kaplıcaları, termal kaplıca turizmi ile ünlüdür. İlçede günümüze gelebilen tarihi eserler arasında; Zeyne Höyüğü, Faustina'nın Mezarı, Kepez Kalesi, Kadife Han ve Çifte Han yer alır.

Araştırma sahası, doğal ve beşeri değerler açısından oldukça zengindir. Ancak turizm bakımından fazla gelişmemiştir. İlçe merkezinde konaklama amaçlı turizm bakanlığı onaylı iki yıldızlı bir otel bulunmaktadır. Ayrıca Çiftehan Kasabası'nda iki yıldızlı bir termal otel mevcuttur.

Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı

17. yy'da Öküz Mehmet Paşa tarafından yaptırılmış bir Osmanlı eseridir. Kervansarayın hemen yanında aynı devirde yaptırıldığı sanılan bir cami ve hamam yer almaktadır (Foto 4.6).

Çiftehan Kaplıcaları

Çiftehan Kaplıcaları sağlık turizm merkezi olup daha çok yerli turistlere hitap etmektedir. Çiftehan Kaplıcaları, yaklaşık 120 dönümlük bir alanda yer almaktadır. Bu alan içinde; Termal Çelikhan Hotel, 20'li Apart Otel, 32'li Apart Otel, Konfor Palas Otel, Köprü Palas Otel, Lüks Palas Otel, 12'li Motel, Prefabrik Odalar, Taş Odalar, Erkek Hamamı ve Kadın Hamamı yer almaktadır.

Kaplıcaların, cilt hastalıkları, kas-iskelet sistemi hastalıkları, eklem hastalıkları, yumuşak doku romatizmaları, egzema, akne, ürtiker gibi rahatsızlıklara iyi geldiği bilinmektedir.

Çiftelhan Kaplıcaları'na başta Adana, Mersin ve Hatay olmak üzere çevre illerden onbinlerce kişi sağlık turizmi amacıyla gelmektedir. Kaplıcalara ilgi, özellikle yaz aylarında çok fazla olmaktadır.

Bolkar Dağları Gezi Alanı

Bolkar Dağları kayak sporuna yönelik olarak planlanmasına rağmen, gezi ve tırmanma açısından da elverişlidir (Foto 4.7).

Bolkar Dağları üzerinde üç bin metreyi aşan zirvelerden Medetsiz, 3.524 metre ile en yüksek olanıdır. Medetsiz'e Darboğaz veya Maden köylerinden gidilebilir. Yüksek karlı zirvelerle çevrili Karagöl (2.650 m), eşsiz güzelliktedir. Batı yönünde onbeş dakika kadar yürüyünce, diğer bir buzul gölü olan Çiniligöl'e ulaşılır. Çiniligöl, sarp kayalıkların içinde lacivert suyu ile ürkütücü, ama bir o kadar da çekicidir. Endemik bir tür olan Toros Kurbağası da göl kıyılarında görülebilir.

Bolkar Dağları gezi ve kış sporları açısından oldukça caziptir. Özellikle 7 km'yi bulan doğal pistiyle tur kayağına ilgi duyanları çekmektedir.

Festivaller

Ulukışla Kaymakamlığı tarafından 24-30 Ağustos tarihleri arasında Türkmen Düğünü festivali yapılmaktadır. Eylülün 4. Haftası Ulukışla Belediye Başkanlığı, Ulukışla Kültür ve Üzüm Festivalini düzenlemektedir. 09-12 Temmuz tarihleri arasında Darboğaz Kiraz Festivali düzenlenmektedir (Foto 4.8).

Festivaller büyük bir kalabalık ve coşkuyla kutlanmaktadır. Özellikle ilçe dışındaki Ulukışlalılar festivaller sırasında ilçeye gelmekte, bu da ilçeye büyük bir canlılık getirmektedir.

Yaylacılık

Araştırma sahasında, yükseltisinin fazla olması nedeniyle yazlar çok sıcak geçmemektedir. Temiz havası, kara ve demiryolu ile ulaşımın son derece kolay olması nedeni ile son yıllarda yaylacılık faaliyetleri hızla artmıştır. Yaylacıların bir

bölümü sezonluk ev kiralama yoluna giderken, ekonomik durumu iyi olan yaylacılar yayla evleri yaptırma yoluna gitmektedir. Adana ve Mersin yörelerinden gelen yaylacılar, haziran ayının ortalarında sahaya gelmekte, okulların açılmasıyla birlikte tekrar evlerine dönmektedirler.

Adana'dan gelenlerin kendi kurdukları kooperatifler tarafından yapılan konutlar bir hayli fazladır. Bu konutların tamamı Adana'dan gelenler tarafından alınmıştır. Tek ya da çift katlı yapılan evler ile sahada görünüm değişmeye başlamıştır.

Sahada su sorununu çözülmekle birlikte içme suyunun çok iyi olduğu söylenemez. Kaliteli içme suyu temin edilirse yaylacı sayısı daha da artacaktır. Böylelikle yıllardır kabuğundan çıkamayan Ulukışla'nın gelişimi için de bir kapı aralanmış olacaktır.

Ulukışla Belediyesi öncülüğünde, Çövek Yaylakent Projesi başlatılmıştır. Proje ile daha çok sayıda yaylacının ilçeye gelmesi hedeflenmektedir. Proje ile ilgili çalışmalar devam etmektedir. Çövek alanında yapılan 35 ev sahiplerine teslim edilmiştir. 250 ev daha inşa halindedir. Belediye tarafından 1700 parsel satılan bölgede 5000 konutluk parsellenmiş arsalar bulunmaktadır.

Çövek yaylakent projesi sahasında belediye tarafından ağaçlandırma yapılmıştır. Yollarda parke ve asfaltlama çalışmaları devam etmektedir. Bölge yaylacılar için ideal konumu nedeni ile kısa sürede yoğun ilgi görmüştür. Yakın gelecekte yaylacıların sayılarının daha da artacağı ortadadır.

Ulukışla'nın sahip olduğu doğal ve kültürel turizm potansiyeli, iyi değerlendirilerek, gerekli planlamalar yapılmalı ve turizm alanında bir atılım yapılmalıdır. Bu durum yeni iş imkanlarının yaratılmasına da neden olarak, Türkiye'deki işsizliğin azalmasına da katkıda bulunacaktır.

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sahasında jeolojik manada üç formasyon bulunmaktadır. Bunlar Paleozoik yaşlı metamorfik kütle, Neojen dolgu depoları ve her iki birimden ayrılan malzemenin ova tabanında birikmesiyle meydana gelen Kuaterner yaşlı alüvyal örtüdür.

İklim, yazları sıcak ve kurak, kışları ise oldukça soğuk geçen, yağışın kış ve ilkbahar aylarında görüldüğü bir özellik gösterir. Bu özelliği nedeniyle araştırma sahası karasal iklim bölgesindedir. Ancak, doğuya doğru gidildikçe iklim ılımanlaşır, Akdeniz İklimi etkileri hissedilir.

Sahanın en önemli akarsuyu Seyhan Nehri'nin kollarından biri olan Çiftehane Çayı'dır. Çiftehane Çayı, Adana - Ankara karayolu ve demiryolunun kenarından akarak araştırma sahasını terk etmektedir. Torosların altından yüzeye çıkan Şekerpınarı Kaynak Suyu da bir diğer akarsudur. Bunlar dışında da bir çok dere vardır. Ancak bunların suları yazın tamamen kurur.

Yaz aylarında Adana ve Mersin illerinden ilçeye yayla amaçlı geçici göçler yaşanmaktadır.

Araştırma sahasının nüfusu, 1980 sayımına kadar hızlı bir şekilde artarken, 1980 sonrasında nüfusta ciddi bir artış gözlemlenmemiştir. Araştırma sahası, geçim kaynaklarının yetersizliği nedeniyle başta Mersin ve Adana illeri olmak üzere dışarıya göç vermektedir. İlçede gelir kaynaklarının sınırlı olması nedeniyle büyükşehirilere ve çevre illere göç eden insanlar, dini bayramlarda ve yaz tatilinde yakınlarını ziyarete gelmektedir. Özellikle temmuz ve ağustos aylarında ilçenin nüfusu iki katına yaklaşmaktadır.

Sahadaki kasaba ve köylerinden 36 tanesinde toplu yerleşme, 2 tanesinde de dağınık yerleşme görülmektedir. Sahadaki yerleşmeler plato alanında, orman kenarında ve şehirlerarası yol kenarında yer almaktadır. Yerleşim yeri sayısı birden fazla olan köy sayısı ikidir. Dağınık yerleşme görülen bu köylerde 243 hane vardır.

Yerleşmelerdeki konutlar homojenlik göstermekle birlikte eski konutlar çatısız, taş ve kerpiç yapıları iki katlı yapılardan oluşurken, 1980 sonrasında yapılan konutlarda tuğla, kiremit, briket ve çimento kullanılmıştır. Kırsal sahada konutların alt katı hayvan barınağı olarak kullanılırken, ilçe merkezinde konutların alt katlarında oturmakta ya da ticarethane olarak kullanılmaktadır. İlçe merkezinde son yıllarda 6-7 katlı modern kaloriferli konutlar yapılmaktadır.

Sahadaki yerleşmelerin neredeyse tamamında içme ve sulama suyu sorunu vardır. İçme suları kaynaktan veya kuyulardan temin edilmektedir. Bu suların seviyeleri yaz aylarında düşmektedir. Bu durum yöre halkının sağlığını da olumsuz etkilemektedir.

Araştırma sahasında ana kaya, iklim, relief, vejetasyon ve insan etkileriyle birbirinden farklı toprak tipleri görülmektedir. Araştırma sahasında görülen büyük toprak grupları; kahverengi orman toprağı, alüvyal, kolüvyal, topraklarla regosoller ve yüksek dağ çayırı topraklarıdır.

Nüfusun büyük bir bölümünün geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olmakla birlikte ilçe merkezinde yaşayan nüfus genel olarak hizmet sektöründe çalışır. Tarımsal faaliyetlerde en fazla göze çarpan tahıl ziraati, kiraz yetiştiriciliğı ve bağcılıktır.

Kiraz bu bölgede, bölgenin rakımının yüksek oluşu ve ekolojik faktörlerin de etkisi ile geç olgunlaşır. Kalite ve verim kabiliyeti yüksek çeşitler bölge şartlarına uygundur. Kiraz yetiştiricileri ihracata yönelik üretim yapmaktadır.

Üreticilerin alın teri ve yoğun emek sarf ederek elde ettikleri ürünleri biraraya gelerek kooperatif veya birlik çatısı altında pazarlamaları daha fazla gelir elde etmelerine neden olacaktır. Bu tür organizasyonların yapılması için ilçe tarım müdürlüğünün de yardımcı olması gerekmektedir. Kurulacak paketleme ve işleme tesisleri ile Ulukışla'da üretilen kirazların tamamının ihraç edilmesinin, ilçeye başta istihdam olmak üzere ekonomik açıdan büyük fayda sağlayacağı görülmektedir.

Tarımda makineleşme ve gübre kullanımı her geçen yıl artmaktadır. Gübre fiyatlarının yüksek olması ve toprak analizlerinin yapılmaması nedeniyle istenilen verim artışı sağlanamamıştır.

Hayvancılıkta zirai faaliyetlerden sonra yöre halkı için önemli bir yer tutar. 2004 yılı itibariyle ilçede 4.100 büyükbaş, 54.300 küçükbaş, 450 adet yük ve çeki hayvanı bulunmaktadır.

Ulukışla İlçe merkezi ticari açıdan çevresinde bulunan köy ve kasabalar için pazar konumundadır. İlçe merkezinde her pazartesi kurulan pazarda sadece yerli satıcılar değil ilçe dışından gelen satıcılarda bulunur. Bu durum ticari canlılığı da beraberinde getirmektedir.

Eğitim hizmetleri Ulukışla Meslek Yüksek Okulu, 3 lise, 1 Yatılı İlköğretim Bölge Okulu, 19 ilköğretim okulu ve 7 adet okul öncesi eğitim kurumu tarafından yürütülmektedir. Öğrenci sayısı az olan köylerdeki öğrenciler taşımali eğitimle okuyabilmektedir.

Araştırma sahasındaki sağlık hizmetleri 1 devlet hastanesi, 7 sağlık ocağı ve 5 sağlık evi tarafından yürütülmektedir. Özellikle trafik kazalarının yaygın olduğu araştırma sahasında, Ulukışla Devlet Hastanesi yetersiz kalmaktadır.

Saha tarihi ve doğal güzellikleriyle büyük turizm potansiyeline sahiptir. Eşsiz güzelliklere sahip Bolkar Dağları'nın önemli bir kısmı Ulukışla'da bulunmaktadır. Çiftehane Kaplıcaları, termal kaplıca turizmi ile ünlüdür.

Sahada görülen bazı önemli doğal ve ekonomik faaliyetlerle ilgili sorunları ve çözüm önerilerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Sahada görülen en önemli sorun erozyondur. Arazinin engebeli olması ve bitki örtüsünün azlığı nedeniyle erozyon fazladır. Yakın geçmişte Bölge Orman Müdürlüğü'nün çabalarıyla bazı yerler ağaçlandırılmışsa da bu yeterli değildir. Ağaç dikilen alanlar özenle korunurken, çıplak alanlar da ağaçlandırılmalıdır.

Sahanın % 82'si verimi çok düşük arazilerden oluşmaktadır. Bu topraklar tarımsal faaliyetler için fazla uygun değildir. Erozyonun şiddetli olduğu bu araziler derhal ağaçlandırılmalıdır.

Sahada tarıma elverişli düz alanlar oldukça azdır. Buralarda da bazı yerleşim yerlerinin kurulmuş olması arazinin yanlış kullanılması sonucunu doğurmuştur. Tarıma elverişli alanlar yerleşmeye açılmamalıdır.

Mera alanlarında aşırı otlatma bitki örtüsünü tahrip etmektedir. Plato alanlarında anızların yakılması, mera hayvancılığını olumsuz yönde etkilemekte ve toprağın da çoraklaşmasına neden olmaktadır. Çiftçiler eğitilerek bu durumun önüne geçilmesi gerekmektedir.

İlçe merkezinde bulunan sağlık kuruluşları ilçe geneline yeterli olmakla birlikte, Ulukışla'nın önemli karayolları üzerinde yer alması nedeni ile, Ulukışla Devlet Hastanesi trafik kazalarında gerekli acil müdahaleleri yapabilecek bir trafik ve ilkyardım hastanesi konumuna getirilmelidir.

Araştırma sahasındaki diğer bir sağlık sorunu da kırsal kesimde sağlık kuruluşlarının azlığıdır. 34 köyü 4 belde bulunan araştırma sahasında toplam 7 sağlık ocağı ve 5 sağlık evi vardır. Bu durum kırsal kesimde sağlık hizmetlerinin yeterince verilememesine neden olmaktadır.

İlçede okullaşma alanında büyük sorunlar görülmezken günümüzde bile birleştirilmiş sınıflı okullar mevcuttur. Bu durum özellikle nüfusu az olan kırsal yerleşmelerde görülür. Bu durum çevredeki belirli bazı yerleşmelere yatılı bölge okulları açılarak çözümlenebilir.

Araştırma sahasındaki kırsal yerleşmelerde içme suyu ve kanalizasyon şebekeleri sağlıklı bir alt yapıdan uzaktır. Atık sular ve fosseptiklerin yeraltı suyuna karışması zaman zaman kırsal yerleşmelerde sınırlı da olsa mikrop kapma olaylarına neden olmakta ayrıca tarım alanları da bu durumdan zarar görmektedir. Kırsal yerleşmelerde sağlıklı bir altyapı oluşturularak bu sorunun önüne geçilebilir. Diğer bir sonunda ilçe merkezi ve beldelerdeki üstü açık çöp sahalarıdır. Zaman kaybedilmeden bu konuda yatırımlar yapıp sağlıklı çöp depolama ve dönüşüm tesisleri kurulmalıdır.

Ulukışla'nın sahip olduğu doğal ve kültürel turizm potansiyeli, iyi değerlendirilerek, gerekli planlamalar yapılarak ve turizm alanında atılım yapılabilir.

BİBLİYOGRAFYA

- AKKUŞ, A., 1996; **Jeomorfolojiye Giriş**, Özeğitim Yayınları, Konya.
- ARDEL, A., KURTER, A. ve DÖNMEZ, Y., 1969; **Klimatoloji Tatbikatı**, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 40, İstanbul.
- ATALAY, İ. ve MORTAN K., 2003; **Türkiye Bölgesel Coğrafyası**, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- ATALAY, İ., 1997; **Türkiye Coğrafyası**, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- ÇETİK, A. R. 1985; **İç Anadolu'nun Vegetasyonu ve Ekolojisi**, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya.
- DARKOT, B., 1972; **Türkiye Beşeri ve İktisadi Coğrafyası**, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 51, İstanbul.
- DOĞANAY, H.,1997; **Türkiye Beşeri Coğrafyası**, M.E.B. Yayın No: 2982, İstanbul.
- DÖNMEZ, Y., 1979; **Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:2506-102, İstanbul.
- GABRİEL, A. 1962; **Niğde Tarihi**, Bengi Matbaası, Ankara.
- HAYRİ, M., 1994; **Niğde Sancağı**, Hamle Matbaası, Niğde.
- İNAN, N., 1988; **Konya Ovası'nın İklimi**, S.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- İZBIRAK, R., 1986; **Coğrafya Terimler Sözlüğü**, Milli Eğitim Yay. İstanbul.
- SAÇIKARALI, Ü., 1994; **Konya Ereğli, Ulukışla ve Pozantı İklim Farklılıklarının Belirlenmesi**, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Merkez Kütüphane, Konya.
- SARAÇOĞLU, H., 1989; **Akdeniz Bölgesi**, Milli Eğitim Yay. İstanbul.
- TEMUR, S., 1989; **Bolkar Dağı (Ulukışla-Niğde) Yöresi Çinko Kurşun Yataklarının İncelenmesi**, Selçuk Üniversitesi Araştırma Projesi No:659, Konya.

TÜMERTEKİN, E., 1994; **Beşeri Coğrafyaya Giriş**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

YILMAZ, F., 1998; **Kurtuluş Savaşı ve Sonrasında Niğde**, Hamle Matbaası, Niğde.

YARARLANILAN DİĞER KAYNAKLAR

T.Ü.İ.K. **Nüfus Sayımı Verileri**, (1927- 2000)

T.Ü.İ.K. 1997: **Köy Envanteri Raporu Niğde**, Ankara.

T.Ü.İ.K. 2001: **Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri Niğde, 2000 Genel Nüfus Sayımı**, Ankara.

D.M.İ.G.M. **Ulukışla Rasat İstasyonu**, Aylık ve Yıllık Rasat Sonuçları.

Niğde Valiliği, 1973; **Niğde İl Yıllığı**, Niğde.

www.ulukisla.org.tr

Fotoğraf 2.1: Sahanın En Yüksek Yeri; Bolkar Dağı Medetsiz Zirvesi

Fotoğraf 2.2: Bolkar Dağı'nın Buzul Göllerinden Çinigöl

Fotoğraf 2.3: Bolkarlar'daki Buzul Göllerinden Karagöl

Fotoğraf 2.4: Kılanözü Deresi Kaynak Kesimi (1700 m).

Fotoğraf 2.5: Bolkar Dağı'nın Kuzey Eteklerinde Ormanlar

Fotoğraf 2.6: Plato Sahasında Önde Bozkır Geride Fidanlar

Fotoğraf 3.1:Ulukışla İlçe Merkezinin Genel Görünüşü (Güneyden)

Fotoğraf 3.2: Ulukışla İlçe Merkezi'nde Kış Şartları

Fotoğraf 3.3: Darboğaz Kasabası

Fotoğraf 3.4: Yol Boyu Kır Yerleşmelerinden Köşkönü Köyü

Fotoğraf 3.5: Sahada Kırsal Kesimde Tek Katlı Konutlar

Fotoğraf 4.1: Emirler Köyü Göleti

Fotoğraf 4.2: Araştırma Sahasında Kiraz Paketleme.

Fotoğraf 4.3: İlkbaharla Meraya Çıkan Sığırlar

Fotoğraf 4.4: İlçe Merkezinde Doğu-Batı Yönlü Uzanan İnönü Caddesi

Fotoğraf 4.5: Ulukışla Tren Garı

Fotoğraf 4.6: Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı'nın Güneyden Görünüşü

Fotoğraf 4.7: Bolkar Dağı'nın Kuzey Yamaçlarında Yürüyüş Yapan Turistler.

Fotoğraf 4.8: Darboğaz Kiraz Festivalinden Bir Görüntü